

Петата книга на Мойсей, наречена Второзаконие ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие. Книгата Второзаконие е петата и последна книга от Петокнижието. Сред евреите обикновено се нарича с израза „Тези думи“ – първите две думи от книгата на еврейски. Английското заглавие на книгата е от LXX и означава „Второто [или повтарящото се] законодателство“ във връзка с книгата Изход, която понякога се нарича „Първото законодателство“.

2. Авторство. Цялата тежест на традиционните свидетелства е категорично в полза на Моисей като автор на книгата Второзаконие. Доколкото може да се проследи назад, не е предложено друго име. Само съвременният учен го е поставил под въпрос. Към това традиционно свидетелство се добавя и авторитетът на Исус Христос и апостолите (Мат. 19:7, 8, вж. Втор. 24:1; Марк 12:19, вж. Втор. 25:5; Йоан 1:17 и 7:19, вж. Втор. 4:44; Йоан 1:45 и Деяния 3:22, вж. Втор. 18:15; Евр. 10:28, вж. Втор. 17:2–7). Възрастта на книгата се удостоверява от вида на използваните еврейски изрази и от изобразените исторически факти и обстановка. Тези и други факти свидетелстват за Моисей като автор (виж РР 503).

3. Историческа обстановка. До първия ден на 11-ия месец от 40-ата година от Изхода, Израел се е разположил на стан в Ситим, срещу Йерихон, в равнините на Моав на изток от Йордан (Числа 25:1; Втор. 1:1–3). През двата месеца, в които са останали там (Втор. 1:3; вж. Исус Навин 3:1, 2, 5, 7; 4:19), са били направени приготовления за завладяване на Ханаан и, може би най-важното от всичко, Моисей е произнесъл беседите, които съставляват по-голямата част от книгата Второзаконие.

4. Тема. Книгата е историческа, законодателна и назидателна. Състои се главно от четири речи (или три, според някои източници), със свързващи бележки. Първата реч обявява свалянето на Мойсей от лидерския пост. Тя започва с исторически преглед и завършва с призив да се спазва законът. Втората реч разглежда Декалога като основа за завета между Бог и Израел и увещава Израел да се подчинява; основната част на речта се състои от преброяване на изискванията на гражданското, социалното и религиозното законодателство. Третата реч се занимава с ритуала на благословията и проклятието. Тук Мойсей се издига до висоти на ораторско осъждане, ненадминато в литературата. Четвъртата реч отново представя, с кратък исторически преглед, призив да се спазва законът и обяснява завета в сърцето.

В проповедта на Второзаконие, Моисей призовава народа си да подреди живота си според разкритата Божия воля. Послушанието означава живот; непослушанието означава смърт. Моисей използва исторически факти като основа на своето увещание и подсилва посланието си, като се обръща към любовта и благодарността на Израел към Бога и към тяхното достойнство като Божи избран народ. Осъзнавайки опасностите от идолопоклонството и от заместването на основния дух на религията с форма, Моисей подчертава върховенството на Йехова и Неговия закон, духовната природа на Неговото поклонение и служба и Неговата вярност в спазването на завета с Израел и с всички народи.

Уникален цикъл от велики ораторски произведения, Второзаконие е прощалната реч на човек, който обичал народа си толкова дълбоко, че се молил да бъде заличен от книгата на живота, ако грехът им не може да бъде простен (Изм. 32:32).

Влиянието на Второзаконие и неговото място в религиозния живот на евреите – и на християнския свят – е велико. Преоткриването на „книгата на закона“ по времето на цар Йосия доведе до една от най-великите религиозни реформации в историята (виж 2 Царе 22, 23; 2 Лет. 34, 35; П.К. 392-406). Второзаконие стана ключов камък на еврейската религиозност

преданост; всеки истински евреин рецитирал по една от главите му ежедневно. Исус посрещнал изкушенията на лукавия с три цитата от Второзаконие (Мат. 4:1–11; виж Втор. 8:3; 6:16; 6:13) и, отговаряйки на въпроса на законника, дал като първа и най-голяма заповед централното изречение на Второзаконие (Мат. 22:35–38; виж Втор. 6:5; 10:12; 30:6). Павел използвал фразеологията на Второзаконие (гл. 30:11–14), за да илюстрира идеята за праведност чрез вяра (Рим. 10:6–8).

5. Очертание.

- I. Заглавие и въведение, 1:1–5.
- II. Първа реч: Обявяването на низвергаването от Моисей, 1:6 до 4:43.
 - A. Събития от Синай до Ханаан, 1:6 до 3:29.
 - Б. Увещения и напътствия за спазване на закона, 4:1–40.
 - В. Определяне на градовете за убежище, 4:41–43.
- III. Втора реч: Преглед на закона, 4:44 до 26:19.
 - A. Въведение, 4:44–49.
 - Б. Декалогът е основата на завета, 5:1–33.
 - В. Призиви за послушание, 6:1 до 11:32.
 - Г. Книгата на Завета, 12:1 до 26:19.
- IV. Трета реч: Благословието и проклятието, 27:1 до 28:68.
 - A. Въведение, 27:1–13.
 - Б. Проклятията, 27:14–26.
 - В. Благословия и проклятия, 28:1–68.
- V. Четвърта реч: Заветът в Моав, 29:1 до 30:20.
 - A. Кратък преглед на събитията от Египет до Ханаан, 29:1–9.
 - Б. Призив да се спазва законът, 29:10–29.
 - В. Обещание за милост, 30:1–10.
 - Г. Заветът в сърцето, 30:11–20.
- VI. Определени отговорности на лидерството, 31:1 до 34:12.
 - A. Апелът на Моисей към Исус Навин и към целия Израел, 31:1–29.
 - Б. Песента на победата на Мойсей и прощално увещание, 31:30 до 33:29.
 - В. Смъртта, погребението и епитафията на Моисей, 34:1–12.

ГЛАВА 1

1 Речта на Моисей в края на четиридесетата година, в която накратко се преразказва историята б за Божието обещание, 13 за даването им на служители, 19 за изпращането на шпиони да претърсят земята, 34 за Божия гняв заради тяхното неверие, 41 и непокорство.

1. Целият Израел. Изглежда, че е трудно гласът на Моисей да бъде чул от толкова голяма тълпа. Следователно е възможно думите му да са били повторени от назначени водачи, разположени сред хората.

От тази страна на Йордан. Тоест, източната страна на реката. Тя беше „отвъд Йордан“ (RSV), гледано от западна Палестина. Регионът е известен днес като Трансйордания.

Пустинята. Околностите на източната страна на Йордан, съседни на пустинята на скитане.

В равнината. Тоест, „Араба“ на Моав (Числа 22:1). Терминът „Араба“, тук преведен като „равнина“, се отнася за цялата ниско разположена страна по река Йордан чак до Акабския залив или до която и да е част от него. Най-дълбоката част на тази географска депресия е Мъртво море.

Червено море. Думата „море“ не е в еврейския текст. Когато Моисей говори за Червено море, той използва думата за „море“ (Второзаконие 1:40). Евр. *surh*, преведена като „Червено“, буквално означава „тръстика“ (вижте Изход 10:19). Тук вероятно се отнася до местност източно от Йордан, която все още не е идентифицирана.

Между Фаран. Дадените тук имена на местата не се появяват в разказа за скитанията на израилтяните (Числа 33). Някои отъждествяват Асирот с водопоя Айн Хадра, по средата на пътя между Синай и Ецион-Гавер. Иначе нищо не е известно за споменатите тук места. Лаван означава „бял“, а Дизахав се отнася до област „от злато“.

2. Пътят към планината Сеир. Тоест, по пътя към планината Сеир, около границите на Едом (вижте Числа 21:4).

3. Четирнадесетата година. Това включва годината, в която те напускат Египет; втората година, в която напускат Синай след 11 месеца престой; плюс 38 години скитане, до смъртта на Аарон (Изх. 19:1; Чис. 10:11; Втор. 2:14; виж стр. 187).

Единадесетият месец. Два месеца и девет дни преди преминаването на Йордан (вж. Исус Навин 4:19). Книгата Второзаконие е запис на случилото се през този интервал от време.

4. След като е убил. Вижте Числа 21:21 до 22:1. Двамата царе, споменати тук, са победени през 40-ата година от Изхода. Тяхното поражение е едно от последните постижения на Израел под ръководството на Моисей.

5. Започна Моисей. Буквално „Моисей се зае“ или „Моисей пое върху себе си“. Използваната тук еврейска глаголна форма предполага вътрешна решителност от страна на Моисей.

Този закон. Думата, преведена тук като „закон“, се отнася до наставление като цяло и би се отнасяла за всяко наставление, идващо от Бога.

6. Говори ни. Вижте Числа 10:13.
В Хорив. Вижте Изх. 3:1 и 19:1.

Живели достатъчно дълго. Израел разположил стан в подножието на планината Синай от третия месец на първата година от Изхода (Изх. 19:1) до 20-ия ден от втория месец на втората година (Числа 10:11). Престоят им на Синай бил посветен на организирането на Израел като църква и нация и на построяването на скинията (вижте Изх. 3:1; 13:18).

7. Планината. Не конкретна „планина“, а цялата „хълмиста страна“ (RSV) на Палестина, тогава аморейска територия. Това е същата област, която са обхванали 12-те съгледвачи (Числа 13:17–25).

Всички места наблизо. „Всички техни съседи“ (RSV). Регионите, съседни на хълма страната Палестина е следващата в списъка.

Равнината. Евр. „Арава“, депресията, включваща долната част на река Йордан (виж на Втор. 1:1; виж също Втор. 3:17; 4 Царе 25:5), Мъртво море и равнината, простираща се на юг до Акабския залив. Мъртво море е било наричано „морето на равнината [Араба]“ (Исус Навин 3:16; 4 Царе 14:25).

Хълмовете. От същата дума като „планина“ по-рано в стиха, по отношение на хълмистите планини в централна Палестина.

Долината. Евр. Шефела, термин, прилаган за предпланинската област, разположена между планините на централна Палестина и крайбрежната равнина, особено частта ѝ между Юдея и Филистия.

Югът. Буквално „Негев“, районът около Вирсавия и Кадес-варни.

Морската страна. Крайбрежните равнини на Филистия и тази на Сарон, на север от Филистия.

8. аз определих земята. Буквално „Дадох земята“, тоест, поставих я на ваше разположение.

Закле се. Препратка към обещанията, дадени на Авраам, Исаак и Яков и записани в Бит. 15:18; 17:7, 8; 28:13. Сравни Бит. 9:9; 17:7-10, 19; 35:12; 48:4; Изх. 28:43; Числа 25:13.

9. Да те родя. Препратка към съвета на Йотор в Изх. 18 и към назначението на сътрудници, които да помагат на Моисей в работата на гражданската администрация.

10. Небесни звезди. Препратка към благословието към Авраам (Бит. 22:17) и Яков (Бит. 26:24). Вижте също Изх. 32:13.

11. Обещал е. Вижте Бит. 12:2; 15:5; 17:5, 6; 18:18; 22:17, 18 и др.

12. Бремя. Това, което изтощава човека, го изтощава. Така преведената дума се появява отново само в Исаия 1:14 и там е преведена като „безпокойство“. Глаголната форма на думата се появява само веднъж (Йов 37:11) и е преведена като „изтощава“.

Бреме. Тежест, която трябва да се вдигне. Същата дума е преведена като „изискване“ в Неем. 10:31 и като „данък“ във 2 Лет. 17:11.

Разприави. Спорове, разпри, противоречия (виж Бит. 13:7; Втор. 19:17).

13. Вземете вие. Буквално „представете вие“ или „изберете“ вас (RSV).

Мъдър. Така преведената дума може да се отнася до умение в техническа работа (Исаия 3:3; Йеремиа 10:9), мъдрост в управлението (Бит. 41:33, 39), проникателни мъже (2 Царе 13:3) и образовани мъже (Изх. 7:11).

Разбиране. От съществително име, чийто корен означава „да разпознавам“, „да бъда интелигентен“, „да“ бъде дискретен“, „да има способност да поучава“.

Известни. Тоест, „опитни“ (виж Изх. 18:21, 25). Те бяха разпознати като мъже на компетентност и опит.

14. Вие отговорихте. Устното съгласие на хората с плана за избор на племенни помощниците на Мойсей е записано тук за първи път.

15. Служители. Така преведената дума означава „писар“ или „секретар“ и е от глагол „да пиша“. Съществителното име вероятно означава „писател“ или „секретар“ и се отнася до някой, който отговаря за писмените записи. Същата употреба на идентичния корен се среща и в арабски език.

16. Зареден. Тоест, инструктиран или дал заповеди на.

Чужденецът. Препратка към неевреина, който става прозелит. Той трябваше да получи също толкова справедливо отношение, колкото и евреина. Честността и безпристрастността в решенията трябваше да характеризират професионалната работа на съдиите.

17. Не уважавайте личността. Бедният човек трябваше да получава равно третиране с богатия или с човека на високо положение. Не трябваше да има уважение към личността (виж Изх. 23:2, 5; Лев. 19:15).

Съдът е Божий. Богатство, власт, положение, произход, образование – нищо от това не е трябвало да повлияе на съдебно решение. Съдиите на Израел заемали мястото на Бога. Всъщност те били наричани „елохим“, буквално „богове“, самата дума, използвана за Бога в текстове като Бит. 1:1–31 (виж Изх. 7:1). „Елохим“

се прилага за съдии в Изх. 21:6 и 22:8, 9, в качеството им да говорят от името на Бога и да вземат решения в Негово име.

18. По това време. Тоест, докато беше на Хорив.

19. Когато тръгнахме. Буквално, когато „вдигнахме“ или „издърпахме [коловете и коловете на шатрата]“.

Ужасна пустош. Не само необятна, но и гореща, подложена на силни ветрове, които развяваха пясъка, застрашавайки живота, а също така гъмжеше от различни отровни същества и диви животни.

Между другото. „На път за“ (RSV).

Кадес-варни. Където израилтяните останали дълго време в пустинята Фаран, след като отказал да влезе в Ханаан (Числа 13:3, 26).

20. Дай ни. Хълмовете на централна Палестина бяха част от обещаното наследство.

21. Не бой се. Сравнете употребата на подобен израз от Христос в Йоан 14:27.

22. Земята. Вижте Числа 13:17–20.

23. Дванадесет мъже. Вижте Числа 13:1–16.

24. Те се обърнаха, тоест, оставиха Кадес-Варни зад себе си и продължиха пътя си.

Долина Есхол. Вижте Числа 13:24. Думата, преведена като „Есхол“, означава „грозд“, по-специално грозд. Смята се, че долината Есхол се е намирала северно от Хеврон, регион, известен с големите си гроздове от пишно грозде.

25. Плод. Вижте Числа 13:23.

Добра земя. Вижте Числа 13:27; 14:7.

26. Бунтуваха се. Буквално „упорито се бунтуваха“.

27. Мърмореше. Вижте Числа 14:1.

Мразеше ни. Израилтяните бяха станали отвратителни за Йехова заради идолопоклонството и постоянното си мрънкане.

28. Енакимите. Вижте Числа 13:28, 33.

30. Гое. Тоест, в облачния стълб денем и в огъня нощем (виж Изх. 13:21; 32:34; Втор. 31:6, 8).

Бори се за теб. Виж Изх. 14:14; 17:8; Исус Навин 10:14, 42; 23:3, 10.

31. Пустинята. Пустинята на Червено море (Изх. 13:18), на Син (Изх. 16:1), на Синай (Изх. 19:1, 2) и на Фаран (Чис. 10:12).

Роди те. Сравни Изх. 19:4; Ис. 46:4; 63:9; Осия 11:4.

33. Пред теб. Тоест, в облака (Изх. 13:21, 22; Числа 14:14).

Място. Вижте Числа 10:33.

34. Беше разгневен. При различни поводи (Втор. 9:7, 8, 19, 22; Ис. 47:6; 57:16, 17).

35. Тази добра земя. Така описана отново и отново (Изх. 3:8; Числа 14:7; Втор. 3:25; 4:21; и др.).

36. Халев. Заедно с Исус Навин, наследникът на Моисей, Халев е изключение от проклятието, навлечено върху народа при Кадес (Числа 14:24, 30). Елеазар, син и наследник на Аарон, също е влязъл в Ханаан (Исус Навин 17:4; 24:33).

37. Ядосан на мен. Заради неподчинението близо до Кадес (Числа 20:2–5).

38. Стои. Тоест, като внимателен слуга. На него му е дадено обещанието да влезе в Ханаан, заедно с Халев (Числа 14:6, 7, 30).

39. Малки деца. Вижте Числа 14:31. Тяхната крехка възраст и невинност ги предпазиха от като са съучастници в греха на родителите си.

41. Съгрешихме. Те се преструваха, че се разкайват и изпълняват волята Господня – след като вече беше твърде късно и от страх от наказанието, което ги сполетя (Числа 14:40).

Бяхме готови. Буквално „смятахме го за лек въпрос“, от еврейски глагол, означаващ „да смятам за лесно“, „да пренебрегвам“. Следователно отношението на хората беше малко по-различно от впечатлението, създадено от „бяхме готови“. RSV гласи „смятахме го за лесно“.

42. Не се качвай. Сравни Числа 14:41, 42. Цялостното отношение на хората се отразяваше плитко мислене и повърхностно покаяние. Ковчегът на Божието присъствие не можеше да ги придружи (Числа 14:44).

43. Тръгнал е самонадеяно. Вижте Числа 14:42–44. Еврейският глагол означава „да заври“, „да кипят“, „да действат нагло“. Те арогантно се противопоставиха на Божия съвет.

44. Гониха те, както правят пчелите. Подходяща фигура на речта, обозначаваща директност, бързина, и свирепост на атаката. Има пресметнати рискове, които хората могат да поемат, работейки с физическия свят, и въпреки това да спечелят, но никога не е безопасно да се противопоставяш на Бога.

45. Плачеха. Плачът им беше със сълзи на унижение и негодувание, а не на истинско покаяние. „Пред Господа“ означава на вратата на скинията, където са се събирали, за да изразят на глас чувствата си. Сравнете преживяването, отбелязано в Съдии 20:23, 26.

46. В Кадес. От момента, в който напуснаха Кадес-варни, до пристигането им на планината. Хор, минаха около 38 години. Бог е предназначил те да влязат веднага. Но плачът в извратено неразкаяние не може да замести послушанието, нито истинското покаяние.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-46TM 420

2 ПП 376, 387

15 Изд. 37; стр. 374

16, 17 АА 94; ПП 381

22 ПП 387

41 ПП 392

45 ПП 394

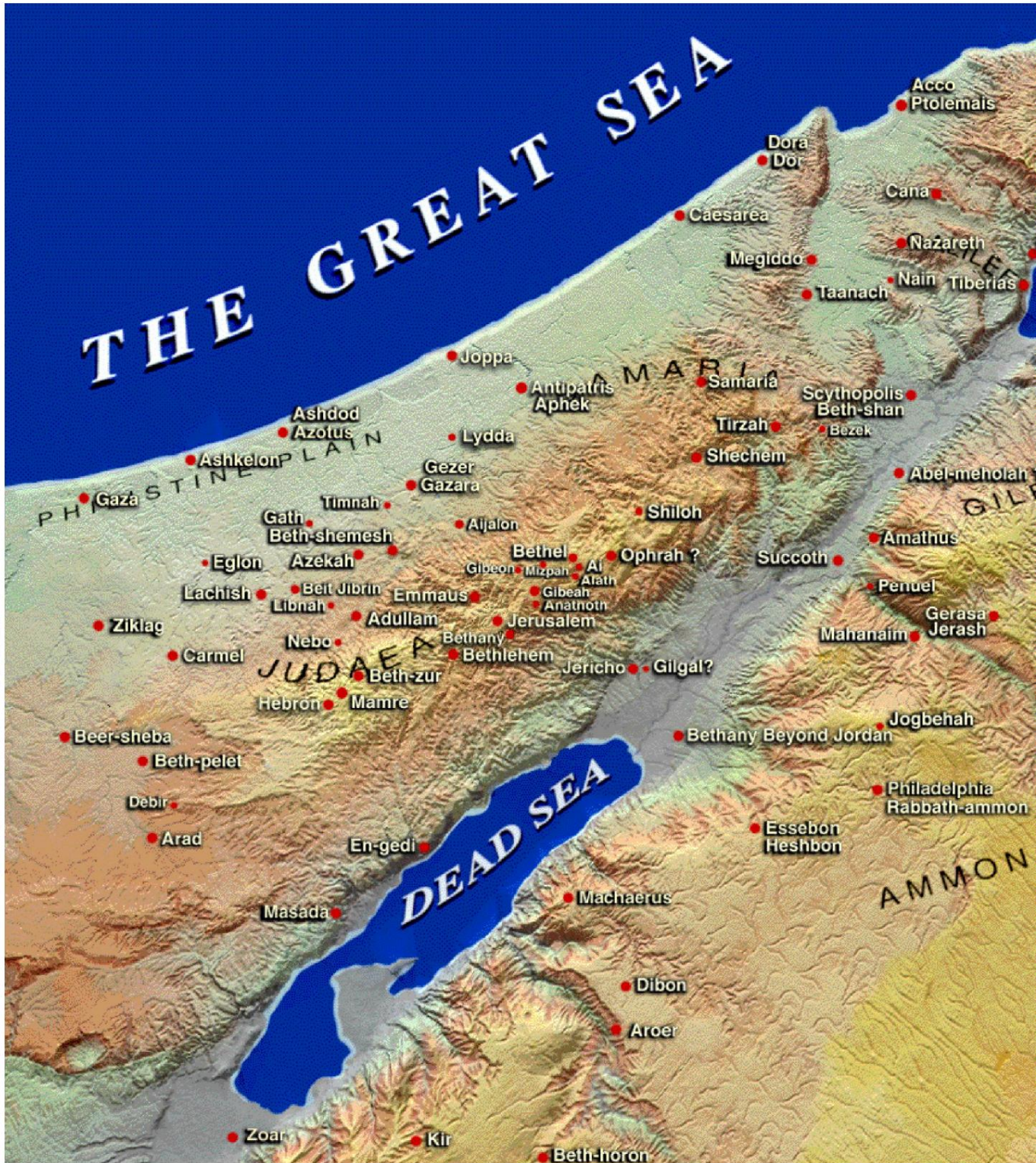
ГЛАВА 2

1 Разказът продължава, че те не трябвало да се намесват с едомците, 9 нито с моавците, 17 нито с амонците, 24 но амореецът Сихон бил покорен от тях.

Палестина в библейските времена

1

¹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Второзаконие 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

1. Обърнахме се. Те сега отидоха на юг, към брега на Червено море.

Планината Сеир. Хълмистата страна на едомците, част от която е била и самата планина Сеир (виж 1 Царе 9:26; 2 Лет. 8:17).

3. Достатъчно дълго. Тридесет и девет години бяха изминали от напускането на Египет от израилтяните; те прекараха около 38 години в скитане.

На север. Тоест, от Ецион-Гевер към Моав и Ханаан.

4. Твоите братя. Потомците на Исав (Втор. 23:7; Амос 1:11; Авдия 10, 12; Мал. 1:2).

Внимавайте добре. Жителите на Едом биха били нервни и притеснени, и в резултат на това биха могли да предприемат внезапна атака срещу Израел. От друга страна, осъзнаването на страха в сърцата на едомците би могло да накара Израел да се възползва от този страх и да нахлуе в страната.

5. До Исав. Вижте Исус Навин 24:4. Бог се отнася вярно дори с онези извън заветните отношения. Бог беше обещал определени временни благословии на потомците на Исав и щеше да изпълни словото Си.

6. Купете месо. Буквално „купете храна“ (вижте Бит. 41:35, 36, 48; 42:7, 10; 44:1, 25; 47:24). Глаголът, преведен като „купувам“, означава купуване на зърно (Бит. 47:14), докато съществителното име от същия корен означава „царевица“ (Бит. 42:1, 2, 19, 26; 43:2; 44:2; 47:14; Амос 8:5).

Купувайте вода. Водата е ценна стока в пустинните пустоши и лесно може да стане причина за размирици (вижте Битие 26:17–22).

7. Твоето ходене. Божията грижа се отнася дори до детайлите на житейския път (Пс. 1:6).

Четиридесет години. Кръгло число. От Пасхата в Египет до първата Пасха през Ханаан, в Галгал (Исус Навин 4:19; 5:10), е бил точно 40 години (виж стр. 187).

8. Елат. Посоката им от Сеир беше на юг към Ецион-Гебер в залива Акаба и Елат, който вероятно се намираше близо до Ецион-Гебер на брега. След това, заобикаляйки територията на Едом, те се обърнаха и пътуваха на север и стигнаха до територията на Моав.

9. Даден Ар. Потомците на Лот, подобно на тези на Исмаил и Исав, са получили потвърдено наследство, преди потомството на Авраам да заеме това, което им е било отредено. Ар очевидно е бил главният град на тази територия и е дал името си на целия регион (Числа 21:15, 28).

10. Емими. За споменаването на хората и техния град, Шаве Кириатаим, вижте Бит. 14:5 и Исус Навин 13:19.

12. Хоримите. Древните жители на планината Сеир (Бит. 14:6; 36:20), хуритите, чиято история, език и религия едва наскоро излязоха наяве (виж стр. 138).

13. Потокът Зерев. Сравнете Числа 21:12. Съвременният Уади ел-Хеса, при югоизточния ъгъл на Мъртво море.

14. Воините. Израз, използван за обозначаване на мъже на 20 и повече години (Числа 1:3).

Изтощени. Нито един не остана (Числа 26:64, 65).

Господ се закле. Вижте Числа 14:28, 29.

18. Преминаване. Тоест, заобикаляне на границата, но без да се пресича.

19. Деца на Амон. Те не трябваше да нарушават територията на децата на Амон, а да премине през територията на цар Сион в Есевон (виж Числа 21:13, 24).

20. Замзумини. Вижте Битие 14:5. Освен факта, че тези хора са били раса от гигантски ръст и били прогонени от страната си от амонците, нямаме информация за тях.

21. Унищожил ги. Амонците бяха използвани от Господа, за да дисциплинират народа.

22. Хоримите. Вижте стих 12.

23. Авимс. Вижте Исус Навин 13:3, 4. Първоначалните жители на югозападна Палестина, лишени от владения от филистимците.

Кафторими. Вижте върху Бит. 10:14; също Йер. 47:4; Амос 9:7.

24. Станете. Вижте Числа 21:13. Заповедта да се премине Арнон и да се нахлуе в територията, съседна на Йордан, населена от аморейци.

Амореецът Сихон. Сихон беше отнел тази територия от моавците, които от своя страна се оттеглиха на юг от Арнон.

25. Страхът. Сравнете обещанието към Моисей (Изм. 15:15, 16) и преживяването на Исус Навин с аморейците в Гаваон (Исус Навин 10:11).

26. Кедемот. Вижте Исус Навин 13:18; 21:37; 1 Летописи 6:79, където се споменава град с това име в равнината на Йордан.

27. Главен път. Царски път, поддържан за бързото пътуване на чиновници и войски (Числа 20:17; 21:22). Следи от този древен път са запазени и днес, от Акабския залив на север през Трансйордания.

28. Ще продаваш. Израилтяните предложиха всякакви облаги, за да им бъде предоставено мирно преминаване.

29. Преминете Йордан. Уверение към Сихон, че нямат намерение да се заселят в земята му, тъй като наследството им се намираше отвъд Йордан.

30. Не ни оставяй да отминем. Той се усъмни в тяхната искреност и постави под въпрос разумността на молбата им (виж Числа 21:23).

Закали духа му. Тоест, позволи на ината на Сихон да си отиде.

Направи сърцето му закоравяло. Така преведеният еврейски глагол означава „да бъдеш силен“, „да бъди смел“, „да бъдеш твърд“. На други места е преведено като „укрепвам“ (Второзаконие 3:28; Пс. 27:14), „утвърждавам“ (Исая 35:3), „укрепвам“ (Наум 2:1), „беше непоколебим“ (Рут 1:18). Господ не би се намесил в естественото действие на сърцето и намеренията на Сихон, а би го утвърдил в тях (вижте Изход 4:21). Човек може да използва дадената от Бога сила на ума и сърцето, за да продължи в погрешното или да се обърне надясно. Господ не принуждава човека към едното или другото, но винаги е готов да сътрудничи чрез Духа Си с човека, който избира доброто. Същата дума е преведена в Исус Навин 1:6 като „бъди... смел“.

34. Напълно унищожен. Буквално „поставен под забрана“, „отделен“. Такова деяние може да се изпълнява само по Божия заповед. Същото беше направено и по отношение на Йерихон.

36. Ароер. Аморейски град на десния бряг на река Арнон, на около 21 км от Мъртво море (виж Исус Навин 12:2; 13:16; 4 Царе 10:33). Съвременното му име е „Араир“.

37. Явок. Вижте Числа 21:24; Съдии 11:22. Според божествената заповед територията на амонците не е била нападната. Амбицията винаги трябва да бъде в хармония с Божията воля и да не се стреми да надхвърля границите, които Той е поставил. Тогава успехът в този живот ще бъде изцяло благословия. Но ако човек надхвърли Божията воля, за да търси повече, отколкото Той позволява, успехът в начинанието може да се окаже плод на Мъртво море.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-37ПП 433-435

3-6ПП 414

4, 5 ПП 423

6, 7 ПП 424

7 ПП 406

9 ПП 433

14, 15 ПП 406

19 ПП 433

24, 25 ПП 434

27, 28, 30 ПП 433

32-34ПП 435

ГЛАВА 3

1 Историята за завладяването на васанския цар Ог. 11 Големината на леглото му. 12

Разпределението на тези земи на двете племена и половината. 23 Молитвата на Моисей да влезе в земята. 26 Позволено му е да я види.

1. Обърна се и отиде. Вижте Числа 21:32, 33.

Башан. Вероятно от еврейския корен, означаващ „да бъдеш мек“, „да бъдеш гладък“.

Съществителното име като собствено име би означавало „гладък“, „плодороден“, което е вярно за региона от Ярмук на север до Хермон. Има малко дървета, но богата почва, идеална за зърно.

2. Не бой се от Него. Повторение на Числа 21:34.

Избави го. Сравни Изх. 23:31; Втор. 7:24; 20:13.

3. Удари го. Вижте Числа 21:35.

4. Аргов. Вижте 1 Царе 4:13. Значението на еврейската дума „Аргов“ не е известно. Районът е на изток от Галилейското езеро в планинския район на югоизточен Васан и включва градовете Карнаим и Астарот.

6. Унищожен. Същата дума като в гл. 2:34 и означаваща основно „да се посвети на“, „да посветя“, тоест тук, на унищожение.

8. Земята. Територията, отредена на Гад и Рувим и половината племе на Манасия.

Арнон до планината Хермон. Южната и северната граница на „земята“.

Хермон, разположен на около 2750 метра над морското равнище, доминира над целия регион.

9. Сирион. Тъй като границите на няколко народа се срещали на планината Хермон, всеки граничен народ ѝ дал име на собствения си език. Името Сирион, за Хермон, се появява в угаритската литература на Северна Сирия. За други случаи на подобни разлики в имената вижте Битие 23:2 и 31:47.

10. Всички градове. Тук са споменати различните видове територии в завладената страна.

Салха и Едрей. Вижте Исус Навиев 13:11; бр. 21:33 ч.

11. Гиганти. Буквално „рефаими“ – много древен народ, включен сред победените от Ходологомор и царете, свързани с него (Битие 14:5). Те са живели от двете страни на река Йордан и изглежда са принадлежали към по-ранна група жители на региона.

Легло. Думата, преведена по този начин, е дадена и като „диван“ (Пс. 6:6; Амос 3:12; 6:4).

Може да се отнася и за саркофаг или гробница.

13. Земя на гиганти. Буквално „земята на рефаимите“ (вижте стих 11). Цар Ог е последният от „гигантите“.

14. Яир. Майка му беше от племето на Манасия, но баща му беше от племето на Юда (виж 1 Лет. 2:22). Яир беше завладял тази територия, която съответно беше дадена на него и неговите потомци (Чис. 32:41).

Гешури и Маачатхи. Това беше областта между Ярмук и Хермон, като западната част на Васан (виж Бит. 22:24; 2 Царе 15:8; 1 Лет. 19:6).

15. Махир. Онази част от Галаад, която не беше дадена на децата на Гад, беше разпределена на потомците на Махир (Числа 32:40).

16. Половината долина. Потокът, който течеше през долината, или вади, трябваше да образува границата.

Явок. Този поток е трябвало да бъде другата граница на територията. Именно тук Яков се борил с Ангела (Битие 32:22–24).

17. Хинерет. Хинеретското море (Исус Навин 12:3; 13:27). Имало е и град същото име (Исус Навин 19:35), от което езерото е получило името си. То се е намирало на северозападния бряг на езерото, а руините му сега са известни като Тел ел-Орейме. Кинеретското езеро е Галилейското езеро в Новия завет, наричано още Генисаретско езеро, а по-късно известно като Тивериадско езеро.

Солено море. Известно още като Мъртво море, „морето на равнината“ (Второзаконие 4:49; 2 Царе 14:25, вж. Битие 14:3; бр. 34:3, 12).

Под Азот-Фисга на изток. Буквално „под склоновете на Фасга на изток“.
(RSV). Планината Фасга, с връх Нево, сега наричан Рас ес-Сиага, се намира в планините Аварим, с изглед към Мъртво море от източната страна (виж Числа 27:12; Втор. 34:1–3).

18. Аз ти заповядах. Относно заповедта, дадена на племената на Рувим и Гад и половината племе на Манасия (виж Числа 32:20).

Даде ви тази земя, както те изрично поискаха (Числа 32:20–22).
Въоръжени. Вижте Числа 32:17–32.

Пред братята си. Членовете на двете племена трябваше да бъдат авангарда на армията на Израел. Сравнете храбростта на Гад в гл. 33:20.

19. Жените ви. Вижте Числа 32:16, 24, 26.

20. Почивка. Когато Обетованата земя била окупирана, Исус Навин разпуснал армиите на две и половина племена да се върнат в собствената си територия от другата страна на Йордан (Исус Навин 22:4).

21. Очите ти видяха всичко. Буквално „твоите собствени очи видяха всичко“. Призивът на Моисей беше към хората да помнят пътя, по който Бог ги беше водил.

22. Господ. Последната половина на стиха гласи буквално: „Йехова, твоят Бог, Той е „един, който се бори за теб.“ Местоимението „той“ е емфатично.

23. Молих се. Формата на еврейския глагол подсказва превода „Търсех благоволение от Господа за себе си“. Това беше, когато Бог каза на Моисей, че няма да влезе в Обетованата земя, а трябва да умре на границата (Числа 27:12, 13).

24. Започна да показва. Моисей беше нетърпелив да стане свидетел на края на завладяването на Ханаан, както беше станал свидетел и на неговото начало.

Могъща ръка. Вижте Исус Навин 4:24. Ръката е символ на власт, защото е инструментът, чрез който се упражнява властта. Преведена е като „господство“ в 1 Лет. 18:3 и 2 Лет. 21:8.

Какъв Бог е там? Моисей знаеше, че другите народи вярваха в небе, населено с много блага, но той знаеше, че има само един Бог; всички останали бяха плод на въображението.

25. Вижте. В смисъл на запознаване от първа ръка, тоест чрез личен опит.

Тази хубава планина и Ливан. Буквално „тази хубава хълмиста страна и Ливан“ или може би по-добре „тази хубава планина, дори Ливан“. Името Ливан,

от глагола „да бъдеш бял“ означава „бяла (планина)“. Хладните, залесени склонове на планината и покритата ѝ със сняг шапка изглеждаха примамливи и желани в контраст с пустинната местност. Моисей копнееше да се разхожда в прохладния Ливан.

26. Беше разгневен. От дума, чийто корен означава „да премина“. Използваната тук форма Тъй като е рефлексивна, думата означава „да превишиш границата“, тоест, да бъдеш извън себе си по отношение на някого или някакъв инцидент (виж Пс. 78:21, 59, 62).

27. Фасга. Вижте стих 17.

Не преминавай. Сравни Втор. 31:2 и Исус Навин 1:2, 11.

28. Той ще премине. Местоимението е емфатично: „Той е този, който ще премине.“
Чрез това наблягане Моисей разбра, че решението е неотменимо.

29. Бет-феор. Първата дума от този сложен термин означава „дом“. Втората дума, „феор“, може да произлиза от корен, означаващ „да бъдеш алчен“, „да бъдеш отворен“, „да имаш нетърпеливо желание“. В този случай името би означавало „домът на желанието“. В тази област Моисей е погребан от Бог (гл. 34:6).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-11 ПП 435-437

2 ПП 436

4, 5 ПП 435

24-27 ПП 462

25 DA 421; PP 479

26 ПП 419, 420; ЗТ 319

26, 27 СР 166

27 МХ 508

ГЛАВА 4

1 Призив към послушание. 41 Моисей определя трите града за убежище от онази страна
Джордан.

1. Слушайте. В смисъл на „внимавайте“. Третата глава завършва прегледа на пътуването на Израел от Хорив до река Йордан, преди да я прекосят. Глава 4 се състои предимно от призив към послушание.

Устави. Тоест, разпоредбите на гражданския кодекс, регулиращи поведението, за разлика от „съдебните решения“, които се отнасят до прилагането на „уставите“, особено по отношение на съдебните решения. Думата, преведена като „съдебни решения“, понякога се превежда и като „правилен“, в смисъл на „справедливост“ или „правилно решение“ (Бит. 18:25; Йов 34:6, 7; 35:2; Пс. 9:4).

Можете да живеете. Бащите им бяха умрели в пустинята поради непослушание; те щяха да живеят — ако се покоряват на Бога — в земята, обещана на бащите им.

2. Не бива да добавяте. Всичко, което Бог прави, е свършено. Да добавяте към него или да отнемате от него е да го оскверниш или развалиш (Второзаконие 12:32; Йеремиа 26:2; Откровение 22:18).

Заповеди. От еврейската дума, често превеждана като „заповед“ или „повеля“ (Бит. 26:5; Изх. 15:26; Лев. 4:2; Чис. 15:22; Пс. 78:7; и др.).

3. Заради Ваалфегор. Буквално „във Ваалфегор“. За греха и неговите последици на това място вижте Числа 25:1-5; Второзаконие 3:29; Осия 9:10. Някои учени смятат, че споменатият тук Ваалфегор е бил бог на сексуалното желание, какъвто е почитан толкова свободно от лингаятите в Индия днес.

4. Прилепвам се. Тази дума означава най-близката възможна връзка, като тази на съпруга/съпругата. и съпруга (Бит. 2:24; виж също Йов 19:20 и Йер. 13:11).

6. Затова пазете и действайте. Да ги „пазите“ означава да им дадете съгласие с ума и сърцето си, с намерението да устроите живота си съответно; да ги „вършите“ означава да изпълните намерението на волята. Човек трябва да си постави за цел да постъпва правилно, преди да постъпи правилно. Тези две увещания се повтарят отново и отново (гл. 7:12; 16:12; 23:23; 24:8; 26:16; 28:13). Именно практическото изпълнение на Божията воля е това, което Той цени и цени високо.

Твоята мъдрост. Уважението към Израел сред народите би било пропорционално на тяхното вярност в спазването на Божиите заповеди. Божиите благословии върху Неговия народ, докато живееше в хармония с Неговите изисквания, щяха да направят голямо впечатление на околните народи.

8. Целият този закон. Буквално „цялата тази Тора“. Думата Тора обхваща всички наставления и доктрини и обхваща всички принципи на поведение. Моисей предлага идеята за сравняване на Божия „закон“ или принципите на поведение с тези на околните народи.

9. Усердно. Необходима е постоянна бдителност, за да може духовният живот винаги бъдете в хармония с разкритата Божия воля.

Научи ги на синовете си. Буквално „разкажи им на децата си“ (виж Изх. 12:26; 13:8, 14; Исус Навин 4:21).

10. В Хорив. Паметният случай, когато Бог разкри святия Си закон. Споменът за това събитие винаги трябваше да се пази ясно в съзнанието.

Бой се от мен. Да се „боиш“ от Бога означава да Го гледаш с дълбоко и благоговейно уважение (Изх. 19:10–13; 20:20) и да се съобразяваме с Неговата воля (Втор. 8:6; Притчи 3:7; Екл. 12:13; Исаия 11:2, 3; 33:6).

11. Приближихте се. Вижте Изх. 19:17.

Изгоряла. Тоест, планината изглеждаше сякаш гори, подобно на „горящата“ храст (Изх. 3:2; срв. Евр. 12:18).

12. Господ говори. Вижте Изх. 19:20; 20:1, 22.

В средата на огъня. Вижте Изх. 19:18; 24:17; Втор. 4:15, 33, 36; 5:4, 22, 24; 9:10; 10:4.

Гласът. Буквално „звукът“, тоест, на думите, които Бог е изрекъл (виж Изх. 19:19; 24:16).

Не видя подобие. Буквално „не видя форма“. „Подобие“ се превежда като „подобие“ в Втор. 4:23, 25; 5:8; Пс. 17:15 и „образ“ в Йов 4:16.

13. Завет. Така преведената еврейска дума може да се приложи към всяко споразумение или договор. Вероятно произлиза от еврейския глагол „врзвам“, „оковавам“. Използва се за договор или съюз (Бит. 14:13; Изх. 23:32), споразумение (2 Царе 3:12, 13, 21; Йер. 34:8) и за брачен обет (Мал. 2:14).

Десет заповеди. Буквално „десетте думи“. Те са написани по-късно от Бог Самият Той (Изх. 24:12; 34:28; Втор. 10:4).

14. Заповяда ми. Самият Бог представи Десетте заповеди, но всички Гражданските и церемониалните закони са дадени чрез Моисей (Изх. 24:3). Това важно разграничение Моисей многократно подчертава (Изх. 20:1, 19; 21:1; 24:3; Втор. 5:22). Книгата Второзаконие се занимава предимно с гражданските закони.

15. Сходство. Буквално „образ“ (вижте на стих 12). Човекът е склонен да се стреми да изрази своите представи за божествеността във видима, материална форма. Проявлението на божествената слава на Синай не е трябвало да бъде извинение за това.

16. Покварете се. Вижте Изх. 20:4. Езическите народи са се деградирали, като са изобразявайки божество във форми, частично човешки и частично животински, и чрез създаване на гротескни изображения на човешката форма.

18. Пълзи. Поклонението пред змии и други нисши същества е често срещано сред милиони хора дори и днес.

Риба. Древните филистимци. Месопотамците и евентуално египтяните, включени в техният пантеон е бог-риба (виж Изх. 20:4).

19. Небесното войнство. Поклонението пред небесните тела е капан, в който човекът е попадал от най-ранни времена. Днес подобно поклонение е често срещано в много източни страни. За сведения за този грях сред Божия народ вижте 4 Царе 17:16; 21:3, 5; 23:4, 5; Йеремиа 44:18, 19; Езекиил 8:16; Соф. 1:5.

20. Желязната пещ. В 3 Царе 8:51 и Йеремиа 11:4 тази фигура на речта е използвана, за да обозначи сурово робство. Исая определя дисциплинарни преживявания под Божията ръка като процес на пречистване в пещ (Ис. 48:10; виж също Йов 23:10).

Хора на наследството. Или „неговото собствено наследство“ (виж гл. 32:9).

21. Господ се разгневи. За трети път Моисей говори за този факт, в опит да внуши на Израел отговорностите, свързани с противопоставянето на Божията воля (гл. 1:37; 3:26).

Дава. Буквално „на прага на даване“ или „на прага на даване“ (вижте също гл. 15:4; 25:19; 26:1).

22. Трябва да умра. Моисей остро чувстваше, че му е забранено да влезе в Обетованата земя (вж. Числа 27:12–14).

23. Изваян идол. Опасността от идолопоклоннически практики тежко засягаше сърцето на Моисей (виж стихове 16, 25).

24. Пояждащ огън. Сравни Пс. 50:3; Ис. 29:6; 30:27, 30; Амос 5:6; Соф. 1:18; Евр. 12:29.

Ревнив Бог. Бог няма да толерира разделени чувства или половинчато служене (Изх. 20:5).

25. Остана дълго. Буквално „заспа“. Така използваната еврейска дума означава „да заспя“ и може да се използва преносно за притъпяване на духовния живот или за загуба на първите впечатления.

26. Не удължаване. Те биха загинали като народ (виж Втор. 5:33; 11:9; 17:20; 22:7; 30:18; 32:47).

27. Разпръснете се. Вижте Лев. 26:32, 33.

28. Служете на богове. Този стих описва най-унизителна форма на идолопоклонство (вижте 4 Царе 19:18), (Пс. 115:4; 135:15; Михей 5:13).

29. С цялото си сърце. Мотивите на човек трябва да бъдат чисти и духовни (виж гл. 6:5; 10:12; 11:13; 30:2, 6, 10).

30. Последните дни. Буквално „в отвъдните дни“. Този израз е често срещан в пророчески смисъл, сочейки към Месията и Неговото второ пришествие и царство (вижте Исая. 2:2; Осия 3:5; Деяния 2:17; Евр. 1:1, 2; 1 Петрово 1:20; 1 Йоан 2:18).

31. Милостив. Коренът, от който произлиза така преведеното прилагателно, означава „обичам“, „склонен към обич“ и в интензивната форма „състрадам се“. В 13-те пъти, когато това прилагателно е използвано в Стария завет, то винаги се отнася до Бог.

Той няма да те изостави. Буквално „Той няма да те остави да потънеш“. Глаголът е често се превежда като „да отслабна“, „да отслабна“, „да припадна“.

32. Защото питай сега. Спомнянето на Божиите действия в миналото укрепва вярващия (виж LS 196).

33. Хората чуват. Това отразява страхопочитанието им в Божието присъствие. Грешният човек не може буквално да види Бога и да живее (Изх. 33:20; Съдии 13:22).

34. Анализирани. Тоест „осмелил се“ или „опитал се“.

Изкушения. Буквално „изпитания“. Тук не се мисли за водене към грях, а по-скоро за трудни преживявания.

Знамения. Вижте Изх. 4:9; 7:9, 10.

Чудеса. Препратка към египетските язви (Изх. 7:3; 11:9, 10).

Война. Поражението на египтяните при Червено море (Изх. 14:14; 15:3).

Могъща ръка. Вижте Втор. 3:24; 9:29; също Изх. 6:6; 7:5.

36. Неговият велик огън. Препратка към Божиата слава (вижте Втор. 4:11, 24).

37. Той избра тяхното потомство. Виж Бит. 12:7; 13:15, 16; 22:17, 18; Изх. 32:13.

38. Изгоня. Буквално „лишен от собственост“, както е преведено в Числа 32:39.

По-велик и по-могъщ. Дотолкова, че при доклада на съгледвачите Израел се уплаши и се разбунтуваха срещу Бога (Числа 13:28–31).

39. Никой друг. Виж Исаия 44:8; Деяния 4:12.

40. Продължи дните си. Виж гл. 5:16; 6:2; 11:9. Тук завършва първата реч на Моисей.

41. Отдели три града. Буквално „направи да бъдат отделени три града“, тоест градовете за убежище.

Същата дума, преведена като „отдели“, се използва за отделянето на племето на Леви, за да носи свещените принадлежности на скинията (гл. 10:8). Езекиил 42:20 говори за „разделяне между светилището и нечестивото място“.

Изгрев на слънцето. Тоест „на изток“, което означава на изток от Йордан, в окупираната територия от двете и половина племена.

42. Тези градове. Вижте гл. 19:1–13 за законите, отнасящи се до градовете за убежище.

43. Безер. От дума, означаваща „крепост“ или „ограда“. Думата се превежда

„защита“ в Йов 22:25. Възможно е мястото да е Ум ел-Амад.

Рамот. Така преведената дума произлиза от корен, означаващ „корал“. Рамот е играл важна роля в по-късната история на израилевите царе (вижте 1 Царе 4:7, 13; 22:1–40; 4 Царе 8:28, 29). Сега наричано Тел Рамит, това място се намира на 40 километра източно от река Йордан по права линия.

Голан. Вероятно от дума, означаваща „кръг“. Обикновено се отъждествява с съвременното село Сахем ел-Джолан, на 29 км източно от морето Хинерет.

44. Законът. Тората, означаваща Божиите наставления като цяло, включително Десетте Божии заповеди.

Поставен пред. Буквално „поставям“, „полагам“, тук с идеята да се постави законът пред очите им (виж Изх. 19:7, където е преведено като „положен“).

45. Свидетелствата. Така преведената еврейска дума е използвана 60 пъти в Стария завет, почти без изключение на Десетте Божии заповеди.

46. Порази. В 40-тата година от Изхода (Числа 21:24; 33:38; виж Кампанията на Израел на изток от Йордан).

47. От тази страна на Йордан. Вижте Исус Навин 1:15; 12:1.

48. Хълмът Сион. Не е хълмът Сион в Йерусалим, а е друго име за Сирион, Сидонско име на планината Хермон или името на един от върховете ѝ (Втор. 3:8, 9, 12; Пс. 29:6).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-49FE 508
1-6PK 294
5, 6 ПП 464
5-8COL 289; MM 26; SR 150; 6T 12
5-9CT 428; FE 393, 478
5-10TM 140
6 DA 28; Ед 40, 174, 229; GC 230; PK 30, 83, 500; PP 605
7, 8 ПП 465
9 PK 294
10 ПП 465
13 TM 140
15, 16, 19 бр. 295
20 ПП 465
23 PK 295
23, 24 ПП 466
24 DA 600; EW 102; 3T 238, 248; 4T 370; 8T 266
26 ПП 466
26-28PK 295
29 PK 569
29-31PK 629
30, 31 PK 334
32-35ПП 463
39, 40 FE 508

ГЛАВА 5

1 Заветът в Хорив. 6 Десетте заповеди. 22 По молба на народа Моисей получава закона от Бога.

1. Постановленията и съдбите. Същите еврейски думи, както са дадени в гл. 4:1.

2. Сключиха завет. Вижте Изх. 19:5-8; 24:3-8.

3. Нашите бащи. Тоест, нашите предци, отнасящи се до Авраам, Исаак, Яков и 12-те патриарси. Споразуменията между Бог и „бащите“ са били лични по природа. На Синай, за първи път в историята, Бог сключва споразумение с цял народ. Той трябваше да бъде техен Цар, а те – Негов народ.

4. Лице в лице. Те бяха в Неговото непосредствено присъствие, но „не видяха никакъв подобие“ (Второзаконие 4:12; вижте също Изход 20:22).

5. Между Господа и вас. Моисей беше посредникът между Бога и Израел (Изх. 19:10-12, 17, 21; Гал. 3:19).

8. Всеки изваян идол. Човешките представи за формата не могат да бъдат приложени към Бога. Омаловажаване на Бога е да Го представяме чрез каквато и да е външна форма (Йоан 4:24). Материалните изображения на Бога могат да дадат само изкривена и несъвършена представа за Неговото величие и безкраен характер и следователно обезценяват Бога. Единственият земен образ, който може дори отдалечено да наподобява Бога, е човешкият характер, преобразен в божествен образ (Бит. 1:26, 27; Йоан 3:3; Рим. 8:29; 2 Кор. 3:18; Кол. 3:10).

10. Тези, които ме обичат. Само онези, които обичат Бога, могат да Му се покоряват. Послушание което не идва от сърцето, не е нищо повече от легалистичен опит за самооправедност, чрез който човек се стреми да се препоръча на Бога. В очите на небето

Това изобщо не е послушание. Без духа на послушание, буквата, външната форма, е безполезна. Но този, който обича Бога най-много, ще намери най-голямата си наслада в сътрудничеството с Него.

11. Напрасно. Буквално „на суета“, което означава лъжливо, лицемерно или безразсъдно, обичаен начин. Отношението на човека към Бога трябва да бъде белязано с благоговение и това трябва да се отразява в думи и дела.

12. Съботният ден. Вижте Изх. 20:8–11. Четвъртата заповед има естествено значение основа, простираща се назад до сътворението (Битие 2:1–3); тя има и морална основа във връзката между Създателя и създанието. Основната цел на съботата като институция е да пази тази връзка. Както физическото здраве изисква ден за почивка всяка седмица, така и духовното здраве изисква съботата за упражняване на ума и сърцето в търсене на Бога, за да можем да „го напомним и да го намерим“ (Деяния 17:27).

15. Ти беше слуга. Всяко Божие дело от наше име представлява причина, поради която ние трябва да „помним“, тоест да размишляваме върху тази любов и благотворителна грижа, да я признаем и оценим. Божията цел е в съботен ден всичко, което пречи на прякото и лично общение между творението и неговия Създател, да бъде оставено настрана.

Съботата е ден, в който имаме щастливата привилегия да се опознаем по-добре с нашия небесен Отец, чието познаване е вечен живот (Йоан 17:3). Да познаваме Бога означава да Го обичаме (вижте 1 Йоан 4:8), да Го почитаме и да ценим доказателствата за Неговата бащинска доброта (Римляни 1:21).

Освобождението им от Египет представлява допълнителна причина, поради която израилтяните трябва да почитат съботата, но самите думи на четвъртата заповед сочат към произхода на съботата при сътворението (Изх. 20:8–11) като причина за заповедта тук да „пазим съботния ден, за да го освещаваме“. Трябва да се помни, че формата, в която Бог изговори Десетте заповеди на Синай, е тази, дадена в Изх. 20, а не във Втор.

5. Както подсказва името ѝ, книгата Второзаконие е резюме на различните закони, предадени на Израел на Синай, с допълнителни обяснения, дадени от Моисей в опит да впечатли народа с важността от вярно спазване на всичко, което им е било заповядано да правят. Ако споменаването на избавлението от Египет във връзка с четвъртата заповед се приема като ограничаващо спазването ѝ по принцип до онези, които са били избавени по този начин – буквалните израилтяни – тогава принципите на Десетте заповеди като цяло принадлежат само на евреите, защото както тук (Второзаконие 5:6), така и в Изход 20:2 Бог представя Своя закон като основан на факта, че ги е извел от египетската земя.

Както буквалният Израел беше освободен от робството на Египет, така и Божият народ днес е освободен от робството на греха (Римляни 6:16–18). По този начин съботата става за християнина паметник не само на сътворението, но и на пресъздаването на Божия образ в собственото му сърце и ум (вижте Втор. 5:8). Следователно съботата е „знак“ на освещението (Езекиил 20:12) – както на изкуплението, така и на сътворението.

16. Почитайте. Сравнете наставлението на апостол Павел в Еф. 6:1–3 (вижте също Изх. 2:14). 20:12). Само детето, което се научи да почита и уважава авторитета на родителите си, ще се научи да почита и благоговее пред Бога.

22. Събрание. Така преведената дума се отнася до събирането на хора или на техни избрани представители. Често се превежда като „събор“ (Лев. 4:14, 21) и „група“ (Ез. 23:46, 47).

Две каменни плочи. Наричани още „плочи на завета“ (гл. 9:9, 11, 15) и „две плочи на свидетелството“ (Изх. 31:18; 32:15; 34:29).

25. Защо трябва да умираме? Хората бяха надлежно впечатлени от величието на Бог и осъзнаха, че като грешници, те дори не могат да живеят в Неговото присъствие. Осъзнаването на греха ги караше да се страхуват за живота си. Нечестивите в крайна сметка ще изберат да умрат, вместо да живеят в Божието присъствие (Откр. 6:15–17).

28. Те правилно са казали. Дълбокото им страхопочитание пред проявлението на божествената сила и Славата беше точното отношение на ума и сърцето, което Бог желаше да създаде в тях. Само когато човек стане смирен в Божиите очи, когато осъзнае своята пълна греховност и безпомощност в контраст с Божиата праведност и всемогъщество, Бог може да работи в него и с него.

29. Такова сърце. Или „такъв начин на мислене“. Животът е само проекция на мислите на „сърцето“ или ума; както мисли човек, такъв е и той (Пр. 23:7). Бог не е толкова загрижен за външните действия, колкото за мотивите, които ги подтикат. Ако човек реши в „сърцето“ си да сътрудничи с Бога – „ако първо има доброволен ум“ (2 Кор. 8:12) – животът ще се преобрази съответно (Рим. 12:2). Послушанието на сърцето е единственото истинско послушание; само то е приемливо за Бога.

30. Махнете се. Заповед, дадена в знак на признание за молбата им да бъдат освободени от Божието присъствие. Оттогава нататък Моисей трябваше да бъде посредникът (ст. 5).

32. Не се отклонявайте. От тези, които встъпват в заветни отношения, се очаква да да Му служат с неразделено сърце и да не се „отклоняват“, за да следват собствените си наклонности (виж гл. 17:11, 20; 28:14).

33. Удължете дните си. Божиата благословия е обусловена от подчинението на Неговите заповеди, не чрез Неговата произволна повеля, а защото сътрудничеството с вечните принципи естествено води до „удължаване“ на живота. Освен това, окупацията на Обетованата земя е била обусловена от тяхната продължаваща лоялност. Тяхното право върху Ханаан се е основавало изключително на разпоредбите на завета. Ако нарушат неговите изисквания, те щяха да загубят правото си върху тази земя.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-33PP 305-309; TM 135

12 PK 182

ГЛАВА 6

1 Целта на закона е послушанието, 3 увещание за него.

1. Заповеди. Същите еврейски думи в същия ред, както в гл. 5:31.

2. Бойте се от Господа. Еврейската дума „да се страхувам“ означава „да се страхувам от“, „да благоговение“, „да почитам“ (вижте на гл. 4:10).

3. Умножавай се мощно. Сравни обещанието на Бог към патриарсите (Бит. 12:2; 17:6; 22:17, 18).

4. Господ, нашият Бог, е един Господ. Буквално „Йехова, нашият Бог, Йехова [е] Един“.

В ярък контраст с народите около тях, които били политеисти, евреите вярвали в един истински Бог. Това изповядване на вярата е паролата на еврейския народ повече от 3000 години (виж Марк 12:29). Апостол Павел заявява същата истина като принцип на християнството (1 Кор. 8:4–6; Еф. 4:4–6).

Преди откриването на свитъците от Мъртво море, най-старият съществуващ еврейски ръкопис на която и да е част от Стария завет е бил папирусът Наш от 1 век пр.н.е., който съдържа Декалога и Втор. 6:4, 5.

5. Любов. Еврейската дума, преведена тук като „любов“, е общ термин, който също така внушава идеите „желание“, „привързаност“, „склонност“, по-интимното прилепване на душата към душата.

Връзката на вярващия с Бога се основава на любов (1 Йоан 4:19), а любовта е основният принцип на Неговия закон (Марк 12:29, 30). Да обичаш съвършено означава да се подчиняваш от все сърце (Йоан 14:15; 15:10).

Твоето сърце. Християнството призовава за всичко, което човек е и има – неговия ум, неговите чувства, и неговата способност за действие (1 Сол. 5:23). Думата, преведена тук като „сърце“, обикновено се отнася до привързаностите, чувствата, желанията и волята. То е източникът на действието и центърът на мисълта и чувството (виж Изх. 31:6; 36:2; 2 Лет. 9:23; Екл. 2:23). Думата, преведена като „душа“, обозначава оживяващия принцип в човека, живота, но включва и телесните му апетити и желания (виж Числа 21:5). В Притчи 23:2; Екл. 6:7 е преведена като „апетит“.

Думата, преведена като „мощ“, е от глагол, който означава „да се увеличи“. Съществителното, както тук, означава „изобилие“ и може да се отнася до нещата, които са се натрупали у човек в този живот.

6. В сърцето ти. Буквално „върху сърцето ти“ (вж. гл. 11:18).

7. Уча. Думата, преведена тук като „уча“, означава „да изострям“, „да изострям“ (виж Втор. 2:14). 32:41; Пс. 64:3; 140:3; Ис. 5:28). Следователно, този призив е за ясно и проникателно учение. Родителите имат сериозната отговорност да обучават децата си по въпроси, свързани с дълга и съдбата, ден след ден.

8. Вържете ги. По-късно юдеите приели тези думи буквално, носейки филатерии на главата и от вътрешната страна на лявата ръка (вижте Изх. 13:9).

9. На портите ти. Днес в някои източни страни е обичайно да се изписват думи на желана благословия и обещание над вратите. Мюсюлманите и индусите го правят, както и китайците, особено по време на Нова година.

12. Пазете се. Стихове 10–12 са били предупреждение за Израел, когато са влезли в земя, в която всички блага на живота са били изобилно осигурени. Те не трябвало да бъдат толкова погълнати от новите си притежания, че да забравят задълженията си към Бога. С увеличаването на материалните блага винаги има тенденция да „забравяме Господа“, чрез чиято сила са осигурени тези неща (гл. 8:18).

Домът на робството. Буквално „домът на робите“. Тук е било предишното им място на обиталище, Египет, е наричано „къща“.

13. Закълвам се. Тоест, обвързвам се с клетва. Така преведената дума е от същия корен като числото седем. Внушението е, че когато човек „се закълне“, той се обвързва седем пъти, което означава, че поема задължение, от което нищо не може да го освободи.

14. Други богове. Тази заповед е тясно свързана със стих 13: те дори не трябваше да споменават имената на други богове (Изх. 23:13; Исус Навин 23:7; Йер. 5:7).

15. Ревнив Бог. Вижте Изх. 20:5; 34:14; Втор. 4:24. Коренът на думата, преведена като „ревнив“, означава „да поруменяваш силно“, тоест от дълбоки емоции като любов, ревност или гняв. По самата Си природа Бог не може да бъде друг; как би могъл да споделя чувствата на Своя народ с други богове (2 Кор. 6:14–17)? Светлината и тъмнината не могат да съществуват заедно; за да се таи тъмнина в душата, човек трябва да изключи светлината.

16. Изкушавам. Буквално „изпитвам“, „опитвам“, „доказвам“. Тук няма съвременната концепция за подтикване към грях. Същата дума се използва за Божието „изпитване“ или „изпитване“ на хората, за да се развие техният характер и да се укрепи вярата и лоялността им към Него (виж Бит. 22:1; Изх. 20:20; Втор. 8:2, 16; Дан. 1:14). Английската дума probation (изпитание) е от същия латински корен като думата prove (изпитание). Периодът на изпитание е период на изпитание или доказване. В Маса Израел обърна процеса и предизвикателно подложи Бога на изпитание (Изх. 17:2, 7). Когато Сатана

предизвикал Христос да скочи от корниза на Храма, Христос цитира Втор. 6:16 (Мат. 4:7). Ако Христос беше приел предложението, това би показало по-скоро самонадеяност, отколкото вяра. Самонадеяността е фалшификация на вярата.

18. Бъди добре с теб. Лоялно изпълняваните задължения дават възможност на Бог да даде допълнителни благословии. Моисей отново и отново подчертаваше необходимостта от непоколебима лоялност към Йехова.

19. Всички твои врагове. Тоест, всички, които се противопоставиха на окупацията на Обещаната земя. Чрез упорития си отказ да почитат истинския Бог те се бяха превърнали в Негови врагове и по този начин във врагове на Неговия избран народ.

20. Синът ти те пита. Виж Изх. 13:14. Божията воля винаги е била родителите да поемете първата отговорност да обучавате децата в техните отговорности пред Бога.

23. Той ни изведе. Тяхното чудодейно освобождение от буквално робство беше завинаги да бъдат запомнени като доказателство за Божията сила и Неговите претенции към тях. Освобождението от Египет предполага и освобождение от греха (виж Рим. 6:12–23; 8:21).

24. За наше добро. Всичко, което Бог изисква от нас, е за наше собствено добро. Ограниченията, които Той налага Местата върху нас са нашата защита срещу духовни опасности, които може да не са очевидни. Пастирът не издига кошара около овцете си, за да им попречи да се забавляват с вълците, а по-скоро, за да „може да ги запази“ „живи“.

Запази ни живи. Тоест, както като нация, така и като отделни личности.

25. Нашата праведност. Буквално „праведност ще ни бъде [вменена]“. Идеята е че спазването на Божията разкрита воля, в силата, която Той ни дава (Рим. 8:3, 4; Гал. 2:20), е приемливо в Неговите очи, сякаш „праведността“ е наша собствена. Човек се оправдава само чрез вяра (Рим. 5:1), но „вярата без дела е мъртва“ (Яков 2:20).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 РК 296

4, 5 ПП 305, 373

4-65Т 328

4-9ТМ 140

5 КОЛ 261

5-8СВ 46

6, 7 Изд. 40, 187; МЛ 30

6-9МН 283

7 АН 324; СТ 110, 181; Ед 185; ЕВ 499; Те 70; 1Т 156, 390; 2Т 398, 700

7-9СОЛ 24; РР 468; 5Т 328

8 ДА 612; 4Т 449

10-12ПП 465

12 РК 181

13 Те 278

17 СД 402

20, 21 МХ 283

20-25ПП 468; 5Т 330

24 ДА 288; ЕВ 414; МН 283

24, 25 СН 20, 24, 109, 231; МЛ 162; 8Т 199

ГЛАВА 7

1 Всяко общение с народите е забранено, 4 поради страх от идолопоклонство, 6 заради святостта на народа, 9 заради Божията природа в Неговата милост и справедливост, 17 заради увереността в победата, която Бог ще им даде.

1. Много народи. Хетейците са споменати много пъти в Писанията (вижте върху Бит. 10:15).

Гиргесейци. Ханаанско племе от Западна Палестина (виж Бит. 10:16; Исус Навин 24:11).

Аморейци. Вижте върху Бит. 10:16. Този многоброен и широко разпространен народ често се споменава в Писанието (Бит. 14:7, 13; 15:16, 21; 48:22; и др.). Името им се появява в 18 книги на Стария завет.

Ферезеите. Хора от централната част на западна Палестина (вижте Битие 13:7).

Евейци. Вижте върху Бит. 10:17. Малко се знае за тях.

Йевусейци. Вижте върху Бит. 10:16. Този народ е държал хълмистата крепост Йевус, наричана още Йерусалим или Салем (Исус Навин 15:63; 18:28; Съдии 1:21; 2 Царе 5:6, 8). Името Йерусалим е засвидетелствано в египетски записи от 19 век пр.н.е.

2. Няма завет. Вижте Изх. 23:32; 34:12. Не е било Божията цел Израел завинаги да остане изолиран от другите народи. Но докато не се бяха научили да Му се доверяват и да Му служат със съвършено сърце, общуването с идолопоклонници беше изпълнено с опасност. Бог е възнамерявал еврейският народ да бъде светлина за света, но докато е склонен да поглъща тъмнината на другите, е най-добре за него да остане настрана. След като тази опасност отmine, Израел щеше да бъде в позиция да свидетелства за истинския Бог на езическите народи около тях (вижте Изх. 24:12; Числа 33:52).

3. Бракове с тях. Близката връзка с идолопоклонници, както в дома, би засегнала не само индивида, но и нацията (виж Изх. 34:15, 16). Соломон нарушил този принцип, което довело до неизмерими лични и национални загуби (1 Царе 11:1). Няма щастие или безопасност в сключването на съюзи с онези, които нито обичат, нито служат на Бога (1 Кор. 6:14–17). Трагичните преживявания на Исав (Бит. 26:34, 35), Самсон (Съдии 14:1) и други са красноречиви в свидетелството си в полза на наставлението да останем отделени.

4. Отвърни се. Любовта на мъжа към жена му, идолопоклонница, обикновено, ако не винаги, се обръща сърцето му от Бога. Това беше ясна опасност, за която Исус Навин предупреждаваше (Исус Навин 23:11–13).

5. Техните горички. Тези ашери вероятно са били издълбани дървени стълбове, осветени на Ашера, ханаанска богиня (вж. Второзаконие 16:21; Съдии 6:25–30).

Изгори. За подобна заповед виж Числа 33:52. Вижте също ревността на Давид по отношение на филистимските изображения (1 Лет. 14:12).

6. Свят народ. Вижте Лев. 11:44, 45; 19:2; 20:7, 26. Святостта пред Йехова трябваше да бъде самата конституция и норма на поведение на хората. Основното значение на думата, преведена като „свят“, е това на физическа отделеност. След това се развива идеята за „посвещение“ или „посвещение“. „Свят“ народ е „отделен“ народ, отделен, тоест, от обичаите на народите около тях и посветен изключително на службата на Бога (вижте 1 Петрово 2:9).

Специален народ. Буквално „народ със специално притежание“. Думата, преведена като „специален“, произлиза от корен, означаващ „да придобиеш собственост“. Съществителната форма, използвана тук, означава „частна собственост“, „притежание“.

7. Повече по брой. Сравнете обещанието към Авраам (Битие 12:1–3; 15:1, 2). Дори 200 години след като обещанието е дадено, в избрания клон на неговото семейство е имало само 70 мъже (Битие 46:26, 27).

8. Господ те обичаше. Буквално „Йехова, Който те обича“. Божията любов може да се сравни с тази на родител към децата му.

Могъща ръка. „Могъщата ръка“ на Йехова е ръката на божествената сила, използвана за избавление на Неговия народ и за укрепването му, за да изпълни истинската си съдба. Това се вижда в развитието на потомството на Авраам в могъщ народ. Божият народ слезе в Египет със семейство от 70 души, но в определеното време Господ ги направи „многобройни като небесните звезди“ (Второзаконие 10:22).

9. Верният Бог. Думата, преведена като „верен“, е причастна форма на глагола „аман“, от което чрез гръцки произлиза нашата дума „амин“. Еврейският глагол означава „да остана“, „да подкрепям“, „да бъда твърд“, като по този начин подчертава идеята за пълна надеждност.

Милост. От *chesed*, дума без точен английски еквивалент. Тя отразява понятията за пламенна любов, искрено желание, безкористна доброта, благодат, благоволение и милост. Тя представлява върха на безкористността както у Бога, така и у човека. RSV превежда термина като „непоколебима любов“.

Хиляди поколения. Еквивалентно по значение на израза „завинаги“. Препратка е за множествата през историята, които встъпват в заветните отношения.

10. Въздава им. Не въпреки това, а като Този, Който възнагражда всеки човек според заслуженото му (Екл. 11:9; Рим. 2:6–11; Откр. 22:12). Бог е изключително справедлив и търпелив, но Неговата милост (вижте на стих 9) към всеки човек е ограничена от благополучието на всички. Грехът има заплащане и този, който е спечелил, може да очаква да получи пълно заплащане. Онези, които упорито отхвърлят Неговата милост (ст. 9), в крайна сметка и неизбежно ще изпитат Неговия гняв.

11. Пазете заповедите. Буквално „пазете заповедта“, може би във връзка с Декалога като цяло или към някое от неговите предписания, приложимо при дадените обстоятелства.

12. Ако слушате. Думата, преведена като „ако“, всъщност е съществително име, което означава „последствие“. Обикновено се използва като наречие, което означава „вследствие на“, „заради“. Съответно, преводът тук би бил не „ако“, а „вследствие на“, сочейки към наградите за спазването на предписанията на Господа.

13. Благословен да си. Тези богати обещания са повторение на онези, дадени на техните предци (Бит. 15:5; 22:17; 28:14; Лев. 26:4, 5; Йер. 31:12).

14. Безплодна. Вижте Изх. 23:26. Плодовитостта се е смятала за най-голямото земно благословение, тъй като безплодието беше най-голямото проклятие.

15. Злите болести на Египет. В Писанията най-отвратителните болести са говори се, че са отъждествявани с Египет (Изх. 15:26; Втор. 28:27, 35). Ако Израел беше съдействал на принципите на здравословния начин на живот, дадени му от Бога, „слабостта и болестите щяха да бъдат непознати сред тях“ (стр. 378). Те щяха да се превърнат в образци на здраве и физическа издръжливост, както и на повишена умствена и морална сила.

16. Примка. Буквално „стръв“, от корена на глагола „да сложа стръв“. В Амос 3:5 думата, преведена като „примка“, е напълно различна от използваната тук, а думата, преведена там като „джин“, е тази, която тук е преведена като „примка“.

18. Не се бойте. Новото поколение трябваше да избягва духа на страх, проявен от бащите им, в резултат на което те загинаха в пустинята (Числа 14:35). Страхът, противоположността на вярата, не е в състояние да сътрудничи с Бога. Това обяснява факта, че Бог

не можеше да доведе предишното поколение в земята, на която иначе би било тяхна привилегия да се радват (Евр. 3:12, 19).

19. Изкушения. Буквално „изпитания“ или „изпитания“, но никога в Библията „изкушения“, в смисъл на примамки към зло. Тук се има предвид доказателството за божествена сила, чрез което Бог се е опитал да накара фараона да освободи народа Си. Чрез тях Бог представил на царя убедителни доказателства, че е Бог, като по този начин го изправил пред изпитание, което изисквало от него да избира между сътрудничество с Божията воля или противопоставяне на нея.

20. Стършелът. Вероятно е използван в преносен смисъл (вижте Изх. 23:28; вижте също Исус Навин 24:12).

21. Бог е сред вас. Сравнете въпроса на Моисей пред скалата в Хорив (Изх. 17:6, 7).

22. Малко и малко. Тоест, тъй като бяха готови да я завладеят (Изх. 23:29). Ако земята ако им бъде позволено да се върнат в пустинята, трудността пред израилтяните ще се увеличи значително.

23. Избави ги. Сравни варианта на изразяване на същата мисъл в Изх. 23:27.

24. Освободете царете им. Исус Навин изброява 31 царе, покорени по време на завладяването на Ханаан (Исус Навин 12:7–24).

25. Сребро или злато. Метали, използвани за покриване на дървени идоли и орнаменти, които ги украсяват. (виж Исая 30:22). Те щяха да се превърнат само в капан за Израел (Исус Навин 7:21, 22) и така или иначе нямаха трайна стойност.

26. Прокълнато нещо. Тоест, обречено на унищожение. Да се докоснеш или да приютиш нещо, което е било предопределено за унищожение, означаваше да претърпиш същата съдба. Сравнете Божието послание към Ахав (1 Царе 20:42).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-26ТМ 141, 420

2 РК 570; РР 492

2-4РК 568

3 ПП 369; 4Т 508; 5Т 363

3, 4 5Т 328

4 4Т 508; 5Т 363

6 COL 288; ММ 26; РК 18; ТМ 420; 5Т 363; 6Т 12

6, 7 1Т 283

6-8ТМ 141; 2Т 109; 5Т 328

6-11FE 413

6-146Т 222

7-9ПП 464

9 COL 288; РР 118

9, 10 5Т 363; 9Т 251

11 ТМ 141

11-15COL 288

14 МХ 283

15 DA 824; МН 114

26 МХ 280

ГЛАВА 8

Призив за послушание по отношение на Божиите отношения с тях.

1. Всички заповеди. Буквално „всяка заповед“, може би с акцент върху всяка една поотделно (вж. на гл. 7:11).

2. Помнете през целия път. Доказателствата за Божието ръководство са толкова много и толкова много Забележително е, че смиреното Божие дете никога не бива да губи увереност или да се отчайва.

Именно като забравяме многото неща, които Бог е направил за нас, ние правим първите си стъпки далеч от Него в далечната страна на забравата (Римляни 1:21; ЛС 196).

2

3. Само с хляб. Именно от това изказване на Моисей Исус цитира в отговор на първото изкушение на Сатана в пустинята (Мат. 4:4; Лука 4:4).

4. Дрехите ти не овехтяха. Чудотворна намеса от Бога (виж Втор. 29:5; Неем. 9:21). Очевидно те не са имали средства да си осигурят достатъчно дрехи; иначе Бог не би предприел необичайни стъпки, за да задоволи нуждите им. Бог им е осигурил храна, напитки, защита и други неща, когато не са могли да си помогнат сами.

Надувам се. Така преведената дума се появява другаде само в Неемия 9:21 и значението ѝ е доста неясно. Може би означава „да образувам мехури“. Съществителното име от същия корен обаче е преведено като „тесто“ (Исх. 12:34, 39; Йер. 7:18; Осия 7:4), без съмнение защото то набъбва в резултат на ферментацията на маята.

5. Наказва те. Божията дисциплина е винаги образователна, никога просто причинявам страдание и бедствие (Евр. 12:5–11; Откр. 3:19). Гръцкият глагол, преведен като „изпитвам“ или „доказал“ във 2 Кор. 8:8; 1 Тим. 3:10, почти неизменно предполага изпитване, извършено с цел да се даде одобрение на това, което е изпитвано по този начин. Така е и с наказанието от Бога (Йов 23:10; Ер. 9:7).

6. Да ходим по Неговите пътища. Вместо по пътища, които сами сме избрали (вижте Исх. 18:20; 3 Царе 3:14).

7. Добра земя. Съвременна Палестина е доста различна от това описание. Вероятно векове на небрежно използване на земята и оголване на гъстите дървени масиви, които са контролирали водата и ерозията, са изчерпали нейното плодородие. Съвременните египетски описания на земята предлагат далеч по-привлекателна картина, отколкото е представена днес.

8. Пшеница и ечемик. Основните зърнени култури.

Смокинови дървета и нарове. Заедно с маслиновото дърво, те бяха основните овощни дървета от древна Палестина.

9. Чиито камъни са желязо. Желязо е било намерено в планинската страна на юг от Мъртво море. Желязо се изнася от този регион и днес. По времето на съдиите филистимците са имали монопол върху производството на желязо (1 Царе 13:19–22). Желязото им вероятно е идвало от Мала Азия. Едва по времето на Давид, когато силата на филистимците е била сломена, желязото влиза в обща употреба в Израел.

Месинг. По-скоро „мед“ или „бронз“, сплав от мед и калай. Месингът, сплав от мед и цинк, е бил непознат в древността. Медта се е добивала във Вади Арава, между Мъртво море и Акабския залив. Медни артефакти са открити в Ецион-Гебер, пристанището на Соломон в началото на този залив, откъдето са плавали „кораби от Тарсис“ или „рафинерийски кораби“ (вижте върху 1 Царе 10:22).

² Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Второзаконие 2:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

10. Благослови Господа, твоя Бог. Благодарността трябва да бъде изразявана, както и чувствана. Без Благодарният човек е малко по-добър от тъп звяр. Истинското благородство на душата започва с признателност за благословиите на Небето и добротата на нашите близки (Пс. 103:2).

11. Не забравяйте. Сравнете гл. 6:12.

12. Хубави къщи. Материалните притежания често водят до прекомерна загриженост за вещите. на този свят. Християнинът трябва да постави Бога на първо място и да Му се довери за нуждите на живота (Матей 6:33). Твърде често сме склонни да поставяме тези „неща“ на първо място и да се надяваме, че по някакъв начин небето ще ни бъде „добавено“.

13. Всичко, което имаш. Богатството само по себе си не е зло. То е човешка склонност обаче, да се погълнат от опити да го натрупат и да го запазят за лично удоволствие, забравяйки Бога в процеса. Именно когато Аврам и Лот забогатели, между тях възникнал конфликт (Бит. 13:6, 7). Именно когато християните „забогатяват и се умножават“ и се чувстват доволни от това, те обедняват в неща с по-трайна стойност (Откр. 3:17). Често „сиромашните на този свят“ се оказват „богати с вяра“ (Яков 2:5).

14. Възвишен. Тоест, в гордост, че богатството и просперитетът се дължат на собствените усилия. (вижте стих 18). Обърнете внимание на съвета, даден относно задълженията на царя (гл. 17:20), и сравнете Осия 13:6.

15. Ужасна пустош. Вижте гл. 1:19.

Огнени змии. Вижте върху Числа 21:6.

Скорпиони. Често срещано нападение в пустинната област южно от Юдея и по-рядко другаде в Палестина. Там съществуват около осем разновидности, като най-големият е с дължина около 8 инча. Ухапванията от скорпиони могат да бъдат изключително болезнени.

Суша. Буквално „жадна земя“ (виж Пс. 107:33; Ис. 35:7).

Кремък. Същото се среща и във Втор. 32:13 и Пс. 114:8. Както е използвано в Библията „кремък“

може да се отнася до всяка твърда скала. Някои ножове са били направени от кремък (Исус Навин 5:2). Образно, кремъкът символизира лоялност и преданост към дълга (Исая 50:7).

16. В края на твоя свят. Тоест, „в края“, отнасящо се тук до заселването на Израел в Обетованата земя. Това просто прави контраст между болезнените уроци от 40-те години скитане в сравнение с мира и сигурността на Ханаан (виж Евр. 12:11). Изразът тук няма препратка към края на света.

17. Моята сила. Човекът е склонен да си приписва заслугите за доброто си състояние и да се хвали с да бъдеш човек, който се е изградил сам.

18. Дава ти сила. Всичко, което сме, и всичко, което имаме, е от Бога.

Осъзнаването на този факт държи човека смирен и му позволява да гледа на нещата от времето в истинската им перспектива.

19. Ако изобщо забравиш. Буквално „ако забравиш, ще забравиш“ – типично еврейски идиом, подобен на „със сигурност ще умреш“ (виж Бит. 2:17) и „можеш свободно да ядеш“ (виж Бит. 2:16). Този идиоматичен израз се използва за акцент.

Свидетелствам. Буквално „Утвърждавам ви днес“. В деня на страшния съд те не биха могли твърдят, че Бог не ги е предупредил (гл. 30:19; 32:46).

20. Да не бъдеш послушен. Буквално „да не слушаш“. Думата, преведена като „да бъдеш послушен“, означава да чуят и да действат съответно (гл. 7:12).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

2 Ед 39; 5Т 49

2, 3 DA 121; PP 407

3 CH 371; CSW 27; DA 386; Ед 171; MB 83; 6Т 347

4 ПП 429

5 Изд. 39; ПП 407

7, 8 ПП 128

7-9ПП 465

11-14COL 291

15 COL 287; PP 428

17 КОЛ 52, 291; 1Т 562

17, 18 1С 536; 2С 652

18 AA 75; COL 351; CS 47, 138, 148; Ed 138; MH 212; PP 525; 3Т 549; 5Т 481; 6Т 452;

WM 15

19 PK 296

19, 20 КОЛ. 291

ГЛАВА 9

Моисей ги разубеждава от мнението за собствената им праведност, като им повтаря тяхната няколко бунта.

1. Този ден. Наближаваше определеното време за завладяване на Ханаан. Израел беше да се подготвят за преминаването в непосредствено бъдеще. Смъртта на Моисей и един месец траур за него трябваше да дойдат преди действителното преминаване на Йордан.

2. Хора. Вижте Числа 13:28, 32.

Енакими. Буквално „дълговратите“. Изглежда, че са потомци на Енак. Арва, основателят на Хеврон (Исус Навин 14:15; 15:13), е бил глава на Енаким. Те са били разпръснати по хълмистата страна на Юда (виж Числа 13:22, 28, 33).

Деца на Енак. След израилтяните, никой от Енакимците не останал в Юдея, но малък остатък оцелял във Филистимия (Исус Навин 11:22; 2 Царе 21:16; 1 Лет. 20:4). Смята се, че Голиат е бил потомък на Енаким (Числа 13:33; Исус Навин 11:22; 1 Царе 17:4).

3. Той ще унищожи. Местоимението „той“ е емфатично; „този, който върви пред теб“, „той ще ги унищожи“ и „той ще ги повали“. Завладяването на Ханаан трябваше да бъде постигнато чрез Неговата сила – „така ще ги изгониш [Израил]“. Славата щеше да бъде Негова, а не тяхна (вижте Исус Навин 3:1-11; 11:21-23).

4. Моята праведност. Злото им поведение, откакто напуснаха Египет, ясно показва, че те не им е била дадена Ханаанската земя, защото са я заслужавали (ст. 7-27).

Нечестие. Когато Авраам пребивавал в Ханаан, „беззаконието на аморейците“ било „още не са се напълнили“ (Битие 15:16). През 215-те си години в Ханаан, Авраам и неговите потомци давали вярно свидетелство за истинския Бог, за да могат жителите на земята да имат възможност да поправят пътищата си. Едва когато ханаанските народи безвъзвратно съгрешили, пропилявайки своя ден на благодат, Бог ги лишил от земята им (виж Лев. 18:24-28; 3 Царе 14:23, 24; 21:26).

5. Изгонете ги. Бог първоначално беше отредил Ханаан на аморейците и другите племена, които Израел намери там (Второзаконие 32:8; Деяния 17:26), но те загубиха правото си на него поради злите си пътища. Ако Израел подражаваше на пътищата на тези народи, те също щяха да бъдат изгонени. В крайна сметка това се случи (вижте Изх. 34:24; Второзаконие 4:38; 11:23; Исус Навин 23:5, 9).

6. Корововратен. Думата, преведена като „корововратен“, произлиза от корен, означаващ „да бъде твърд“, „да бъде тежък“ и следователно преносно „да бъде упорит“, „да бъде инатлив“. „Корововратен“ врат е врат, който е закоравял (4 Царе 17:14; Неем. 9:16, 17, 29; Притчи 29:1). Същата дума се използва за „закоравяването“ на сърцето на фараона (Изх. 7:3). Бог умолява Своя народ да не „закоравява“ сърцата си (Пс. 95:8). Те обаче често са правили това (Изх. 32:9; 33:3, 5; 34:9; вижте върху Изх. 4:21).

7. Бунтовни. При най-малката въображаема провокация те се въоръжаваха срещу Бога, дотолкова, че Моисей ги нарече „бунтовници“ (Числа 20:10).

8. Също и в Хорив. Бунтът на планината Синай беше най-осъдителен предвид впечатляващите доказателства, които Бог неотдавна им беше дал (Изх. 32:7, 8). Те се разбунтуваха в самото Негово присъствие.

9. Бях се възнесъл. Виж Изх. 24:18; 34:28.

Не яж хляб и не пий вода. В книгата Изход не се споменава постът във връзка с първите 40 дни и нощи на Моисей на Синай, но се споменава във връзка с второто изкачване (Изх. 34:28). Постът често е съпътствал периоди, посветени на размишление върху свещени теми, защото е насочен към изясняване на духовното зрение.

10. Каменни плочи. Вижте също Изх. 31:18; 32:15, 16.

Ден на събранието. Препратка към забележителното събитие, на което се е събрал Израел да чуят как Бог провъзгласява святия Си закон (гл. 10:4; 18:16).

14. Унищожете ги. Умишленото отклонение на Израел от разкритата Божия воля ги остави без извинение пред Него и те вече не заслужаваха Неговото търпение. Умишленият, предварително обмислен грях може да доведе до внезапен край на деня на благодатта. Трябва да има ново начало, истинска реформация, за да се избегне часът на съда (вижте Изх. 32:10).

16. Разлято теле. Вижте Изх. 32:19.

Отвърнати. Само няколко седмици по-рано на хората беше заповядано да не правят изваяни идоли (Изх. 20:4) и бяха обещали да се подчиняват (Изх. 24:3).

Счупете ги. Счупените каменни плочи символизираха нарушения закон и нарушения завет (Изх. 32:19). Бог прекъсна отношенията с Израел и заветът, който беше ратифициран месец по-рано, стана нищожен. Едва след застъпничеството на Моисей Израел беше отново допуснат до божествената благосклонност и то условно и под изпитателен срок (Изх. 32:10–14, 32–34).

18. Паднах ничком. В застъпничество от името на хората. В източните земи дори днес поклонът е поза на пълно подчинение.

Както и първия път. Тоест, както през първите 40 дни и нощи. Това беше сутринта след като разчупи златния телец (Изх. 32:30–32).

Твоите грехове. Три пъти преди това е имало сериозно непослушание от страна на Израел – в Мера (Изх. 15:23), в пустинята Син (Изх. 16:2, 3) и в Маса (Изх. 17:2–7).

20. Аарон. Аарон смятал Моисей за твърде строг с хората и решил, че е по-добре да бъде по-сговорчив и да задоволява частично желанията им. Но подобен компромис с греха бил пагубен. Нищо чудно, че Бог бил готов да го унищожи; вината му била по-голяма от тази на народа. Не се казва защо Бог не го направил. Фактът, че му било позволено да живее и да стане първосвещеник, свидетелства за милостта и дълготърпението на Бога.

21. Твоят грях. Или „греховно нещо“ (RSV), очевидната идея (виж Исая 31:7).

Изгориха го. Както е записано в Изх. 32:20. Телето вероятно е излязло от огъня (ст. 24) и следователно отново беше предаден на пламъците.

Потокът. Тоест, потокът, който извираше от скалата в Хорив, която Моисей беше удрял с тоягата си (Изх. 17:6) и който представлявал водоснабдяването им.

22. Табера. Вижте бр. 11:1-3.

Маса. Вижте Изх. 17:2-7.

Киброт-хатаава. Вижте бр. 11:4-34.

23. Кадеш-Барни. Вижте бр. 13 и 14.

27. Спомни си за слугите Си. Обръщение към заветните обещания като причина все още да не отхвърляме Израел, въпреки тяхната поквара (виж Изх. 32:13).

28. Не е способен. Вижте Изх. 32:12.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ПП 487

7-293Т 319

10 ПП 314

18 ПП 329; 3Т 319

20 ПП 323

21 ПП 313, 320

24 3Т 319

ГЛАВА 10

1 Божията милост във възстановяването на двете скрижали, 6 в продължаването на свещенството, 8 в отделянето племето на Леви, 10 като послушаха Моисеевата молба за народа. 12 Увещание към послушание.

1. По това време. Тоест, 40-те дни и нощи на ходатайство, за които се говори в гл. 9, които последваха тази заповед (Изх. 34:1, 2, 28).

Изсечи те. Първите каменни маси бяха осигурени от Бог (Изх. 24:12), вторите от Моисей.

Направи си ковчег. Тази заповед е дадена през първия период от 40 дни (Изх. 25:10). Някои еврейски коментатори твърдят, че е имало два ковчега, единият да върви пред народа във войната им, а другият да остане в скинията, но за това няма никакви доказателства. Ковчегът, за който се говори тук, не може да бъде нищо друго освен ковчегът, защото сега, 38 години по-късно, скрижалите все още са там, където Мойсей ги е поставил за първи път (ст. 5).

2. Ще пиша. Божият закон е неефективен, докато ние поотделно не Му позволим да пише. го наново върху „плътните скрижали на сърцето“ (2 Кор. 3:3; вижте също Рим. 8:3, 4). Само когато светът съзре отражението на закона, написан върху сърцата ни, той бива наставляван и назидаван. Както каменните скрижали са били написани от Бога и са свидетелствали за Неговия характер и воля, така и църквата носи надписа, направен от Светия Дух, изложен за четене от всички хора (2 Кор. 3:2). Такъв живот е паметник на Божията благодат, спомен за Неговата сила, действаща в живота на хората.

3. Дърво ситим. Буквално „дъски от ситим“. Вероятно това е било вид трънливо дърво акация, изобилстваща в околностите на Синай.

4. Десетте заповеди. Буквално „десетте думи“, както в Изх. 20:1; 34:28; Втор. 4:13. Думата, преведена и използвана по този начин в този смисъл, означава „предписание“ или „указ“ (Естир 1:19). Използва се също за „изречение“ или „каза“ на мъдрец (Екл. 1:1; и др.), и за „пророчество“ или „слово“ Божие (Чис. 23:5, 16; Йер. 1:4, 11; и др.). Употребата му по отношение на Десетте заповеди ги идентифицира като божествено откровение и е остатък от факта, че Бог ги е изрекъл пред целия Израел (Втор. 4:13).

Денят на събранието. Вижте на гл. 9:10.

5. Слезе. Тоест, в края на 40-те дни и нощи (Изх. 34:28, 29; вж. Изх. 32:15 и Втор. 9:15).

Ковчегът. Направен от Веселеил под ръководството на Моисей (Изх. 37:1; виж върху Втор. 1:2). 10:1). Ковчегът бил поставен в скинията, след завършването му, заедно с двете каменни плочи в него, в хармония с Божиите инструкции (Изх. 40:20, 21).

Ето ги. Те все още бяха в ковчега няколко века по-късно (1 Царе 8:1, 9), по време на царуването на Соломон. Няма данни, че някога са били изваждани от ковчега. Те са там днес (РК 453) и „ще бъдат представени пред света като стандарт за праведност“ (EGW в RH 28 януари 1909 г., стр. 8).

6. Децата на Яакан. Бене-Яакан в Числа 33:32.

7. Оттам. Тоест, от Бене-Яакан (Числа 33:32).

Гудгода. Това е Хор-агидгад, буквално „конят на войската“ (виж Числа 33:32).

Йотват. Йотват от Числа 33:34.

Реки от води. Тук водата беше в изобилие, факт, който несъмнено е подчертал липсата ѝ в Кадес скоро след това (виж Числа 20:3, 4). Йотбат е възможно да се отъждестви с Ет-Таба, на около 35 километра северно от Акаба.

8. По това време. Тоест, на Синай (виж стихове 5, 10). Става дума за завръщането на Моисей в лагера след втория му 40-дневен престой в планината.

Отделени. Формата на еврейския глагол, използвана тук, показва тържествен акт на посвещение в служба на Бога. По подобен начин Израел е бил „отделен“ измежду другите народи (Лев. 20:24), а левитите – измежду племената на Израел (Чис. 16:9), като по този начин са били особено принадлежащи на Йехова (Чис. 8:14). Левитите се бяха отделили от другите племена в отговор на призива на Моисей да застанат на страната на Бога по време на отстъпничеството (Изх. 32:26–29). По характер те бяха отделени от братята си, по силата на собствения си избор; сега, по силата на Божия избор, те са отделени за Негова служба.

Да носят ковчега. Това свещено задължение било възложено на каатците, тъй като лагерът бил местен от едно място на друго (Числа 3:27, 31).

Стой пред Господа. Това е фраза, която обозначава посветена преданост на службата на Господа, в публичното служение. Те служеха на Бога, както придворните служители са правили пред цар. Свещениците бяха отговорни пред Бога. Използва се и за пророците като служители на Бога (1 Царе 17:1; 18:15). Използва се и за присъствието на Гиезий на пророк Елисей (2 Царе 5:25).

Да му служат. Левитите трябвало да служат на свещениците като техни помощници (Числа 3:6) и да се грижат за скинията (Второзаконие 10:8). Името „левит“ започнало да обозначава неаароновите членове на свещеническото племе. Синовете на Аарон технически не са „левити“. Левитите били посветени на задълженията на службата в светилището, различни от тези на поклонение и жертвоприношение.

Благославяйте в Негово име. Вижте Числа 6:23–27, където този израз се използва за хвалене на Бога и благославяне на народа с вдигнати ръце. Това е било тържествено задължение, изпълнявано от свещениците (Лев. 9:22) като заключителен акт на сутрешната и вечерната служба и по други начини. При важни поводи царете също благославяли народа (2 Царе 6:18). Моисей говори за това отново във Втор. 21:5.

9. Няма дял. Доколкото левитите бяха „отделени“ за свята служба (ст. 8), те не можеха да си изкарват прехраната, като се занимават с по-обикновени занимания. Поради тази причина

Не им е била отредена племенна територия, с изключение на някои градове, разпръснати из другите племена (Числа 18:20; Исус Навин 13:14, 33; 18:7).

Неговото наследство. Значението на този израз се намира в гл. 2–4. Племето на Леви трябвало да получава дял от светите приноси, принасяни на Йехова от сбора.

11. Стани, тръгни на път. Буквално „стани, разбий лагера“. Думата, преведена тук „Пътуване“ се появява и в Числа 10:2. Използва се и за чупене или изваждане на цели камъни в каменна кариера (1 Царе 6:7).

12. Бог изисква от теб. Това е подобно на Михей 6:8. Думата, преведена като „изисквам“, означава също „желая“, „моля“. Името „Саул“ е от същия корен и означава „молен“, „желан“.

Да се страхуваш. Буквално „да почиташ“, „да имаш благочестиво отношение към“. Тук почитта се изисква като основен принцип в сърцето на Божието дете. Правилното отношение към Бога е основата на истинската религия (вижте гл. 6:2).

Да ходиш. Вижте гл. 8:6. Това е ежедневно ходене с Бога в силата на Светия Дух, в преследване на съвършен характер (вижте Бит. 5:22). Апостол Павел заявява същата истина с други думи (Рим. 6:17, 18, 22).

Да обичаш. Където в сърцето има истинска любов към Бога, човек няма да се откаже слабо. себе си на изкушение (виж Бит. 39:9; Втор. 13:4; 3 Царе 8:23, 48; Йоан 15:10).

13. Заповедите. От обичайната дума за „заповеди“. Коренът на глагола означава „да установя“, „да установя“. Принципите на Декалога са основани на характера на Бога и по този начин са здраво установени. Спазването на заповедите е наречено от Соломон „цялото задължение на човека“ (Екл. 12:13, 14), защото те изразяват любов към Бога и ближните (Мат. 22:36–40).

14. Небето. Тоест, атмосферните небеса.

Небе на небесата. Препратка към обиталището на Бога (виж 1 Царе 8:27; Пс. 68:32, 33; 148:1–4). Апостол Павел говори за „третото небе“ (2 Кор. 12:2) и за Христос, който се възнеса „далеч над всички небеса“ (Еф. 4:10).

Земята. Хората трябва да се стремят да живеят живот на хвала на Йехова, както правят обитателите на небето (виж Пс. 19:1–6).

15. Да ги обичаме. Вижте гл. 7:6, 7.

16. Не бъдете повече коравовесни. Буквално „няма да закоравявате вече врата си“. Апостол Павел изразява същия принцип по подобен начин за вярващия днес (Рим. 2:29). Необрязаното сърце е непроницаемо за призива на Светия Дух. Обрязаното сърце е това, което обича Бога (Втор. 30:6; Ер. 4:4). Необрязаното сърце се гордее (Лев. 26:41; виж също Ер. 9:25; Езек. 44:7, 9). Същият израз се използва за ухото (Ер. 6:10) и за устните (Изра. 6:12, 30).

Този фигуративен израз може да произлиза от работните волове, които понякога отдръпват раменете и врата си от ярема в опит да се отдръпнат от товара (виж Неем. 9:29; Зах. 7:11). Сравнете думите в представянето на Стефан към юдеите (Деяния 7:51).

17. Бог на боговете. Обърнете внимание на увещанието на псалмиста (Пс. 136:2, 3) и думите на вавилонския цар на Даниил (Дан. 2:47). Когато Христос сваля свещеническите Си одежди и приема царските Си одежди, в края на благодатния период, Той приема подобна титла – „Цар на царете и Господ на господарите“ (Откр. 19:16, ср. 17:14).

Велик Бог. Неемия използва подобен език (Неемия 9:32).

Могъщ. От дума, обозначаваща велик герой, могъщ воин (Съдии 11:1). Също така е приложено към лъва като най-могъщия сред зверовете (Пр. 30:30). Превъзходната степен, използвана във Втор. 10:14 за Божието обиталище, е подобна на този израз за Бог.

Не гледа на лицата. Това твърдение буквално гласи: „не вдига лица и „не приема подкуп.“ Йехова винаги ще постъпва справедливо. Жертвите и даровете не Го подтикат да толерира умишлено зло (виж Изх. 23:8; Лев. 19:15). Обърнете внимание на думите на апостол Петър в разговора му с Корнилий, който подобно на Петър е получил видение (Деяния 10:34, 35).

18. Изпълнява ли. През цялата история правосъдието на Изток е било известно с бавното си и несигурно действие, но Йехова е не само безпристрастен, но и бърз в действие. В Изх. 22:21, 22 Бог заповядва на Своя народ да действа с абсолютна безпристрастност към „чужденците“ и безпомощните.

19. Непознат. От съществително име, производно на глагола „пребивавам“, „бавя се“, „пребивавам“. По-добър превод би бил „пришълец“. Терминът се отнася до чужденци като временни жители или като постоянни заселници (виж Бит. 12:10; 19:9; 47:4; Ис. 52:4).

20. Прилепвам се. От глагол, изразяващ възможно най-силната привързаност или вкопчване в нещо. Използва се за мъж и жена, които стават една плът (Битие 2:24), и за болест в телесните тъкани (Второзаконие 28:21, 60).

21. Твоята хвала. Сравнете думите в Йеремиа 17:14, използвани във връзка с изцелението.

22. Като звездите на небето. Такова увеличение на населението би могло да се дължи само към Божиата благословия. Тук Моисей повтаря обещанието към Авраам (Бит. 15:5; вж. Изх. 12:37; Числа 26:51, 62).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 МХ 508

6 ПП 427

8 Ед 148; 1Т 650

9 ДА 433; Ед 149

12, 13 ФЕ 477; РК 326

17-19ДА 500

17-21ФЕ 477

ГЛАВА 11

1 Призив към послушание, 2 чрез собствения им опит с великите Божии дела, 8 чрез обещание за великите Божии благословии, 16 и чрез заплахи. 18 Необходимо е внимателно изучаване на Божиите думи. 26 Благословието и проклятието са представени пред тях.

1. Обичай Господа. Любовта е принципът, върху който се основава всяко поклонение и служба на Бога бъде основано. Любовта към Бога прави изпълнението на Неговите изисквания радост. Божиата милост и щедри благословии, ако са истински оценени, вдъхват любов към Него в човешкото сърце. Истинската любов към Бога е реакцията на човешкото сърце на Неговата изобилна любов.

Винаги. Буквално „през всички дни“. Послушанието към Бога трябва да бъде непрекъснато, а не прекъснато. Любовта, която се колебае, обикновено е съсредоточена върху себе си, а не върху Христос.

2. Познайте този ден. Те бяха свидетели на могъщата сила на Бог в действие и знаеха нещо за безграничните ресурси, които бяха достъпни за тях от Йехова.

Ръка. Ръката е символ на власт и често се използва за военни сили (Дан.

11:15, 22, 31). По подобен начин, армията е силната „ръка“ на един народ. „Ръката Господня“ е символ на Неговата сила (виж Исая 52:10; 53:1).

3. Чудеса. Буквално „знамения“ (вж. гл. 4:34). Доказателствата за божествена сила, които съпътстват избавлението им от Египет, винаги са вдъхновявали по-късните поколения на Израел и често са били тема на песни и вдъхновяваща литература.

5. Това място. Те вече бяха в равнините на Моав, близо до Ситим и срещу град Йерихон (Числа 25:1; Втор. 1:31).

6. Датан и Авирон. Забележителни примери за бунт срещу Бога (виж Числа 16).

7. Очите ви са видели. Буквално „очите ви са виждащите“ (вижте гл. 3:21).

Велики дела. Във връзка с освобождението им от Египет и пътуването им до Ханаан (виж Съдии 2:7).

8. Всички заповеди. Буквално „всяка заповед“, единствено число подчертавайки перфектното послушание като принцип на поведение.

Бъди силен. В смисъл на „препашаване“ за действие или „държане упорито“. Нашата сила като християни се крие в любовта, преливаща от послушание на разкритата Божия воля. Само послушните могат да бъдат силни, защото Бог никога не може да даде сила на онези, които умишлено престъпват Неговия закон.

9. Мляко и мед. Сравнете Изх. 3:8; Втор. 6:3. Млякото представлява не само най-избраните материални благословии на земния Ханаан, но и богатата благословия на спасението чрез Христос (Ис. 55:1). Сладостта на меда е сравнена със сладостта на Божия закон (Пс. 19:10) и цялата Негова разкрита воля (Ез. 3:3; Откр. 10:9, 10).

10. Напоен. Фигура на речта, обозначаваща устройствата, използвани за издигане на вода от Нил и неговите притоци, което е изисквало тежък труд. Но Обетованата земя е била напоявана от обилни валежи, които никога не са спирали, докато Израел е бил верен на Бога (виж 1 Царе 8:35; 17:1; 18:17, 18).

Като градина с билки. Трудните методи за напояване, практикувани в Египет, са били приложими само за тясна ивица земя, граничеща с Нил, докато дъждът на Ханаан би превърнал селските райони на Палестина в плодородно поле.

11. Земя на хълмове. Не плоска равнина като Египет, която е била възможно да се напоява чрез система от канали. Палестина е можела да бъде напоявана адекватно и да стане плодородна само от добрите дъждове от небето, а падането на тези дъждове е било гарантирано дотолкова, доколкото хората са били верни на Йехова.

Грижи се за. Буквално „пита за“, което означава „да търси“, „да изследва“. Използва се за търсене на изгубени овце (Второзаконие 22:2; Езекиил 34:6-8) и за Бог, който изследва сърцата на хората (1 Летописи 28:9).

Очите на Господа. Фигура на речта, представяща непрестанната грижа на Бог, упражнявана от името на Неговите верни (Пс. 33:18; 34:15).

13. Служете Му. Това означава да Му се подчинявате. За да бъде приемливо, служението на човека на Бога трябва да произтича от любов в сърцето на човека, а не от опит за придобиване на праведност чрез законово спазване на Неговите изисквания (вижте гл. 10:12).

14. Първият дъжд. Това е есенният дъжд, който е паднал по време на засаждането на зимните култури, за да покълне семето и да му даде добър старт, преди да настъпи зимният студ. Той е паднал през осмия месец, нашата късна есен (виж Ездра 10:9, 13). В земя, зависима от дъжда, семето не би покълнало, освен ако дъждът не падне в сезона му (Левит 26:4).

Късният дъжд. Той падна през пролетта преди жътвата, през месеците март и началото на април и доведе реколтата до пълна зрялост (виж Йер. 5:24; Йоил 2:23). В отговора си на лъжливите обвинения на Елифаз, Йов говори образно за важността на

късен дъжд (Йов 29:23). Соломон го използва като илюстрация на благодеяния, дадени от цар (Притчи 16:15), а Осия – на съживление и реформация (Осия 6:2, 3). Трагедията, произтичаща от провала на късния дъжд, е описана от Еремия в първото му послание към отстъпилата от вярата църква по негово време (Ер. 3:3; вж. Амос 4:7; вижте върху Йоил 2:23).

15. Трева. Същата дума може да означава и зеленчуци за човешка употреба (Битие 3:18), както и трева за добитъка, както тук (Пс. 106:20; Йер. 14:6).

Можеш да ядеш. Здравият, добре хранен добитък означавал изобилие от храна и за човека, и просперитет като цяло (Левит 25:19; вж. Йоил 1:10–20).

16. Внимавайте. Изобилието от неща на този живот, както е обещано в предходните стихове, може да накара прекалено самоуверения човек да стане неверен към великия Дарител на тези дарове (виж Втор. 6:14; 8:19; Осия 2:5, 8; 1 Кор. 10:12).

Не се заблуждавайте. Често фалшивото чувство за ценности заслепява сърцата на хората (Йеремия 17:9; Рим. 1:21, 22), че те напразно преследват неща, които имат само преходна стойност (Екл. 1:13, 14; 2:1–11; Мат. 6:28–34; Йоан 6:27–29). Добре е да помним, че именно изкривено чувство за ценности е накарало Ева да яде от забранения плод. Именно когато тя „видя“ нещо, което не е такова, тя се предаде (Бит. 3:6).

17. Млъкни. Точно обратното на това, което Йехова искаше да направи за Своя народ (Втор. 1:2). 28:12, 23). Сравнете подобен израз в Лев. 26:19. Липсата на дъждове е трябвало да бъде напомняне за грях, за който трябва да се покаем (1 Царе 8:35).

Загинете бързо. Неподчинението трябваше да бъде последвано от природни бедствия, предназначени да да върне хората обратно при Бога (Исус Навин 23:16; Амос 4:6–9).

18. Превръзки за чело. Така преведената дума произлиза от корен, означаващ „да връзвам“, „да обграждам“. Съществителното име се среща само тук и в Изх. 13:16; Втор. 6:8. Приемайки наставлението буквално, юдеите връзвали филактерия на челото си, мислейки си по този начин да се препоръчат на Бога (вижте върху Изх. 13:9).

19. Учете ги. Предупреждение, често повтаряно на родителите (гл. 4:10; 6:7). Раши, Еврейският коментатор тълкува тези думи в смисъл, че родителят, откакто детето може да говори, трябва да го обучава на еврейски език и на Тората.

20. Запишете ги. В противен случай беззаконието им ще бъде „написано с желязна писалка“ (Йеремия 17:1).

21. Твоите дни. Сравни гл. 4:40; 6:2; 11:9.

Като дните на небето. „Докато небесата са над земята“ (RSV; вж. Мат. 5:18). Вечността на небесата е била трайно вярване сред юдеите и затова тези думи са се превърнали за тях в обещание за трайния характер на тяхното наследство (виж Пс. 72:5, 7, 17; 89:29; вж. Йов 14:12).

22. Пазете старателно. Вижте стих 13 и гл. 10:20.

Да се прилепим към Него. Идеята за силно прилепване е символ на обич и лоялност (Рут 1:14). Ако изберем да се прилепим към Бога, нищо не може да ни откъсне от Неговата хватка (Йоан 10:28).

23. Изгонете. Обещание, често повтаряно (Изх. 23:27; Втор. 7:23). Но както всички други обещания, то зависеше от тяхното послушание на Неговите заповеди. Ако Бог продължи да ги благославя, независимо от поведението им, те щяха да се утвърдят напълно в злите си пътища. По този начин те нямаше да бъдат свидетели на желателността на сътрудничеството с истинския Бог – което беше Неговата цел да им даде всички тези благословии.

По-велики народи. Сравнете гл. 7:1; 9:1. Те бяха „най-малобройните от всички хора“ (гл. 7:7), но „Господ не може да спаси чрез мнозина или чрез малцина“ (1 Царе 14:6; вж. Съдии 7:2–7).

24. Пустинята. Тоест, пустинята Цин, разположена на юг от Палестина.

Ливан. Северната граница.

Ефрат. Североизточната граница. Сравнете обещанието, дадено на Авраам (Битие 15:18).

Най-далечното море. Буквално „задното“ или „западното“ море. Думата, преведена като „най-далечно“, идва от корен, означаващ „това, което е зад“, тоест зад говорещия. Когато давали указания, евреите в Ханаан смятали, че са обърнати на изток и по този начин Средиземно море било „зад“ тях (виж Втор. 34:2; Йоил 2:20; Зах. 14:8; виж върху Изх. 1:1). 3:1). Средиземно море е наречено голямото море в Числа 34:6.

25. Страх от вас. Вижте обещанието Божие на планината Синай (Изх. 23:27) и повторено преди това до падането на Йерихон (Исус Навин 2:9, 24).

26. Благословия и проклятие. Подразбира се свободната воля на човека и силата на избор. Бог заповядва, но човекът е свободен да избере дали ще се подчини (виж Исус Навин 24:15; вж. Йеремиа 18:7–10).

27. Благословия. Вижте гл. 28:2–6 за подробно описание на това какво е включено в тази благословия.

28. Проклятие. Сравнете с гл. 28:15–68.

Други богове. Вижте гл. 6:14. Само небесният Бог може да благослови Своя народ (гл. 7:9; 8:3). Израилтяните многократно са били предупреждавани за опасностите от идолопоклонството (гл. 4:3, 15, 16, 23; 6:4, 14; 7:4, 5, 25; 8:19; 9:12; 10:20; и др.).

29. Доведох те. Сравни Втор. 6:10; 7:1; Изх. 13:5, 11.

Планината Гаризим. От южната страна на богатата долина, в която е разположен Сихем, с планината Гевал на север. Гаризим е плодороден, а Гевал донякъде неплоден. Някои коментатори виждат в този факт причината за избора на едната планина като подходяща за „благословия“, а другата за „проклятие“.

30. Другата страна. Тоест, от западната страна на Йордан в Ханаанската земя (виж гл. 3:20, 25).

Слънцето залязва. Човек, стоящ от източната страна на Йордан, срещу Йерихон, може да види залеза на слънцето в близост до планините Гаризим и Гевал, на около 64 километра разстояние.

Гилгал. Името, преведено по този начин, може да произлиза от глагола „търкалям“. Означава „колело“ или „кръг“. Някои смятат, че може да се отнася за кръг от камъни, свързани с езическото поклонение. Гилгал близо до Йерихон, споменат тук, е наречен така, защото „позорът на Египет“ е бил „търкалян“ от хората на това място (Исус Навин 5:9–12).

Равнините на Море. Буквално „до дъбовете на Море“ (вижте върху Битие 13:18; 18:1).

31. Ще преминете. Моисей се изразява категорично относно тяхното пребиваване в Обещаната земя. Причастието, използвано тук, има силата на „вие сте на прага да преминете“.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

7, 8 CP 171

10-12ПП 465

10-17РК 135

13-218Т 81

18, 19 FE 141; PK 136; 3T 565

18-21CSW 45; PP 503

19 ПП 504

20 PK 464

22-25Изд. 48; стр. 544, 716

26-28FE 508; 3T 81

27, 28 МБ 9

29 ПП 499

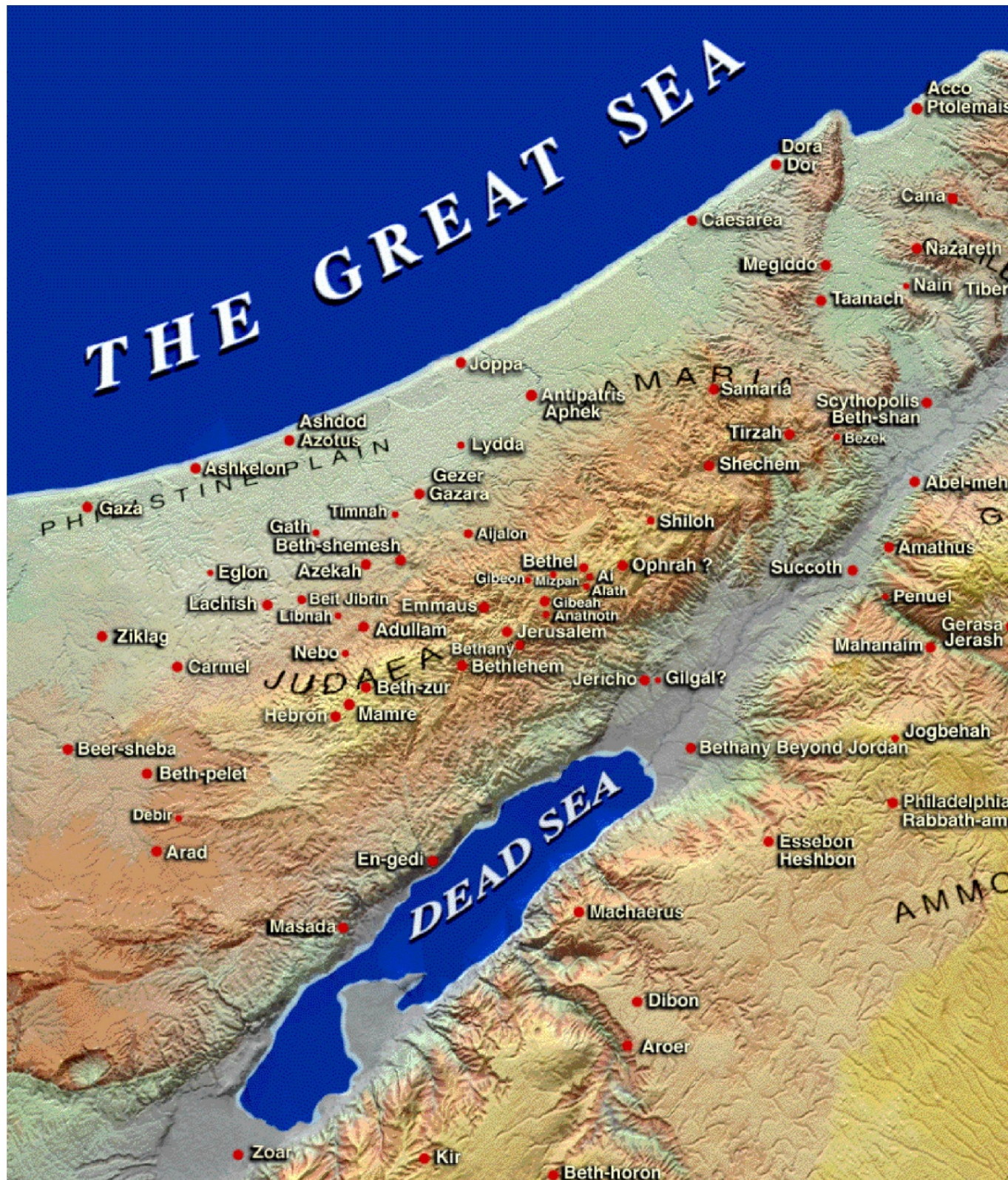
ГЛАВА 12

1 Паметниците на идолопоклонството трябва да бъдат разрушени. 5 Мястото за Божията служба трябва да се пази. 15, 23 Кръвта е забранена. 17, 20, 26 Свети неща трябва да се ядат на свято място. 19 Левитът не трябва да бъде изоставен. 29 Идолопоклонството не трябва да бъде разпитвано.

Палестина в библейските времена

3

³ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Второзаконие 8:3). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

1. Това са постановленията. Глави от 12:1 до 26:19 са наречени „Книгата на Завета“. Склонността на хората да забравят Божиите изисквания наложила повторение на Неговата воля (виж гл. 6:1).

2. Всяко зелено дърво. Буквално „всяко дърво с пищна растителност“. Думата, преведена като „зелено“, идва от глагола „да расте пищно“. Планините, хълмовете и горичките са любими места днес сред езическите народи за установяване на идол и неговото светилище (вижте 1 Царе 14:23; 2 Царе 16:4; Исаия 57:5; 65:7; Йеремиа 2:20; 3:13; Езекиил 18:6, 11, 15; 22:9).

Неморалността под прикритието на религията обикновено съпътствала подобно поклонение.

3. Да съборят олтарите им. Това беше абсолютно необходимо, ако идолопоклонството трябваше да бъде прекратено. изкоренени (виж Лев. 26:1; Втор. 7:5).

Стълбове. Думата, преведена като „стълб“, се отнася до един камък. Олтарите са били построени от един или повече камъни; „стълбът“ е бил един камък и обикновено е бил обект на поклонение. Същата дума е преведена като „образ“ или „образи“ в Изх. 23:24; 34:13; Лев. 26:1; Втор. 7:5; 16:22; 3 Царе 14:23; 4 Царе 3:2; 10:26, 27; Осия 3:4.

4. Не правете това. Такива олтари, горички и свещени стълбове не трябваше да се използват в поклонение на Йехова. И все пак по-късно в историята си израилтяните не се подчинили на конкретната Божия заповед (4 Царе 17:10, 11; Езекиил 20:28; Осия 4:13).

5. Поставете името му. Тоест, където Той щеше да пребивава лично – в Храма. Името Йехова беше свято и не трябваше да се показва на недостойни места (вижте Изх. 20:24). Където е името на Бог, там е място за убежище (Пс. 48:3; 76:1). Псалмите са особено богати на препратки към святоото име (Пс. 5:11; 29:2; 33:21; 72:17, 19; и др.) Сравнете обещанието на Малахия към църквата на остатъка (Мал. 4:2).

Неговото обиталище. Светилището в Сило, а по-късно и Храмът в Йерусалим (виж 2 Царе 7:13; 3 Царе 3:2; 8:17-19, 44, 48; Исаия 18:7; Йеремиа 3:17). В други случаи може да се има предвид Светата земя.

6. Всеизгаряния. Често споменавани заедно с „жертви“, тъй като са били най-често срещаните от всички жертви (Изх. 10:25; 18:12; Исус Навин 22:26, 28).

Десятък. Вижте гл. 14:22, 23.

Въздигане на дарове. Това е препратка към „първите плодове“ – зърно, вино, масло и други продукти на земята, донесени лично (Числа 18:11, 12; Втор. 18:4; 26:4, 10). Поклонникът ги е отгледал със собствения си труд и ги е събрал със собствената си ръка.

Доброволни приноси. Това бяха специални приноси, принесени в изпълнение на обет или като благодарствени приноси за конкретни благословии (виж Лев. 7:16; 22:18, 21; 23:38; Числа 15:3; 29:39).

Първородни. Вижте Изх. 13:2, 12; 22:29; 34:19; Числа 18:15-17.

7. Ще ядете. Тоест, жертвените празници (виж Изх. 18:12).

Пред Господа. Свещениците ядяха в пределите на светилището (Числа 18:10), но хората можеха да ядат само близо до скинията и в това отношение в Божието присъствие (Изх. 18:12; 24:11; Втор. 27:6, 7).

Ще се радвате. „Радвайте се“ пред Господа е безкрайна тема в Писанията (Лев. 23:40; Втор. 16:11, 14; 27:7; Пс. 32:11; 97:12). Бог в замяна се радва за Своя народ (Соф. 3:14-17).

8. Каквото е правилно. Тоест, по отношение на току-що споменатите изисквания за жертвоприношение. Винаги трябва да се има предвид, че много от указанията, дадени от Моисей на Израел в пустинята, не са могли да бъдат изпълнени напълно, докато не станат установена общност.

В собствените си очи. Тоест, съвестно, според закона (виж гл. 13:18).

9. Останалото. „Място за почивка“ може би било по-добре (вижте също 1 Царе 8:56; Пс. 95:11). Името Ной произлиза от същия корен. В Стария завет има много красиви обещания за почивка: почивка в Божието присъствие (Исх. 33:14), почивка от скръб (Ис. 14:3) и избавление от врагове (Ис. 14:5-7).

10. Когато дава. Еврейските коментатори прилагат това към славното царуване на Давид (2 Царе 7:1).

11. Ще принесете ли. Господ заповяда да Му се принасят жертви и приноси не заради някаква присъща добродетел на самите дарове, а като нагледни уроци, чрез които хората могат да научат пътя на спасението. Без искреност на сърцето от страна на вярващия, неговият принос не беше приемлив за Бога (1 Царе 15:22; Исаия 1:11; Йеремиа 7:22-24).

Всички ваши избрани обети. Буквално „всичките избрани от вас обети“ – всички техни приноси в плащане на обети. Жертвените животни, които избирали, трябвало да бъдат физически свършени, без никакви дефекти.

12. Левитът. Племето на Леви беше посветено на святата служба на Бога и следователно не участваше в обичайните професии, чрез които хората си изкарваха прехраната. Левитът нямаше земя (гл. 10:9) и следователно получаваше подкрепата си от общността (гл. 14:27; 16:11, 14; 18:1-8; 26:11).

13. На всяко място. Красивото място не би трябвало да ги примамва. Много такива места несъмнено преди това е била заета от идолопоклоннически светилища (вж. Езекиил 20:27-29).

14. Мястото. Тази заповед е била повтаряна многократно (ст. 5, 6, 11) като категорично предупреждение и защита срещу идолопоклонническо поклонение. Само ако Бог определи място, услугите, предлагани там, биха били приемливи.

15. Заколвай и яж. Това е изменение на закона, действащ по време на скитанията в пустинята, който забранявал клането на животни за храна, освен на вратата на скинията (Левит 17:3, 4). Новият закон се прилагал за пребиваването в Ханаан.

Според благословията. Тук става дума за обикновено хранене. Очевидно ловът на елени не е бил по-необичаен тогава, отколкото днес. Тъй като това хранене не е било жертвено, церемониалната чистота не е била настоявана, както в случая с жертвеното хранене (Второзаконие 12:22; Лев. 7:20).

16. Кръвта. В хармония със строгите разпоредби, действащи откакто на човека е било позволено да яде плът след Потопа (вижте върху Бит. 9:4-6).

Излей го. Кръвта на жертвената жертва беше поръсена върху олтара. По подобен начин, Кръвта от животно, заклано за храна, не трябвало да се яде, а да се излива на земята.

17. Твоите порти. Тоест, насаме, в собствените им домове. Това е повторение на стих 7 относно жертвената храна, за да няма объркване относно разрешението, дадено в стих 15.

Десятъкът. Това не може да е първият десяток, който е бил използван изключително за издръжка на левитите (Числа 18:24). Десятъкът, който на хората беше позволено да ядат, макар и само в близост до светилището, а не в собствените си домове, беше втори десяток. Подробности за този втори десяток са дадени във Втор. 14:22-29.

Първородните. Вижте гл. 15:19, 20. Мъжките първородни от овце и говеда са били изрично собственост на Господа (Исх. 13:2, 12, 15; Числа 18:15-18) и са принадлежали към дела на свещениците. Тази жертва никога не е можела да бъде изядена от обикновените хора. Възможно е да е така, че

Първородните, за които се говори тук, били женски. Те трябвало да бъдат споделяни от народа и свещениците в присъствието на Господа.

Твоите обети. И те принадлежали на Йехова (Лев. 27:28) и бяха за свещениците (Чис. 18:14), когато бяха дадени обещания изключително на Йехова. Други обещани приноси се изяждаха на тържествени празненства заедно със свещениците и можеха да бъдат споделяни с вдовици, сираци и бедни.

Принос за възвишаване. Първите плодове от зърното, виното и маслото също бяха дял на свещениците (Числа 18:12).

19. Левитът. Това божествено предупреждение срещу пренебрегването на онези, които заемат свещена служба, е повторено в гл. 14:27. Това е било необходимо, защото не са предприети никакви законови процедури за налагане на плащането на десетъка. Левитите биха могли да бъдат доведени до несигурно положение, ако хората станат небрежни и не платят верен десетък. Апостол Павел прилага този принцип на верен десетък към християнското служение (1 Кор. 9:13, 14).

20. Твоята граница. В хармония с обещанието от Бит. 15:18 (виж също Втор. 1:21; 19:8; срв. Изх. 34:24).

21. Твърде далеч. По време на скитанията в пустинята светилището беше близо до хора; затова всяка плът беше изядена в присъствието на Бога (Левит 17:3, 4). С разширяването на границите на нацията, за мнозина би било трудно и скъпо пътуването да се появят на едно място, независимо къде е уговорено. Разстоянието до централно място за поклонение би било твърде голямо за повечето хора за разумно удобство.

Твоите порти. Хората можеха да ядат от стадата и говедата си у дома. Разширяване на стихове 15 и 16 и изменение на строгата забрана да се прави това, докато са в пустинята.

22. Сърна. Това и „еленът“ не са били считани за жертвени приноси (ст. 15).

Нечисти и чисти. Близостта до олтара правела мястото свято и само левитски чисти хора могли да се приближават до него. Когато хората ядели по домовете си, човекът, който не бил левитски чист, също можел да участва.

23. Бъдете сигурни. Забраната срещу кръвта е най-категорична и буквално гласи: „Стани силен в това да не ядеш кръв.“

Кръвта е животът. Вижте върху Бит. 9:4; вижте също Лев. 17:11, 14; 1 Царе 14:32–35.

25. Бъди добре. Често давано обещание (гл. 4:40; 5:29; 6:18). Несъмнено и двете включени са физическо и духовно благополучие.

26. Твоите свети неща. Общо твърдение, включващо жертви (Изх. 28:38; Лев. 22:2, 3; Числа 18:8) и десетъци (Лев. 27:30), както и специални приноси, каквито човек би пожелал да направи. Това е повторение, че церемониалните жертви трябва да се правят на олтара.

27. Върху олтара. Вижте стих 6.

Излята. Кръвта в тези случаи беше свята, за разлика от кръвта на животните заклани у дома, които бяха изляти на земята.

Яжте месото. Тоест, след като свещениците и левитите са получили определените им порции.

28. Може да се получи добре. Вижте стих 25.

Добро и правилно. Вижте гл. 6:18. От сътрудничеството с изразената воля на Господа зависеше бъдещото им щастие като народ и като отделни личности.

29. Изтребете народите. Вижте Втор. 19:1; Исус Навин 23:4.

30. Внимавайте. Всякакви изкушения ще се появят в новото родина.

Не се впримчвайте. Сред древните народи е било разпространено вярването, че е фатално да се пренебрегва поклонението на боговете на конкретната местност, в която човек може да се окаже (вижте 4 Царе 17:26). Това обяснява ударението, което Бог е поставял върху това да не се покланят на боговете на страната, в която са щяли да влязат. Такова поклонение е било коренът на покварата на езическите жители, които са били на път да бъдат прогонени или унищожени (Второзаконие 7:16, 25).

31. Не правете това. Обрядите и церемониите на идолопоклонството не трябваше да бъдат поети от Божиите хора и използвани в Неговото поклонение.

Техните синове. Вижте Лев. 18:21; 20:2; 4 Царе 17:31; Йер. 7:31; 19:5; 32:35. Жертвата на деца от древни езически народи е добре достоверно потвърдено. Известни са дори изолирани случаи на тази практика в днешно време.

32. Каквото и да е. Това е стих гл. 1 от 13 в еврейския текст. Предупреждението важи с еднаква сила както за гл. 12, така и за гл. 13.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

7 СК 108

8 ПП 634

16 АА 191

19 Изд. 149

28 ПП 634

ГЛАВА 13

1 Подстрекателите към идолопоклонство, 6 колкото и близо да са до теб, 9 да бъдат убити с камъни. 12

Идолопоклонническите градове не бива да бъдат пощадени.

1. Ако възникнат. За предпочитане „когато възникне“.

Пророк. Буквално „говорител“ или „говорител“. Така преведената дума е от корен, означаващ „да издавам тих глас“, „да обявявам“, „да предавам информация“.

Съновидец. Еврейските думи, използвани тук, се отнасят до обикновени сънища (Ис. 29:8; Пс. 126:1), до вдъхновени сънища, като тези на Яков (Бит. 28:12), на Йосиф (Бит. 37:5–10), на Навуходоносор (Дан. 2:1–3) и на лъжепророци, както тук (Ер. 23:25).

Знак. От 'oth, което означава „знак“, „знак“, даден или „чудо“, извършено, за да се удостовери вдъхновено послание и да насърчи онези, които са негови свидетели, да сътрудничат вярно на божествената воля.

Чудо. Буквално „символ“, „знак“, „поличба“ или „символичен акт“, изпратен в знак на някакво бъдещо събитие. Това се отнася до специална проява на сила от истински пророк (Исх. 7:3; 11:9; Пс. 105:5) или от лъжепророк, както тук.

3. Не бива да слушаш. Изпълнението на „знамението“ или „чудото“ не бива да се приема. единствено като доказателство за твърденията на пророк. Неговото послание трябва да е в хармония с предварително разкрита истина (Исая 8:19, 20). Еврейският народ е бил склонен да търси знамения, дори в дните на Христос (Йоан 6:30) и за това Христос ги е порицал (Матей 12:38–45). Апостол Павел също коментира склонността на хората да търсят знамения (1 Коринтяни 1:22).

Бог ви изпитва. Буквално „Бог е, който ви изпитва“ (вижте гл. 8:2, 16).

Обичайте Господа. Бог изисква от Своите хора искрена, неразделена любов (Второзаконие 6:5; 30:20; Исус Навин 22:5; 23:11; Пс. 31:23; Ис. 56:6). Послушанието, което не произтича от любов, е без стойност в Божиите очи.

4. Ще ходите. Това е основното задължение, абсолютно обвързващо за всеки вярващ (Втор. 2:1). 6:13; 10:20; 11:13, 22; Екл. 12:13, 14; Михей 6:8). Еврейският словоред е най-категоричен. Буквално би се чел като „след Господа, вашия Бог, ще ходите“, което означава след

Него, а не някой друг. Общението с Бога често се нарича „ходене“ (Битие 5:24).

Неговите заповеди. Те се състоят от любов, изразена в отношение и действия към Бога и човека (Лев. 19:18; Втор. 6:5; 10:12; Мих. 6:8), както по-късно обясни Христос (Мат. 5:43–45; 19:16–22; 22:36–40; вижте също 1 Йоан 4:6–12).

5. Умъртвен. Вижте 4 Царе 10:19–27 и 11:18 за примери за драстични действия в случаи на идолопоклонство.

Отвърна ви. Или „учи на бунт“ (RSV). Еврейското съществително име, преведено тук като „отвърна се ...“, е дадено като „бунт“ в Исая 1:5; 59:13, „разбунтува се“ в Исая 31:6 и „бунт“ в Йеремиа 28:16; 29:32.

Отървете се от злото. Буквално „изгорете злото“ (вижте Числа 11:3; Исая 10:17; Йеремиа 4:4; 7:20; 21:12; и т.н.).

6. Ако брат ти. Тук Моисей отбелязва влиянието на близките роднини върху духовния живот (виж Мат. 10:37; Лука 14:26).

Съпругата. Тази, която е най-близка до мъжа, защото те са една плът (Битие 2:24). Това предполага грижата, която трябва да се проявява при избора на партньор в живота. В кризисни моменти, особено през последните глави на великата борба между доброто и злото, може да не е възможно да се доверим дори на най-близките роднини, ако те не се придържат към вярата (Михей 7:5–7; Матей 10:21).

7. Богове на хората. Днес тези богове са материализмът, богатството, популярността, политиката, спортът, модата, забавленията и др.

8. Жал. Когато вечните съдби са заложи на карта, трябва да се вземат строги мерки. Ножът на хирурга може да е болезнен, но може да е единственият начин да се спасят други животи (гл. 7:16; 19:13, 21; 25:12).

9. Твоята ръка. Свидетелят на престъплението, обвинителят, трябва да вземе активно участие в определянето на наказанието. Целта на тази разпоредба е била да се ограничат лъжливите обвинения, основани на лични вражди или кавги. Човек би се поколебал да води до екзекуцията на някого, за когото знае, че е невинен.

10. Убийте го с камъни. Вижте Втор. 17:5; 21:21; 22:21, 24; Исус Навин 7:25. Буквално „ударете го с козирка“. Тъй като Палестина е камениста страна, винаги ще има изобилие от вода.

11. Чуйте и се бойте. Строгите мерки, описани в предходните стихове, са предназначени да предпазят църквата от идолопоклонство (вижте гл. 17:13; 19:20; 21:21). Бог иска хората да разберат отвратителната природа на идолопоклонството.

12. Твоите градове. Както и в днешно време, градовете тогава несъмнено са се превръщали в огнища на престъпност и духовен упадък.

13. Деца на Велиал. Буквално „синове на Велиал“, тоест „синове на злото“, „деца на „нечестие.“ Същата дума „Belial“ е дадена в гл. 15:9 като „нечестив“, а във 2 Царе 22:5 и Пс. 18:4 като „нечестиви мъже“, в Йов 34:18 и Наум 1:11 като „нечестив“ и в Пс. 41:8 като „зъл“.

Излезли. Тоест, отделили са се от общуването си с Божия народ, може би с цел да се създаде нова организация (1 Йоан 2:19). Тези, които напускат църквата, мислейки си, че ще работят в противовес на нея, би трябвало да помнят, че без Христос не могат да имат духовен живот и не могат да постигнат нищо за царството (Йоан 15:4, 5).

Отдръпнали са се. По-скоро „отдръпнали са се“ (RSV), тоест, положили са силни усилия да съблазнат другите. Същата дума е преведена като „напъхали“ в стихове 5 и 10, което предполага интензивни усилия.

14. Запитвам. Буквално „търся“, „изследвам“, с идеята да се изисква отговор (гл. 17:4; 19:18). Използва се в Осия 10:12 за търсене на Бога.

Направете проучване. Използва се за интензивно и детайлно проучване (Съдии 18:2; Пс. 139:1; Притчи 25:2; Йеремия 31:37).

Сигурен. Буквално „доказан“, „потвърден“, „установен“ – след надлежно разследване (виж гл. 17:4).

Мерзост. Използва се за идолопоклоннически практики. За примери вижте Втор. 17:4; 18:9; 20:18; Йер. 32:35.

15. Острието на меча. Буквално „острите на меча“. Мечът е изобразен като имащ ненаситна уста (2 Царе 2:26; 11:25).

16. Улицата. Буквално „откритото място“, т.е. градският площад, площад или пазар. Обикновено се е намирало близо до градската порта (Неем. 8:1, 3, 16; 2 Лет. 32:6) и е било използвано за обществени събирания (2 Лет. 29:4; Ездра 10:9).

Всяка частица. Преведено като „цяло всеизгаряне“ в гл. 33:10 и „цяло всеизгаряне“ в Пс. 51:19. Означава жертва, която не може да бъде откупена чрез размяна или друга форма на заместващо плащане (виж Лев. 27:31).

Купчина руини завинаги. Пуста забележителност на Божието отвращение от отстъпничеството и идолопоклонството (виж Исус Навин 7:26; 8:28).

17. Прокълнатото нещо. Църквата днес трябва да внимава да не бъде осквернена с различни видове идолопоклонство, пример за което е алчността (Кол. 3:5; 2 Кор. 9:5).

Свирепост. Буквално „горещина“, от глагола „изгарям“ (виж Изх. 22:24). Появява се също като „бъда горещ“ (Съдии 6:39; 10:7).

18. Слушайте. Повтаряща се тема във Второзаконие. Тя подчертава, че в Божията армия няма неутралност (Мат. 12:30). Църквата днес трябва постоянно да се моли за божествена сила, за да поддържа абсолютна лоялност. Обърнете внимание на увещанието на апостол Петър за тези последни дни (2 Петрово 3:17, 18), предупредителните думи на Юда (Юда 17–25) и посланието на самия Христос на Елеонската планина (Мат. 24:11–13).

ГЛАВА 14

1 Божиите деца не трябва да се обезобразяват в траур. 3 Какво може и какво не може да се яде, 4 от животни, 9 от риби, 11 от птици. 21 Това, което умре само по себе си, не може да се яде. 22 Десятък от богослужение. 23 Десятък и първородни от радост пред Господа. 28 Десятък от третата година от милостиня и благотворителност.

1. Деца Господни. Тази истина Бог беше открил по-рано на фараона (Изх. 4:22, 23). Това е интимно близка връзка, която носи със себе си сериозни отговорности (виж Исая 1:2; 63:8, 16; 64:8; Йеремия 3:14, 19, 22; 4:22; Осия 11:1–4; Малахия 2:10).

Порязвайте се. Сравнете обичая на поклонниците на Ваал (1 Царе 18:28). Този обичай е засвидетелстван и в северноханаанските текстове от Рас Шамра, древния Угарит, където дори най-висшият бог, Ел, се е порязвал в знак на скръб и тъга. Вижте също Йер. 16:6 за порязването на тялото в скръб за мъртвите и Йер. 41:45; 47:5 за същата демонстрация по време на обществено бедствие. В някои части на света днес хората се порязват и порязват в скръб по различни поводи.

Плешивост. Сравнете Лев. 21:5 за подобен език относно бръсненето на главата в знак на траур (вижте Йер. 16:6; Ез. 7:18; Михей 1:16). Обичаят да се бръсне, подстригва или скубе косата в знак на траур е достигнал дори до наши дни в някои части на света.

2. Свят народ. Повтаря се от гл. 7:6, като обяснение защо Израел трябва да разруши паметниците на идолопоклонството, които би намерил в земята. Тук призивът е различен, а именно достойнството на Божието дете.

Специален народ. Буквално „народ на притежание“. Еврейската дума, преведена „Страстен“ е съществителното „притежание“, „ценна собственост“ от глагола „да придобия собственост“. Това съществително е преведено другаде като „странно съкровище“ (Изм. 19:5; Пс. 135:4; Екл. 2:8; Мал. 3:17, поле). Преводът на KJV „странен“ понякога е бил погрешно разбран като означаващ „странен“. По времето на преводачите на KJV, човек, който е ловил риба „в странна река“ (Шекспир), е нарушавал частна собственост. Въпреки това основното значение на „странен“ е „принадлежащ специално или изключително на дадено лице“, въпреки че сега се отнася предимно до неговите „странни“ или „отличителни“ характеристики, а не до неговите частни притежания. Съответно, сега означава „различен“, „странен“, „странен“. Но това, общото му използване днес, е разговорно.

Нации. Буквално „люди“, което предполага общността на Израел и нейните институции, за разлика от други организирани държави и техните институции.

3. Всяко отвратително нещо. Вижте Лев. 11:2–23 за подробности. Това се отнася за неща „отвратителни“ по санитарни, здравословни и други причини. Сравнете изявленията на апостол Павел в 1 Тим. 4:4; Рим. 14:14. Християнският принцип трябва да регулира храненето и пиенето.

4. Зверовете. Първите споменати животни са тези, които обикновено са били принасяни в жертва като жертвоприношения (виж Лев. 1:2, 5, 10).

5. Еленът. Животните от този стих не са били принасяни в жертва.

6. Разделя копитото. За по-подробно обяснение на стихове 6–8 вижте Лев. 11:3–8.

9. Перки и люспи. Вижте Лев. 11:9–12.

11. Всички чисти птици. Като гълъба, яребицата и пъдпъдъка, и вероятно други (вж. Лев. 11:13–19).

12. Орелът. Списъкът, даден тук, е почти идентичен с този от Лев. 11:13–23.

13. Лешоядът. Обърнете внимание на видовете, за които се говори в Лев. 11:14. Плешивият лешояд е често срещан на Изток.

14. Всеки гарван. Вижте Лев. 11:15. Същата еврейска дума, както за птицата, която Ной пуснал от ковчега (Битие 8:7), и каквато е хранила пророк Илия (1 Царе 17:4, 6). Думата произлиза от корена „да бъде черен“.

19. Всяко пълзящо същество. Вижте Лев. 11:20. Буквално „всяко пълзящо същество“, по отношение на различни летящи насекоми, а не птици.

20. Птици. Буквално „неща, които летят“. Това не е повторение на стих 11, който разглежда с птици, а се отнася за чисти насекоми, като например някои видове скакалци, считани за деликатес в някои части на Ориента дори днес (виж Лев. 11:21, 22).

21. Самосмърт. Буквално „всеки труп“, тоест на животно, което умира от самосебе си, от болест или по друга причина. Тази забрана е повторение на Лев. 11:39, 40 (виж също Лев. 17:15). Еврейската дума произлиза от глагола „потъвам“, „линея“, „увяхвам и вехна“. Примери са: „износвам се“ (Изм. 18:18), „увяхвам“ (Пс. 37:2), „пада“ (Ис. 34:4), „правя те унижен“ (Наум 3:6).

Чужденецът. Необязан чужденец, който не е практикувал идолопоклонство и затова му е било позволено да живее сред евреите. „Чужденците“ не са били задължени да спазват всички левитски и церемониални разпоредби.

Чужденец. Тоест, преходният чужденец, който не се е установил трайно сред евреите, но е преминавал оттам за търговия или по някаква друга причина.

Свят народ. Буквално „народ на святост“. Тяхната отделеност, техният осветен статут, винаги е трябвало да бъде пред Израел като техен стандарт на живот. Думата „свят“ се използва и за характера на Йехова, както и за скинията, нейните инструменти и жертви (виж Лев. 11:44, 45).

Да свариш козле. За обяснение на този идолопоклоннически обичай вижте Изх. 23:19 (вижте също Изх. 34:26).

22. Десятък. Пророк Самуил споменава десятък, плащач за издръжката на цар, когато Израел настоява за личен владетел над тях (1 Царе 8:15). Йехова, като върховен Господар на земята, заповядва да се плащат десятъци за издръжката на Неговите работници. Общоприето е, че десятъкът, за който се говори в тези стихове, е вторият десятък, който е трябвало да се консумира като свят празник пред Господа, в скинията. За този втори десятък се говори и във Втор. 14:28 и 26:12–15. Вторият десятък е различен от първия десятък, който е бил посветен изключително за издръжка на свещеници и левити (Числа 18:21, 26).

Полето. Думата, преведена като „поле“, има различни значения, като например „открита местност“, „пасище“, „обработваема земя“, „частна собственост“, „градска земя“. Тук се използва в смисъл на обработваема земя.

23. Яжте пред Господа. Сравнете гл. 12:5–7. Вторият десятък трябваше да се яде пред Господа. Това трябваше да се прави в продължение на две години; след това през третата (и следователно шестата) година трябваше да се прилагат разпоредбите от стих 28. Седмата година беше съботна, през която земята оставаше необработвана. Не се изискваше десятък, защото нямаше реколта.

На мястото. Хората отивали на мястото, избрано от Бог, за религиозни служби и празненства. Те се хранели заедно като семейства, в общение пред Господа. Такива събития са били предназначени да насърчават религиозния живот. Наблягали са на множество уроци, като например съвестно даряване за религиозни и практически цели, благотворителност към нуждаещите се (вижте върху Лев. 7:15) и свято общение пред Господа, укрепване на семейните връзки и др.

Десятък от житото ти. Това не може да се отнася до първия десятък, платен на левитите, тъй като тъй като обикновените хора нямаха право да участват в него, а само свещениците. Невярността в даването на десятък от прирастът може да доведе до загуба на цяла реколта, поради задържане на Божията благословия (Осия 2:8, 9).

Първородните. Вижте гл. 12:6. Законът за първородните е даден в гл. 15:19–23. Ето го споменато почти между другото.

Научете се да се страхувате. Съвестното спазване на тези божествени изисквания би впечатлило поклонника със страх от Господа и би насърчило непоколебимост в общение с Него. „Страхът от Господа е мъдрост“ (Йов 28:28). „Със страх от Тебе ще се поклоня към светия Ти храм“ (Пс. 5:7). „Страх от Господа е да мразиш злото“ (Пр. 8:13). „Страхът от Господа е извор на живот“ (Пр. 14:27). „Страхът от Господа е наставление за мъдрост“ (Пр. 15:33). „Страхът от Господа води към живот“ (Притчи 19:23).

24. Твърде дълго. Ако едно семейство живееше далеч от светилището или ако пътищата бяха трудни, така че че десятъкът в натура може да бъде взет само с големи трудности, тогава провизиите

от следните стихове трябваше да се прилагат. Това беше практичен план, който да позволи на поклонниците да стигнат до светилището бързо и без загуба на нетрайни стоки.

25. Превърнете го в пари. Защото парите са по-лесни за носене, отколкото за производство.

Вържа. Буквално „обсаждам“, „обсаждам“. За примери за това вижте Исаия 29:3; Йеремиа.

21:4; 37:5. Парите трябвало да бъдат вързани по някакъв начин и прикрепени към китката или ръката.

26. По-скоро „жажда“. По-точно „желае“. Същата еврейска дума се превежда и като „желан“ или „желае“ (Йов 23:13; Пс. 132:13, 14; Ис. 26:9; Михей 7:1). Необходимостта от снабдяване на поклонниците, дошли отдалеч, с различните предмети, необходими за празника, в крайна сметка довела до създаването на пазар в района на Храма в Йерусалим.

В такава ситуация едно светски настроено свещенство скоро би покварило и би го превърнало в източник на лична изгода (вижте Йеремиа 6:13; 23:11).

Силна напитка. „Виното“ и „силната напитка“, за които се говори тук, са били ферментирали. В миналото Бог често е „намигал“ на грубото „невежество“, отговорно за практики, които никога не е могъл да одобри. Но в крайна сметка идва времето, когато по всяка точка Бог „заповядва на всички човеци навсякъде да се покаят“ (Деяния 17:30). Тогава онези, които упорстват в своите практики въпреки съветите и предупрежденията, вече нямат „извинение за греха си“ (Йоан 15:22). Преди това време „те не са имали грях“ и Бог не ги е държал изцяло отговорни, въпреки че делата им са били далеч от идеала. Неговото дълготърпение се простира до всички, които „не знаят какво правят“ (Лука 23:34). Подобно на Павел, който преследваше църквата „в невежество в неверие“, те могат да получат милост (1 Тим. 1:13).

В древността Бог е позволявал на израилтяните да имат роби, но е защитава робите срещу несправедливостта (Исх. 21:16, 20). Дори в християнската църква робството не е било премахнато веднага, но на господарите е било наредено да се отнасят мило с робите си (Еф. 6:9; Кол. 4:1).

По подобен начин Бог никога не е одобрявал практиката на развод или отглеждането на множество съпруги. „От началото не беше така“ (Матей 19:8). Но за известно време Бог го търпял и давал инструкции, предназначени да защитят правата на жените, да смекчат страданията, произтичащи от тези практики, и да защитят брачните отношения от по-груби злоупотреби (Исх. 21:7–11; Втор. 21:10–17). Докато от една страна Бог не е забранил на Авраам например да си вземе втора жена, Агар, от друга страна, Той не го е защитил от злините, произтичащи от подобен начин на действие.

Бог дал на Моисей закони, предназначени не директно да премахнат полигамията, а да я обезкуражат (Лев. 18:18; Втор. 17:17), да ограничи развода (Втор. 22:19, 29; 24:1) и да повиши стандарта на брачния живот (Исх. 20:14, 17; Лев. 20:10; Втор. 22:22). Христос ясно заяви, че разпоредбите на Стария завет за множество съпруги и за развод не са идеални, а по-скоро временно средство, което Бог е допуснал „поради коравосърдечие то ви“ (Мат. 19:4–8). Христос посочи Божия идеал за християнските домове (Мат. 19:9), който винаги е бил моногамията (Мат. 19:4–6; 1 Тим. 3:2; Тит 1:6). Християнинът не е нужно да се съмнява в Божията воля по тези въпроси и следователно е без дори ограниченото извинение, което хората са имали в старозаветните времена.

Така беше и с „виното“ и „силните напитки“. Нито едно от двете не беше строго забранено, освен за онези, които изпълняваха религиозни задължения, а може би и в правораздаването (Лев. 10:9; Притчи 31:4, 5). Злините на „виното“ и „силните напитки“ бяха ясно посочени, хората бяха посъветвани да се въздържат от тях (Притчи 20:1; 23:29–33) и беше произнесено проклятие върху онези, които биха подтикнали другите към прекомерно пиене (Авак. 2:15). Но Павел ни представя идеала, като заявява: „И тъй, ядете ли, пиете ли, вършите ли каквото и да било,

„вършете всичко за Божията слава“ (1 Кор. 10:31) и предупреждава, че Бог ще унищожи онези, които оскверняват телата си (1 Кор. 3:16, 17). Упойващите вещества „оскверняват Божия храм“ и употребата им не може да се счита за средство за Неговата прослава (1 Кор. 6:19, 20; 10:31). Павел изостави употребата на всичко, което е вредно за тялото (1 Кор. 9:27). Днес няма извинение за аргумента, че няма нищо по същество погрешно в употребата на упойващи вещества, на основание, че Бог някога ги е разрешил. Както вече беше отбелязано, Той също така някога е разрешил практики като робство и полигамия. Библията предупреждава, че „пияниците“ няма да „наследят Божието царство“ (1 Кор. 6:10).

Дезирет. От различен еврейски глагол от „lusteth“. „Дезирет“ произлиза от дума, означаваща „да поискам“, „да поискам“.

Яхте там. Свят празник за цялото семейство „пред Господа“, тоест, пред светилището.

Твоето домакинство. Това би включвало не само най-близките членове на семейството но също и слуги (гл. 12:18).

27. Левитът. Левитите, без собствена територия (гл. 12:12), живеели в градове от техните собствени, разпръснати из различните племена, и е трябвало да бъдат поканени на тези свещени празненства (гл. 12:18).

28. Същата година. Тоест, третата година.

В твоите порти. Или „в твоите градове“ (RSV).

29. Чужденецът. „Чужденецът“, подобно на левита, е бил без земя. Сираците и вдовиците също заслужавали специално внимание (виж гл. 16:11, 14; 24:17, 19; 26:12). Първият десетък е бил строго за издръжка на свещениците и левитите. Вторият десетък е осигурявал или за свещен семеен празник пред Господа, или за трапеза, осигурена от Йехова за сираци, за бедни и за „чужденци“ в земята. Левитите са имали право да участват във всички такива празненства. Храненето сред израилтяните за нуждаещите се насърчавало практикуването на истинската религия. Апостол Яков е изразил същия принцип за християнската църква (Яков 1:27).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

2 GC 46; LS 350; MM 329; PK 568; 1T 282; 3T 172 8 MN 313 23, 29 PP 530
29 COL 220

ГЛАВА 15

1 Седмата година е година на опрощение за сиромашните. 7 Не бива да се забранява нито даване на заем, нито даване.

12 Еврейският слуга, 16 освен ако не иска да си тръгне, трябва да излезе свободен и добре облечен в седмата година. 19 Всички първородни мъжки от добитъка трябва да бъдат осветени на Господа.

1. На всеки седем години. Тоест, през седмата година, както в стих 12 (виж Втор. 31:10; Йер. 34:14). Заповедта от този стих е продължение на Изх. 21:2; Лев. 25:3.

Направи освобождаване. Буквално „ще направиш опрощаване“. Думата, преведена като „освобождаване“, означава временно опрощаване, от корена „да пускам“, „да отделям“. Използва се, когато се говори за земята: „Но на седмата година ще я оставиш да си почива“, тоест, ще бъде освободена от обработване и ще ѝ бъде позволено да лежи угар (Изх. 23:11); и когато се отнася до това, че Йезавел е била свалена от евнусите си (4 Царе 9:33). Това „освобождаване“ се отнася до освобождаване от дълг, от робство, а също и до почивка на земята от обработване.

2. Начин на освобождаването. Буквално „въпрос на освобождаването“. Вижте гл. 19:4, където Същата дума се превежда като „случай“.

Всеки кредитор, който дава заем. Буквално „всеки, който е господар на заема от ръката си“, което означава „всеки собственик на това, което ръката му е дала на заем на някой друг човек“. Това е законът, който управлява кредитора през всяка седма година по отношение на бедните хора, които не са в състояние да изплатят заемите си.

Съсед. Думата означава също „приятел“, „спътник“, „сътрудник“. Глаголната форма означава „да се свързвам с“.

Не е съвсем точно. Същият корен в арабския език има значението „да карам яростно“. Очевидно значението е, че не е трябвало да се упражнява натиск за възстановяване на дълга (вижте Изх. 22:25).

На брат си. Не кръвен брат, а събрат израилтянин, като по този начин подчертава връзките на съчувствие и национално братство на израилтяните (виж гл. 17:15; 19:18, 19; 22:1–4; 23:20, 21; 25:3).

Освободението от Господа. Тоест, в чест на Йехова, на когото кредиторът дължи всичко неговото богатство и благополучие и кой е заповядал толкова благотворен закон за доброто на целия народ.

3. На чужденец. Тоест, чужденец, който не е бил прозелит към юдейската вяра, нито постоянно пребиваващ, а само временен пришелец за търговия или други цели. Такъв човек не е бил задължен да се подчинява на законите на седмата година; следователно не е имало нужда да се оттегля вземане на кредитор към него (виж Лев. 25:1–7, 20–22).

4. Освен когато има. Буквално „но това няма да има“ (вижте на стих 1).

11). Думата, преведена като „беден“ в този стих, означава някой, подложен на малтретиране или потисничество, някой, който не е в състояние да се защити (вижте Амос 2:6; 5:12).

Благословен да си обилно. Верността към Божиите напътствия би означавала божествени благословии, които би премахнало крайната бедност, макар и не непременно да изравни разпределението на богатството. Сравнете състоянието на ранните вярващи в християнската общност (Деяния 4:33, 34).

Наследство. Вижте гл. 4:21.

5. Внимателно слушайте. Особено по въпроса за състраданието към бедните и нуждаещите се. Верността в изпълнението на изразената Божия воля ще им донесе Неговата благословия.

Тези заповеди. Буквално „тази заповед“ (вж. гл. 5:31; 8:1).

6. Благослови те. Еврейската глаголна форма е историческа, „благослови те“, подчертавайки сигурността на обещанието, ако Израел се подчини (виж ст. 14; гл. 12:7). Обещаната благословия е толкова сигурна, че Моисей говори за нея като за вече изпълнена.

Заемам. Формата на глагола, преведена тук като „заемам“, означава „да дам залог“; причинната форма, както тук, означава „да накарам [други] да дадат залог“. Това е обещание за материален и финансов просперитет. Те биха били „главата, а не опашката“ (гл. 28:13). Ако Израел, чрез спазване на мъдрите Божии изисквания, беше станал достойни Негови представители, той щеше да се превърне във водещата търговска и политическа сила на древността.

Не вземайте на заем. Буквално „не давайте залог“. Подчинението на Божиите инструкции би предотврати поробването им от която и да е нация, защото да си в дългове означава да поемеш риска да бъдеш поробен (Притчи 22:7).

Царувай. Сравни гл. 28:1.

7. Беден човек. Буквално „нуждаещ се“. Бедността винаги сякаш съществува (Втор. 15:11; Матей 26:11); но много може да се направи, за да се намали то и да се облекчат страданията, които го съпътстват. Докато има разнообразие от таланти сред хората, винаги ще има някои, които се нуждаят от помощ. Членовете на църквата биха могли да направят много повече за по-малко щастливите около тях, и въпреки това да не правят по-малко чрез публична евангелизация.

Твоите порти. Или „твоите градове“ (RSV; виж гл. 12:12).

Затвори ръката си. Глаголът, преведен тук като „затвори“, означава също „да се отдръпнеш“. Сякаш мъж пхнал ръце в джобовете си или зад гърба си, отказвайки да ги протегне напред в жест на щедрост. В 1 Йоан 3:17 апостол Йоан коментира буквално: „Който има средства за живот на този свят, а види брат си в нужда и затвори сърцето си от него, как пребъдва в него Божията любов?“

Очакваният отговор е, че божествената любов не може да пребъдва в сърцето на такъв човек.

8. Отвори широко ръката си. Словесна картина на щедър дух. Еврейската форма е категорично, „отваряйки, ще отвориш ръката си към него“. Сравнете думите на Христос (Матей 5:42; Лука 6:30–34). Един от най-трудните уроци, които мнозина трябва да научат, е, че егоизмът е самоунищожителен.

Достатъчно за неговата нужда. Достатъчно трябва да се даде назаем, за да се посрещне спешната нужда. Истинският случай изисква състрадание (Матей 18:33).

9. Окоето да бъде зло. „Злото“ или егоистичното „око“ влияе на целия характер (Второзаконие 28:54, 56; вижте също Притчи 23:6).

Плач. Сравни Изх. 22:22, 23.

Грях към теб. Буквално „грях в теб“ (виж гл. 23:22; 24:15).

10. Да не скърби. Буквално „да не бъде зъл“. Същият глагол е преведен като „тъжен“ (1 Царе 2:1). 1:8, RSV), „зъл“ (Второзаконие 28:54, 56) и „лош“ (Йов 20:26). Апостол Павел говори за същото отношение на ума във 2 Коринтяни 9:7, казвайки буквално: „Всеки според както е решил в сърцето си, не от досада или от принуждение.“

Всичко. Господ забелязва всичко, което човек прави; нищо не остава невъзнаградено. Има да бъдем „изобилни“ или, както Павел казва буквално, „преизобилие“ във всичко, което правим за Бога (2 Кор. 8:7, 9).

11. Никога не преставайте. Това е споменато от Христос в Матей 26:11. Необходимостта от щедрост и християнската благотворителност никога няма да престане. Яков говори за бедните като за тези, които Бог е избрал за Себе Си (Яков 2:5). Нуждаещите се бедни имат право на онези, които не са бедни; и помощта, от която се нуждаят, трябва да се дава безропотно, а не с дух на съжаление. Привидното противоречие тук със стих 4 се дължи на факта, че стих 4 очаква с нетърпение резултата от сътрудничеството по плана, изложен тук (вижте стих 4). Но никога няма да дойде време, когато няма да има възможност да се помогне на ближните.

Отвори широко ръката си. Буквално „отваряйки, ще отвориш ръката си“ – еврейската форма на ударение. Съществителната форма на думата, преведена по този начин, означава „входът“ на шатра (Бит. 18:1, 2, 10), на частна къща (Изх. 12:22), на скинията (Изх. 38:8) и на царски дом (2 Царе 11:9). Да „отвориш широко ръката си“ по този начин означава споделяне на хубавите неща на дома.

12. Ако брат ти. Сравни Изх. 21:2–6; Йер. 34:9–14. Човек може да си направи роб или да бъде направен такъв по съдебно решение. Във всеки случай израилтяните роби е трябвало да бъдат добре третирани от братята си; и ако не бъдат откупени по-рано, биваха освободени през седмата година. Вижте Изх. 21:20, 26, 27; Лев. 25:39 за ограниченията относно отношението на господаря към робите.

Седмата година. Съботната година засягала всички сфери на живота (Левит 25:2). Но седмата година, в която се е осъществявало освобождаването на роба, не бива да се бърка с годините, които завършват в съботната година. Годината на освобождаването на роба следвала шест години робство и можела да съвпада или да не съвпада със съботната година. Робството било институция на социалния ред на времето. Но Бог постановил закони, за да защитава робите като Божии деца, като братя в религиозната общност и като граждани в социален ред, чиято цел били свободните хора.

13. Празен. Тоест „с празни ръце“. Коренът на думата, преведена като „празен“, често означава „напразно“ (Левит 26:16, 20). Тук се отнася до положени усилия, които не са донесли никаква полза. Да се изпрати освободен роб без достатъчно средства, за да започне наново като независим, свободен член на обществото, би било суетен жест. Той вероятно отново ще попадне в робство. Вижте обещанието на Бог към верните (Ис. 65:23; вж. Бит. 31:42; Изх. 3:21).

14. Дай му щедро дар. Буквално „дарявайки му огърлица, ще му дадеш огърлица.“ Думата, преведена като „обзавежда“, се използва за „веригите, които бяха около вратовете на камилите им“ (Съдии 8:26). Местните жители на Изтока все още поставят украсни вериги на добитъка си. Вижте същата дума за „верига“ в Притчи 1:9; 5. на Сол. 4:9; Пс. 73:6. На еврейския господар е било заповядано да „украсява“ или екипира роб, както чувства службата на господаря си.

Бог те благослови. Сравни гл. 7:13; 12:15; 16:17. В съответствие с Божията благословия върху него, господарят трябваше да прояви щедрост към освободения роб.

15. Роб. Силен аргумент от опит, най-силният възможен мотив за щедрост (вж. Втор. 16:12; 24:18, 22; вж. Мат. 10:8; Мат. 18:23–35). Библейските закони, отнасящи се до робството, не само облекчавали съдбата на роба, но в крайна сметка довеждали до неговото освобождаване. Никой израилтянин не трябвало да бъде държан в постоянно робство. Тези правила включвали следните разпоредби: (1) Еврейският роб не можел да бъде принуждаван да служи повече от шест години и трябвало да бъде освободен на седмата година. (2) Грубото отношение от страна на собственика било строго неодобрявано (Лев. 25:39–43). (3) Ако в изблик на гняв собственикът нанесъл сериозна телесна повреда на роба, такъв роб трябвало да получи свободата си (Изх. 21:26). (4) Неразумно тежкото наказание, наложено на роб, би подложило собственика на законови санкции (Изх. 21:20, 21). (5) По време на робство условията на службата трябвало да бъдат толкова щедро администрирани, че робът да може да придобие собственост или достатъчно средства, за да се откупи (Левит 25:49). Действието на тези принципи би довело до постоянно премахване на несправедливата и нещастна участ на роба. Всъщност, участта на еврейския „роб“ едва ли би била разпознаваема като робство от народите около Израел.

16. Няма да си тръгна. Ето случая с човек, който се привързал толкова много към господаря си, че предпочел да остане (вижте Изх. 21:5). Когато човек отказал да стане свободен, той доброволно избрал вечно робство. Тази разпоредба, ако се изпълнява в съответствие с правилата, установени от Бога (вижте стих 15), може да се окаже благословия за хора, неспособни да управляват собствените си дела. По този начин те се поставили за постоянно под закрилата на някой, който можел да управлява делата им вместо тях и който доказал своята любезна грижа за робите си. Същите внимателни разпоредби, които се прилагали за временното робство, трябвало да продължат да се прилагат.

Той те обича. Щедрото и внимателно отношение беше спечелило сърцето на мъжа. В

В робството той беше намерил известна степен на свобода, достатъчна да го задоволи. Мотивът зад желанието му да остане беше любовта.

17. Вземете аул. За подробности вижте Изх. 21:1–6. Чрез този символ мъжът беше обвързан завинаги като послушен слуга в дома на господаря си.

Завинаги. Тоест, докато човекът е жив (вижте Изх. 21:6).

Твоята слугиня. Това сякаш противоречи на Изх. 21:7: „Тя не бива да излиза, както правят слугите.“ Но тук не се казва, че тя изобщо не трябва да излиза, а по-скоро, че не трябва да бъде освободена на същото основание като слугите. Условието за освобождаването ѝ са дадени в Изх. 21:8–11; вж. Йер. 34:9.

18. Не изглежда трудно. Препратка към стихове 13, 14.

Уърт. Наемният работник би струвал два пъти повече от роб.

Благословени да сте. Бог винаги е готов да дари с богати благословии хората, но може да го направи само за онези, които ценят Неговата любов достатъчно, за да Го обичат и да Му се подчиняват (1 Йоан 4:19; Йоан 14:15; 15:10). Ако Бог постъпи по друг начин и благослови онези, които не Му служат, Той би ги насърчил да продължат в непокорство.

19. Първородни от мъжки пол. Законът е установен при Изхода от Египет, че всички първородни-Родените от мъжки пол, както от хора, така и от животни, принадлежали на Йехова (вижте Изх. 13:12–15; Числа 18:15–18).

Освети Господу. Това не противоречи на Лев. 27:26: „Първородното Господне никой човек не бива да го освещава.“ Смисълът тук е, че собственикът трябва да признае първородното като собственост на Йехова и при никакви обстоятелства не бива да го използва за каквато и да е друга цел. Лев. 27:26 означава, че никой човек не бива да взема това, което Господ вече счита за Свое – първородното – и да го представи като плащане на личен обет.

Не работете. Първородните от мъжки пол бяха осветени на Йехова. Те не трябваше да бъдат поставяни за обикновен светски труд, дори и да можеха да останат временно в собственост на мъж. Първородните женски не бяха посветени на Господа, както мъжете. Те можеха да бъдат принесени като мирни жертви, като приносителят участваше в жертвена храна и даваше част и на свещениците. Това е в хармония с принципа на втория десетък (гл. 14:23).

Нито да се стриже. Първородна овца не трябвало да се стриже, защото била посветена за свята употреба. Бог има право върху първото от всичко, което притежаваме: нашия живот, нашите чувства, нашите физически, умствени и духовни сили, нашата служба, нашата собственост.

20. Година след година. По време на трите големи годишни празника, когато всички възрастни мъже трябваше да се явят пред Господа в Йерусалим, винаги се празнуваха мирни приноси и жертвени празненства.

Твоето домакинство. Сравни гл. 12:6, 7, 17, 18, 26; 14:23. Левитът и чужденецът трябвало да бъдат помолени да участват в тези свещени празненства.

21. Всеки недостатък. Недостатъците са изброени в Лев. 22:21–24 (виж Втор. 17:1).

Куц. Този недостатък не е споменат в Лев. 22:21–24, но Мал. 1:8 споменава принасянето на куцо животно в жертва като „зло“.

Не го жертвайте. Не беше приемливо като посветено животно.

22. В твоите порти. Яденето се е извършвало у дома като обикновено ястие. Вероятно левити, непознати и нуждаещи се са споделяли храната наблизо.

Нечистите. Не се изискваше церемониална чистота, както когато жертвено животно се изяждаше пред Господа, защото това беше обикновена храна, а не осветена жертва (виж гл. 12:15, 20).

23. Кръвата. Сравнете Втор. 12:16, 23, 24 вижте върху Бит. 9:4.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 ПП 532

6 МХ 187

6-9ПП 533

7, 8 МВ 111; МН 186; РК 647

7-116Т 270

10 МХ 187

11 МН 186; РК 647; РР 533; 8Т 134; WM 17

12-14ПП 532

21 СН 69; 1Т 115, 195, 221; 3Т 546

ГЛАВА 16

1 Празникът на Пасхата, 9 на седмиците, 13 на шатрите. 16 Всеки мъж трябва да принася, според възможностите си, на тези три празника. 18 На съдиите и правосъдието. 21 Ашерите и изображенията са забранени.

1. Месец Авив. Буквално „месецът на младите класове“ (Изх. 9:31; Лев. 2:14). Този еврейски месец, по-късно наречен Нисан, започва между края на март и края на април. Авив е определен от Бог за първия месец от църковната израилтянска година (Изх. 12:2; вж. 13:4; 34:18).

Пасхата. От трите заповядани годишни празника Пасхата е била първата (Изх. 23:14–17). Той се е празнувал в Авив, или Нисан, защото това е месецът, в който Бог изведе Израел от египетската земя. В продължение на седем дни хората ядоха безквасен хляб, както при бързото си напускане от Египет (вижте Изх. 12:34). Никаква квас не трябваше да остава в домовете им, нито пък нещо от пасхалното агне след първата нощ. След като пасхалното животно беше изядено, хората се връщаха в шатрите си. В продължение на шест дни ядоха безквасен хляб и на седмия ден имаха събрание, което се спазваше като събота (вижте също Изх. 12:1–28).

През нощта. Беше ранна сутрин (стр. 281), когато израилтяните действително напуснаха Египет (Изх. 12:29–34). Заповедта да се подготвят за незабавно тръгване и искането на фараона да тръгнат незабавно бяха дадени предната нощ (Изх. 12:11, 12, 31–33).

2. Принесете в жертва пасхата. Жертвеното животно за Пасхата е трябвало да бъде или агне, или козле (Изх. 12:5). Обърнете внимание, че Изх. 12:3–6 предписва мъжко животно от първата година, агне или козле, да се консумира наведнъж. По-късно за жертва неизменно е избирано агне, а не коза.

Мястото. Светилището Господне било мястото, където трябвало да заколят пасхалното животно, заповед, повтаряна отново и отново (гл. 16:2, 6, 7; вж. ст. 11, 15, 16 за останалите празници).

3. Без квасен хляб. Квасеният хляб беше забранен с всякакъв хлебен принос (вижте на Лев. 2:1), доколкото квасът представлява ферментация и гниене, а оттам и поквара.

Седем дни. Вижте Изх. 12:15, 18–20; 13:6, 7; 23:15; Лев. 23:6.

Скръб. Така преведената дума произлиза от корен, означаващ „да бъдеш преклонен“, „да бъди разочарован.“ Тук се има предвид робството на Израел в Египет (Изх. 3:7; 4:31).

Набързо. Така преведеният израз е от дума, означаваща „да се разтревожиш“, „да „треперя.“ Съответният арабски глагол означава „да ускоря“, „да подтикна“, „да подбудя“. Значението тук е, че Израел побърза да си тръгне в голяма тревога. Сравнете същия корен, предаден като „треперя“ (гл. 20:3). Сравнете Изх. 12:11, 34, 39, където се казва, че Израел не е отделил време да сложи квас в тестото си (виж Ис. 52:12).

Запомнете деня. Вижте Втор. 4:9; Изх. 13:8.

4. Цяла нощ. Вижте Изх. 12:10; 34:25; Числа 9:12 (вж. Изх. 23:18).

5. Не може да принася жертва. В бъдеще жертвата не може да се прави в частен дом или място, а само на мястото, определено от Йехова (виж гл. 12:5, 11). Първата Пасха се празнува в домовете на народа в Египет, в навечерието на бягството им. Тогава няма светилище, няма свято място за събиране, където да се събират.

6. Вечер. Тоест, между двете вечери (вижте Изх. 12:6). След като вечерната жертва е била принесена, пасхалната жертва е била заклана.

Сезонът. Буквално „определеното време“ или „мястото на срещата“. Сравнете „в „определеното време“ (Изх. 23:15); „в определеното време“ (Изх. 34:18); „в определеното време“ (Исус Навин 8:14). В този случай се има предвид определеният час, а именно този на Изхода от Египет.

7. Изпечи го и го изяж. Вижте Изх. 12:8, 9. Глаголът, преведен тук като „пече“, е даден два пъти. като „печа“ (Числа 11:8; 2 Царе 13:8) и два пъти като „печа“ (Второзаконие 16:7; 2 Летописи 35:13), но във всички други случаи на готвене се превежда като „варя“, „ври“, „кисне“. Очевидно коренното му значение е било „да узрее“, както в „жетвата е узряла“ (Йоил 3:13) и „узряло грозде“ (Бит. 40:10). Тъй като във всички случаи идеята е за узряване или довеждане до точката на пълна подготовка чрез топлина, „печене“ може би е по-подходящо тук. Сравнете израза „печене на огън“ (Изх. 12:9) и по-късния разказ за Пасха, който противопоставя печеното агне на другите приноси, които са били варени (2 Лет. 35:13).

Шатри. Тук означава „домове“. Този обичай останал дори след като Израел вече не се скитал, а се превърнал в установена нация в Палестина с постоянни домове (виж Съдии 7:8; 2 Царе 19:8; 3 Царе 12:16). Те трябвало да пренощуват на мястото, където са яли пасхата. На сутринта онези, които са се присъединили към други домакинства в пасхалното агне, могли да се върнат по домовете си (виж Изх. 12:4).

8. На седмия. Празникът продължил седем дни, както и яденето на безквасен хляб (Изх. 12:15; Изх. 13:6; Лев. 23:6; Числа 28:17). Твърдението, направено тук, трябва да означава, че след като безквасен хляб е бил яден в продължение на шест дни, израилтяните трябвало да проведат „тържествено събрание“, като същевременно продължат да ядат безквасен хляб.

Тържествено събрание. Така преведената дума произлиза от глагол, който означава „ограничавам“, „затварям“, „затварям“, особено за религиозни цели (виж Лев. 23:36; Чис. 29:35; 2 Лет. 7:9; Неем. 8:18, във връзка с Празника на шатрите; вж. Амос 5:21).

Да не вършат никаква работа. Тоест, те не трябваше да вършат обикновена работа (Числа 28:25; вж. „работа“ в 4 Царе 22:5, 9).

9. Седем седмици. Вижте Лев. 23:15. Този израз дава името „празник на седмиците“ на този празник (вижте Втор. 16:10). От евреите от разпръснатото население той по-късно е наречен „Петдесетница“ (Деяния 2:1).

Започнете да броите. Тези седем седмици започнаха по време на жътвата на ечемика (вижте Исус Навин 3:15; 5:10; виж също Лев. 23:15).

10. Празник. От *chag*, дума, която означава повече от „фестивал“. Включва идеята за религиозно поклонение и всъщност произлиза от глагола, означаващ „да направя

поклонение“, „да се предприеме пътуване до обект на почит“. Арабската дума хадж описва свещеното поклонение на мюсюлманите до Мека.

Празник на седмиците. На този празник се дават и имената „празник на жътвата“ и „ден на първите плодове“ (виж Изх. 23:16; 34:22; Числа 28:26).

Данък. Думата, преведена по този начин, не се среща никъде другаде в Стария завет. Еквивалентната арамейска дума означава „достатъчност“. Идеята може да е за дар, пропорционален на положението и средствата за живот на човека. Произходът на думата е неясен.

Благословен. Вижте стих 17.

11. Радвайте се. Щедър дух трябваше да бъде проявен към нуждаещите се (гл. 12:7, 12, 18; 14:29). Това би донесло радост както на този, който дава, така и на този, който получава.

12. Бондман. Вижте гл. 15:15.

13. Празник на шатрите. Последният годишен еврейски празник. На всички мъже е било заповядано да да присъства всяка година (виж стих 16). Думата „скинии“ е преведена от думата за „колиби“ (Битие 33:17; Лев. 23:42, 43; Неем. 8:14–17; Йона 4:5). Глаголът означава „да вплета“, „да покривам“. Производното съществително тогава е „покривало“ или „колиба“ от клони, вплетени и преплетени, за да образуват временно, но адекватно покритие. Празникът на колибите се е отбелязвал в края на жътвата, когато зърното и гроздето на лозето са били събрани и обработени.

14. Радвайте се. Краят на гроздобера ще бъде щастливо време (вижте Исая 16:10).

Жътвата от пшеница беше събрана около четири месеца по-рано; гроздобербата дойде през септември или октомври.

15. Тържествен празник. Обърнете внимание на различните приноси, заповядани за този период (Чис. 29:12–35). За осми ден се говори в Лев. 23:36; Чис. 29:35.

16. Три пъти. Вижте върху Изх. 23:14–17; вижте също Изх. 34:18, 22, 23. Обърнете внимание, че Изх. 34:24 добавя обещанието, че Господ ще пази земите им неприкосновени по време на отсъствието на хората от домовете им. Изразът „пред Господа“ се чете буквално „пред лицето на Йехова“, което означава достъп до Неговото присъствие. Обърнете внимание на същия израз, използван при среща лице в лице с кралски особи (2 Царе 3:13; 14:28, 32, 4 Царе 25:19; Естир 1:14). Псалмистът говори за екстаза на вярващия, когато вижда лицето на Бога (Пс. 17:15).

Празни. Тоест, „с празни ръце“ (RSV). Хората трябва да се явят в присъствието на Йехова с такива дарове, каквито са достойни за благословиите, получени в реколтата им (виж Изх. 23:15; 34:20). Вижте стих 10.

17. Да дава според възможностите си. Буквално „според даровете на ръката си“. Въпреки че трябва да дава щедро, според получените благословии, не бива да дава до степен да обеднее и да създаде трудности за семейството си.

18. Направи си. Буквално „назначи за себе си“. Сравнете назначението от Моисей на съдии, които да разрешават спорове между народа (Изх. 18:21–26; Втор. 1:12–18).

Във всичките ти порти. Или „във всичките ти градове“ (RSV). Това се отнася до назначаването на местни съдии. Съдебната процедура по-късно е допълнена с назначаването на свещениците като съд с последна инстанция (гл. 17:8, 9).

Справедлив съд. Буквално „съдове на правдата“ (виж гл. 1:16).

19. Не изопачавайте съдбата. Вижте Изх. 23:6, 8 (вж. Втор. 24:17; 27:19; 1 Царе 8:3; Ис. 10:1, 2).

Не уважават личността. Буквално „не разпознават лица“ (вижте Изх. 23:1–3; Лев. 19:15; Пс. 82:1–5).

Дар. По-точно, подкуп (виж Изх. 23:8; 1 Царе 8:3; Йов 15:34; Пс. 26:10).

20. Напълно справедлив. Буквално „праведност“, характерна еврейска форма на изразяване категорично подчертавам точката.

Следвай. Тоест, сякаш го преследваш (Бит. 35:5; Лев. 26:7; 2 Царе 2:19).

21. Горичка. Евр. „ашерим“. Думата се използва повече от 30 пъти в Стария завет и последователно се предава като „горички“ в Кралския превод на Библията. Думата винаги се използва във връзка с идоли (вижте Изх. 34:13). Трябва да се преведе като „свещени дървета“ или „дървени стълбове“. Те са били посветени на езическата богиня Ашера, докато каменните стълбове са били обекти на поклонение, посветени на Ваал.

22. Всяко изображение. Буквално „стълб“. Такива „стълбове“ са били издигани от езичниците като предмети на поклонение (виж Бит. 28:18). Същата дума се появява в Изх. 23:24; 34:13; Лев. 26:1 и др. Тези „стълбове“ обикновено са били от камък и са били посветени на идолопоклонническо поклонение, особено на Ваал. В много случаи те са били свързани с покварата на фалическото поклонение. За разлика от това, стълб е бил издигнат от Яков като паметник на Божието посещение при него (Бит. 28:18, 22; 31:13; 35:14).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

11-14ПП 530

16, 17 ЗТ 395

17 КС 73

ГЛАВА 17

1 Жертвите трябва да са здрави. 2 Идолопоклонниците трябва да бъдат убити. 8 Трудните спорове трябва да се решават от свещениците и съдиите. 12 Който пренебрегне това решение, трябва да умре. 14 Изборът, 16 и дългът на царя.

1. Недостатък. Една несвършена жертва не би била правилен символ на Христос (виж 1 Петрово 1:19). Законът относно свършенството, изисквано от жертвените животни, е даден подробно в Лев. 22:17-25. Вижте също Малахия 1:7-12, където пророкът се оплаква от несвършени жертви, принасяни с мълчаливото съгласие на корумпирано свещенство. Всичко, което е по-малко от най-доброто, е недостойно да бъде поставено в служба на Бога. Бог има право на най-доброто от човека; и да го откажем, означава да покажем презрение към Него. Самонадеяно е да предлагаме на Бога това, което е с малка стойност или което ни струва малко или нищо.

Всякакво злонамерено отношение. Буквално „всичко зло“. Това обяснява предходното изречение, отнасящо се до болест или заболяване при животно.

3. Небесно войнство. Основната и в много отношения най-лошата форма на идолопоклонство е било поклонението на небесните тела (виж Втор. 4:19; Йов 31:26, 27).

Не е заповядано. По-скоро е „забранено“ (RSV).

4. Сигурното нещо. Църковната дисциплина трябва да се основава на сигурност, а не на слухове. Слуховете не трябва да се приемат като доказателство. Ако някой си позволи да повдигне обвинение, той трябва да бъде задължен да предостави доказателства в негова подкрепа, преди да се предприемат действия (вижте стих 6).

5. Твоите порти. Вижте гл. 16:18. Под „порти“ се има предвид структурата на входа на града. Тук, в помещения, построени за целта, старейшини, съдии и царят заседавали официално (вижте върху Бит. 19:1).

Убийте ги с камъни. Вижте Лев. 24:14; Чис. 15:36; Втор. 22:24; Деяния 7:58, 59.

6. Свидетели. Човек не може да бъде осъден въз основа на показанията на самотен свидетел. (Числа 35:30), за да не би злобата или желанието за отмъщение да повлияят на решението.

7. Ръцете. Вижте гл. 13:9. Това поставя сериозна отговорност върху свидетелите.

Грехът на кръвната вина щеше да лежи върху онзи, който лъжесвидетелстваше, защото той щеше

да стане главен палач. Този закон имаше за цел да насърчава честността сред свидетелите и предпазливостта при повдигане на обвинения.

8. Твърде трудно. Тоест, за местните съдилища, които е трябвало да бъдат създадени във всички техни градове. (гл. 16:18). Буквално еврейският текст гласи „твърде чудесен“, „превъзходен“ или „необикновен“. Същата дума се появява във 2 Царе 1:26; Пс. 118:23; Притчи 30:18; Михей 7:15. Препратката е към някакъв законов момент, който не е бил ясен за местните съдии.

Между кръв и кръв. Тоест, проливането на кръв, довело до смърт – дали е било случайно? предумишлено? умишлено убийство? (виж Изх. 21:12–14). Решението в такъв случай би определило дали обвиняемият ще бъде допуснат в град-убежище или не.

Молба и молба. Препратка към граждански дела, включващи движимо имущество, дългове и въпроси, свързани с лични загуби и наранявания.

Спорни въпроси. Дела, които не можаха да бъдат уредени в по-долните съдилища, и следователно ще бъде прехвърлено на левитските съдилища.

9. Свещениците. Сравнете гл. 19:17; 21:5. Царят (2 Царе 14:13; 15:2) или някои лице, назначено от него (2 Царе 15:3), можело да действа като съдия. Свещениците били пазителите на закона (Малахия 2:7), а царят и назначените от него лица били негови изпълнители.

10. Според изречението. Буквално „според устата [заповедта] на словото“ (както в Бит. 45:21).

Те. Тоест, съдиите.

11. Според изречението на закона. Буквално „върху устата на божествената заповед“, „уста“ отново означава „заповед“, както в стих 10. Думата, преведена като „закон“, означава божествени указания („указания“, RSV), в този случай по отношение на решения, взети по граждански дела, подлежащи на съдебен процес (виж гл. 33:10).

Не отстъпва. Буквално „не се отклонява“ (Изх. 32:8; Съдии 2:17; Притчи 13:14).

12. Действам самонадеяно. Коренът на думата, преведена по този начин, означава „да кипя“, „да ври“, да действам бунтовно, а производното еврейско съществително, както тук, е „нахалство“, „гордост“, „самонадеяност“ (виж Втор. 18:22; 1 Царе 17:28; Йер. 49:16).

13. Ще чуят и ще се убоят. Описаната процедура имаше за цел да научи хората на нужното уважение към надлежно установената власт. Това от своя страна би възпитало у тях дължимо уважение към божествената власт и към указанията, дадени чрез избрани канали.

14. Цар. Истинският водач или командир на народа е бил Христос (Исая 55:1, 4). В опита на Израел дойде времето, когато те почувстваха, че е необходимо да имат земен цар, подобен на околните езически народи (1 Царе 8:5; 12:12). Но Бог беше техният истински Цар, под теокрацията (Пс. 5:2; 10:16; 29:10; 44:4; 68:24; Соф. 3:15).

15. Бог ще избере. Изборът на цар над Божия народ не трябваше да бъде оставен на удоволствието на народа. Вижте думите на пророк Самуил към Саул (1 Царе 10:1, 19, 22, 24). Мисълта на Господа се вижда в думите на Давид относно неговия наследник (1 Лет. 28:5; 29:1).

Сред братята ти. Избраният човек трябва да е евреин. Възможно е народът да пожелае чужденец да управлява над тях.

16. Не умножавай конете. Соломон не се вслуша в тази заповед (1 Царе 4:26). Зависимостта от кавалерията показва липса на вяра в силата на Бог да пази народа Си. Това обикновено е съпътствано от падане в бунт и грях (виж Исая 2:6–8; Амос 4:10).

Връщане в Египет. Египет е бил признат за източник на коне (1 Царе 10:28, 29). Заповедта означава, че агенти не трябва да бъдат изпращани в Египет, за да купуват коне.

Тук Соломон отново съгреша много. Всъщност, топографията на Палестина, бидейки планинска, не е била подходяща за движение на големи конни групи. Следователно, натрупването на голяма кавалерийска сила би означавало съюзи с отдалечени народи и би отразявало желание за завладяване на съседни територии. Духовната съдба на Израел би се изгубила в желанието за светско завоевание.

17. Умножавайте жените си. Давид наруши тази заповед (2 Царе 5:13), но Соломон много повече (3 Царе 11:3). Много брачни съюзи, сключени от последните, очевидно са били мотивирани от политически интереси (3 Царе 11:1, 3).

Сребро и злато. Богатството само по себе си не е зло. То обаче може да се окаже капан, когато заеме мястото на Бога в сърцето и живота на човек. Личният и общественият живот на царя е бил ограничен от определени условия. Нещата, с които царят е трябвало да се откроява, са дадени в следващите стихове.

18. Напишете му копие. Буквално „напишете му дубликат“. Едно голямо отличие, което трябвало да бележи владетеля на Израел, била неговата безрезервна преданост към божествените предписания (вижте Исус Навин 8:32). Правенето на такова „копие“ щяло да демонстрира вярата му във вдъхновеното Слово и решимостта му да се ръководи от него. Това щяло да засили увереността на хората, че техният земен цар е смиренно подчинен на Царя на царете.

19. Той ще чете. Изучаването и размишлението върху Божието Слово трябваше да характеризират монарх (виж Исус Навин 1:8; Пс. 1:2; 119:1, 2, 9, 15, 16, 36).

Страх. Буквално „треперя“, не в смисъл на ужас, а на страхопочитание и благоговение. Това представлява върховно и дълбоко уважение. Сравнете с Втор. 4:10; 6:2; 14:23; 28:58; Пс. 61:5; 86:11; Ис. 59:19; Мал. 3:16; 4:2.

20. Не е издигнат. Вижте гл. 8:2, 14. Човек се нуждае от Божиата благодат, за да избегне високомерието си. Не е лесно за един цар или друг водач да мисли за себе си като за слуга на своя народ.

Удължете дните му. Вижте гл. 4:26, 40. Само истински обърнат във вярата човек би могъл да уреди живота си според задълженията, очертани за монарх в тази глава. Воден от божествените наставления, записани в книгата на закона, той би станал пример за своя народ, жив препис на Божиата воля за хората.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

16, 17 РК 56

17-20РК 52

ГЛАВА 18

1 Господ в наследството на свещениците и левитите. 3 Дялът на свещеника. 6 Делът на левита. 9 Мерзостите на народите трябва да се избягват. 15 Христос Пророкът трябва да бъде слушан. 20 Самонадеяният пророк трябва да умре.

1. Цялото племе на Леви. По-точно „тоест, племето на Леви“.

Няма ... наследство. По-рано посочено в Числа 18:20 и Второзаконие 10:9. Еврейските коментатори отнасят това до свещеници, които са могли да служат в свещената служба, и до онези от племето Леви, които не са могли да служат поради физически недостатъци. Въпреки че можеха да не служат, те също са участвали в прехраната, осигурена за свещенството.

Приносите. Всеизгарянията принадлежали на Йехова и не били включени в наследството на свещениците. Но те имали дял от всички други приноси (Числа 18:9-11, 18, 19).

Неговото наследство. Тоест, наследството на Йехова, в чието присъствие Моисей говореше и който беше запазил определени жертвени животни за Себе Си (виж Числа 18:8, 9, 12-15).

Тяхното наследство. Господ беше „наследство“ на цялото племе на Леви (виж Числа 18:20; Исус Навин 13:14, 33; 18:7; Езекиил 44:28). От „наследството“, разпределено на другите племена, всяко семейство трябваше да се грижи за своите временни нужди. Леви нямаше такова „наследство“; вместо това самият Господ щеше да се грижи за тях.

3. Жертва. По-точно, мирна жертва (Лев. 17:5, 8; Числа 15:3).

Рамото. Споменава се заедно с гърдите в Лев. 7:32-34.

Две бузи и паст. Не са споменавани по-рано и затова вероятно са добавени по това време. „Паст“ е грубият стомах на преживните животни, в който се извършва храносмилателният процес. Частите, дадени тук, са в допълнение към гърдите за поклащане и повдигащия се бут на мирната жертва, за които се говори в Лев. 7:14, 15, 23, 30, 31; Числа 18:11; вж. 1 Царе 2:12-17.

4. Руното. Това е единственият случай, в който руното се споменава като част от „наследство“ на левитите.

5. От всичките ти племена. Вж Втор. 21:5; 1 Царе 2:28.

6. Ако дойде левит. Свещениците и левитите получиха 48 града в Израел (Числа 35:7). Много от тях живеели на разстояние от светилището, но когато и да идвали, им била дадена привилегията да служат според възложените им семейни задължения. Свещенството все още не било разделено на степени (виж 1 Лет. 23:6; 24:1; 2 Лет. 8:14).

Ела. Тоест, с намерение да служиш в светилището.

Мястото. Светилището, Неговото обиталище (виж гл. 12:5).

7. Служител. Тоест, да бъде на олтара и да изпълнява други задължения в светилището. Въпреки че е левит от друга част на страната, той е трябвало да бъде приет и да му бъде позволено да участва в свещеническите задължения, наравно с местните левити.

8. Като дялове. Той трябваше да споделя по равно всички получени дължими суми.

Неговото наследство. Това, което принадлежеше на него от даровете, които хората носеха, той можеше да задържи изцяло за себе си. Свещениците можеха свободно да купуват и продават имущество (1 Царе 2:26; Йеремиа 32:7, 8. След като наследи имота на баща си, синът не би бил задължен да го споделя с други свещеници в Йерусалим (виж Лев. 25:33).

9. Мерзостите. Често повтаряна заповед (вижте на гл. 13:14).

10. Прави сина си. По-скоро „изгаря сина си“ (RSV). Вж Лев. 18:21; 20:2-5. Това беше една от мерзостите, споменати във Втор. 12:31. В по-късни години тя е била широко практикувана в Израел (4 Царе 16:3; 21:6; Йер. 32:35). Поклонението пред Молох първо е довело до раждане на незаконни деца, а след това до тяхното убиване – и двете действия са били смятани за най-приятни за него. От древни времена огънят е бил почитан и почитан от езическите народи като бог. Почитането на огъня е оцеляло в Персия и днес.

Усет гадае. Буквално „гадателят, който гадае“. Очевидно е използвано във връзка с церемонията с огъня (2 Лет. 33:6; Езек. 20:31). Смята се, че това е било правено чрез теглене на жребий, състоящ се от обезглавени стрели (виж Езек. 21:21).

Наблюдател на времената. Буквално „наблюдател на облаците“. Следователно „наблюдателят на времената“ може да е бил някой, който е правил предсказания въз основа на изучаване на облаците (виж също Лев. 19:26; 4 Царе 21:6; 2 Лет. 33:6).

Магьосник. Буквално „шепнещ“ или „съскащ“, от корен, означаващ „да съскаш“. Производната съществителна форма, означаваща „змия“, е използвана 31 пъти в Стария завет (Битие 3:1; Михей 7:17; и др.). Това е може би препратка към практиките на спиритизма.

Вещица. Вижте 2 Лет. 33:6. Друго съществително от същия корен е „магьосничество“ (вижте 2 Царе 9:22; Михей 5:12; Наум 3:4).

11. Или чародей. Буквално „ниво от възли“, отнасящо се до носенето на магически шнурове. и възли като заклинания срещу зло. Такъв обичай е често срещан на Изток днес. Думата, преведена като „или“, би трябвало да бъде „дори“, което кара „чародей“ да обяснява последната дума от стих 10.

Консултант. Буквално „този, който пита 'об', „медиум“ (RSV). 'Об' е кожа от овца или коза, обикновено използвана като мех за вода от мъже, които снабдяват селяните с вода от кладенец или извор (вижте върху Лев. 19:31). Тук може да се има предвид кухият звук, произвеждан от такава суха кожа, и следователно да се отнася до шепота, цвърченето и мърморенето на познат дух, който е получил контрол над „консултанта“ или медиума. Може да включва практиката на вентрилоквизъм, практикувана в древността от покварено жречество, за да заблуждава хората. За употребата на тази дума по отношение на мех вижте Йов 32:19. В угаритската литература, наскоро открита в Рас Шамра (вижте стр. 128), думата 'об' означава конкретно „починал дух“.

Магьосник. Буквално „знаещ“, от глагола „да знам“. Тук се отнася до тези, които твърдеше, че притежава мъдрост от източници, различни от човешки.

Некромант. Буквално „консултант с мъртвите“. Изглежда, че има малко, ако изобщо има такъв. разлика между „некромант“ и „консултант с познати духове“.

13. Съвършен. Същата еврейска дума тук е преведена по различни начини. Глаголът означава „да бъде завършен“, „да бъде завършен“. Прилагателното име, използвано също тук, е предадено по различен начин като „без недостатък“ (Исх. 12:5), „завършен“ (Лев. 23:15), „без петно“ (Числа 19:2), „искрено“ (Съдии 9:16), „праведност“ (2 Царе 22:24), „неопетнен“ (Пс. 119:1).

14. Времена. Така преведената дума произлиза от корен, означаващ „да се практикува гадаене“. Първоначалното значение на съществителното име може да се отнася до бръмченето на насекоми, шумоленето на листа, както е в свързания арабски корен. В този случай думата тук би се отнасяла до онези, които твърдят, че са способни да тълкуват различните мистериозни звуци на природата и да общуват с нечовешкия свят.

Гадатели. Вижте стих 10.

Страдал. Буквално „даден“, „предоставен“. Такива практики, като тези, за които се говори тук, не са били в хармония с Божията воля.

15. Пророк. „Всичко, което е било писано отпреди, е било писано за наше поучение“, за да можем чрез него „да имаме надежда“ (Римляни 15:4). Но не бива да забравяме, че макар „това“ да е било „написано за наше поучение“, то също „им се е случило за примери“ (1 Коринтяни 10:11). Много пророчески твърдения, исторически събития и символи, които ясно сочат напред към Месията, имат и по-непосредствено значение за онези, които са ги чули и са ги видели. Пророческите послания, адресирани до народа на Израел, са били отправени във връзка с историческите обстоятелства, които са ги призовавали, и са били предопределени от Бога, за да отговорят на нуждите на Неговия народ по времето, когато са били дадени.

Предсказанията на старозаветните пророци могат да бъдат разделени на следните четири категории:

1. Такива, които произлизат от и са свързани само с непосредствената историческа ситуация или със събития, които скоро ще се случат. Такива са изпълненото пророчество на Еремия за дървените и железните хомоти (гл. 28), символичното му закупуване на нива близо до Анатот (гл. 32) и неговото

предсказание за смъртта на лъжепророка Анания (гл. 28:15–17). По подобен начин Езекиил обсажда символично плочка на пазарния площад в Тел-Авив (гл. 4 и 5), Амос осъжда съседните на Израел народи (гл. 1 и 2), а Наум предсказва падането на Ниневия (гл. 2 и 3).

2. Тези, които сочат явно и изключително към събития, свързани с идването на Месията, като например пророческите твърдения от Исая 9:6, 7; 40:3–5; 53; 61:1–3; Дан. 9; Зах. 9:9; 13:1, 6, 7.

3. Онези пророчества от книгата на Даниил, които се отнасят предимно до исторически събития от далечното бъдеще, т.е. до християнската ера и времето на края, както е изрично посочено в самите пророчества (Дан. 2:44; 7:27; 8:14; 10:14; 11:40; 12:4).

4. Тези, които имат двойно приложение – първо, към местна, историческа ситуация; второ, към Месията и Неговото царство. Именно пророчествата от тази четвърта категория е най-вероятно да бъдат неразбрани и следователно неправилно приложени. Често това се дължи на неосъзнаването, че някои пророчества наистина имат двойствен аспект.

Писанията изобилстват с илюстрации на пророчества, които имат двойно приложение. Обещанието към Авраам за „потомство“ (Бит. 12:7; 13:15; 22:18) ясно сочеше напред към Христос (Мат. 1:1; Гал. 3:16), но също така срещна реално и истинско изпълнение при раждането на Исаак (Бит. 13:16; 15:4, 5, 13; 17:7, 16, 19–21; 18:10; 21:1, 3). Всъщност, по-ранното изпълнение в Исаак беше тип и подготовка за крайното изпълнение в Христос. Подобно обещание, дадено на Давид, беше очевидно пророчество относно Христос (2 Царе 7:12, 13; Мат. 1:1; Деяния 2:30), но то се отнасяше и за раждането на Соломон (3 Царе 8:20). Когато Моисей щял да се откаже от задълженията си на водач и хората се чудели кой ще заеме неговото място, той направил вдъхновеното предсказание: „Бог ще ти въздигне Пророк изсред теб, от братята ти, както съм аз“ (Второзаконие 18:15). Контекстът ясно показва, че това обещание е имало незабавно приложение към пророческото ръководство на Израел в годините след смъртта на Моисей (Второзаконие 18:18; вж. Изх. 20:19; Второзаконие 5:25–

27; виж също Числа 27:18–23; Втор. 34:9, 10; Осия 12:10, 13), но вдъхновението заявява, че „оттогава в Израил не се е издигнал пророк като Моисей“ (Втор. 34:10; вж. Числа. 12:6–8). Само Христос можеше напълно да отговори на условията, посочени в предсказанието на Моисей (виж Йоан 1:21; 6:14; 7:40).

По подобен начин пасхалното агне е представлявало първо буквалното, историческо избавление на Израел от Египет, а по-късно и за духовното освобождение на целия Божи народ от греха чрез Месията (1 Кор. 5:7). Скалата, ударена в пустинята, осигури буквална вода за жадния народ и съответно стана прототип на Скалата, Христос Исус, който щеше да предложи водата на живота безплатно на всички хора (Йоан 4:10; 7:37; 1 Кор. 10:4). По подобен начин манната, която падна от небето, осигури хляб, за да задоволи глада на Израел, но Исус дълго след това заяви, че Той е „истинският хляб от небето“ (Йоан 6:31).

Първосвещеникът Исус Навин е коронясан с буквални корони, в пророческо очакване на коронацията на Христос като свещеник и цар (Захария 6:9–13; 9:9).

Говорейки за избавлението на Израел от робство, Осия говори за Бог, който вика „сина Си от Египет“ (Осия 11:1), но Матей вижда в думите на Осия пророчество за Христос (Матей 2:15). Препратката на Еремия към „Рахил, която плаче за децата си“ (Ер. 31:10, 11, 15, 16, 20) първоначално се е отнасяла за вавилонския плен, както ясно разкрива контекстът, но евангелистът я намира за пророческа за клането на витлеемските бебета от Ирод (Матей 2:18). Исая живо изобразява духовното състояние на Израел по негово време (Ис. 6:9, 10; 29:13), но Христос обявява тези думи за пророчески за Неговото поколение (Матей

13:14, 15; 15:7–9), казвайки: „Добре е пророкувал Исаия за вас.“ Екзегезата на Павел върху исторически събития и пророчески твърдения, записани в Стария завет, е в съответствие с модела, зададен от Христос и евангелистите. Всъщност той тълкува много пасажки по начин, който не винаги е очевиден само от Стария завет (вижте Деяния 13:32, 33; 2 Кор. 8:15; Гал.

3:13, 16; 4:22–31; 1 Тим. 5:17, 18; Евр. 1:5–8; 10:5) По този начин новозаветните писатели постоянно разкриват, обясняват и тълкуват пророческите твърдения на Стария завет.

Тези, както и многобройни други илюстрации, които биха могли да бъдат дадени, показват, че библейските твърдения, които по-късно са били възприети като пророчески за Христос, често са били пълни с буквално и по-непосредствено значение за хората, които за първи път са ги чули и са били свидетели на описаните събития. Тяхното смъртно виждане може наистина да е ограничило вдъхновените твърдения до тяхното време. Но по-късно свети пророци, водени от вдъхновение, са видели в тези същи твърдения допълнително пророческо значение (Лука 24:25–27, 32; Йоан 16:13; 1 Петрово 1:10–12). Често едва когато Христос или Светият Дух „отворят... разбирането им“, мъжете от християнските времена започват да „разбират [старозаветните] писания“ в тяхната пълнота (Лука 24:45).

Преди това, подобно на своите невярващи сънародници, те пренебрегваха много пророчества, които сочат към първото пришествие, и погрешно прилагали други, които се отнасят изключително до второто (Жан Жаклин 30, 777).

Освен това е очевидно, че някои старозаветни пророчества, сочещи към идването на Месията и установяването на Неговото царство, се отнасят отчасти за първото пришествие, а отчасти и за второто. Така, в първата Си проповед в Назарет, Христос цитира Исаия 61:1–3 като изпълнен „днес“ (Лука 4:16–21), но съществено пропуска споменаването на „деня на отмъщението на нашия Бог“ (Исаия 61:2 – по простата причина, че „денят на отмъщението“ идва едва с второто пришествие. Назначеното от Илия служение за обръщане на сърцата на Израел към техния небесен Отец (1 Царе 18:36–40) се използва от по-късните пророци като образ на делото на Йоан Кръстител (Исаия 40:3; Мал. 3:1; 4:5, 6; Йоан 1:23; Мат.

11:9–17; 17:10–13; Марк 9:11–13; Лука 7:24–27). Но предсказанието за появата на Илия „преди да дойде великият и страшен ден Господен“ (Малахия 4:5) също ще се изпълни отново в наше време (3С 62). На Петдесетница Петър посочва Йоил 2:28–32 като изпълнен в този ден (Деяния 2:16–21); но думите на Йоил ще намерят второ изпълнение в наше време (EW 142; AA 54, 55). По подобен начин някои от предсказанията на Матей 24 сочат както към разрушението на Йерусалим през 70 г. сл. Хр., така и към края на времето (DA 628; GC 22, 25).

Естествено възниква въпросът: Как можем да знаем кога дадено историческо събитие може с право да се разглежда като имащо аналог в по-късно събитие или кога пророческо твърдение има двойно приложение? Отговорът е: Когато вдъхновен писател прави такова приложение. Да отидем отвъд това, което е ясно изложено от Вдъхновението, означава да навлезем в сферата на личното мнение. В епоха, когато духа всеки вятър на доктрината, е добре да се уверим, че нашето разбиране на Писанието се основава на твърдо и ясно „Така казва Господ“ (виж Втор. 29:29; Ис. 50:11; Ер. 2:13; Мат. 7:24–28; 1 Кор. 2:4, 5, 12, 13; Еф. 4:14; Кол. 2:2–4, 8; 2 Петр. 1:16; Откр. 22:18). Безопасното правило при тълкуването на Библията е да сравняваме писанието с писанието. По никакъв друг начин не можем да бъдем защитени от фантастичните, дори гротескни, обяснения, които някои са дали на пророчествата от Стария завет.

Въпреки че по времето, когато пророчеството е било дадено първоначално, може да е било разбрано само локалното и непосредствено приложение, все пак в Божието предумисъл е било предвидено и пълното и окончателно приложение към Христос, или към знаменията, предсказващи Неговото второ пришествие, или към установяването на Неговото царство. Фактът, че пророците

Фактът, че самите пророци може би не са осъзнавали, че техните вдъхновени изказвания понякога имат двойно приложение, по никакъв начин не нарушава валидността на подобно приложение. По-скоро това свидетелства за повече от човешка мъдрост, която е вдъхновила изказването. Авраам не е единственият, за когото Христос би могъл да каже, че е видял „моя ден... и се зарадва“ (Йоан 8:56), защото самите пророци често са изучавали старателно собствените си послания, за да разберат по-добре месианското значение, за което самите те може би първоначално са били само смътно наясно (1 Петрово 1:10–12).

Силата на едно пророчество относно Христос по никакъв начин не е отслабена, защото думите на пророка се отнасят първо до по-непосредствена историческа ситуация. Често първото и по-непосредствено изпълнение служи не само за потвърждаване и изясняване на второто, но дори може да е необходимо за него. Когато новозаветен писател прилага твърдението на старозаветен пророк към Новозаветния или последващи времена, отричането на валидността на такова приложение е все едно да се отрече вдъхновението на новозаветния писател. Но когато контекстът на старозаветно твърдение показва, че то се отнася и за непосредствена историческа ситуация, отричането на това приложение би означавало да се наруши основно правило за тълкуване, а именно, че изследването на контекста и историческата обстановка е от основно значение за правилното разбиране на всеки пасаж.

Вярвайки, че както старозаветните, така и новозаветните писатели са напълно вдъхновени, ние трябва, за да бъдем последователни, да вярваме, че някои пророчества имат двойно приложение. Старозаветните обещания, дадени първоначално на буквалния Израел, трябва да се изпълнят, поне по принцип, на духовния Израел. И както буквалният Израел е очаквал с нетърпение „почивка“ в земния Ханаан, но не е успял да влезе в нея, наша е привилегията да очакваме с надежда и вяра вечна почивка в небесния Ханаан (Евр. 4:8–11; вижте също Мат. 25:34).

Думата, преведена като „пророк“, произлиза от глагола „да казвам“, „да обявявам“. Предсказването на бъдещи събития едва ли е основното задължение на пророческия сан. Основното задължение на пророка е да говори от името на Бога думи на съвет, предупреждение и укор. Думата „пророк“ произлиза от гръцката дума *prophetes*, „да говори от името на“, тоест от името на някой друг. Това е библейското схващане за пророк. Той е говорител на Бога.

16. В Хорив. Вижте Изх. 20:19; Втор. 5:25–29. Именно в изпълнение на това първоначално искане беше дадено настоящото обещание.

17. Добре казано. Вижте гл. 5:25, 28. Бог оцени чувствата, изразени от хората, за готовност да чуят Неговия съвет и не им говори отново, както на планината. Синай.

18. Пророк. Вижте стих 15. Христос беше истинският пророк, „който трябваше да дойде на света“ (Йоан 6:14).

Той ще говори. Христос намекна за това пророчество, когато каза: „Думите, които ви говоря, не ги говоря от Себе Си; Отец, Който пребъдва в Мен, Той върши делата“ (Йоан 14:10; срв. Йоан 16:13, 14; 5:45, 46).

19. Говори от Мое име. Истинската функция на пророка е да разкрива Божиата воля. Този аспект от делото на пророка е най-съвършено илюстриран от Христос (Йоан 12:47–50; срв. Йоан 8:28, 42, 47; Евр. 12:25, 26).

20. Да се преструваш, че говориш. Да се преструваш, че говориш Божиите думи, когато в действителност е човек, но говори от свое име, Бог счита за най-отвратително престъпление (Йер. 14:14, 15; 23:16, 21–27, 30–33; Йер. 28:15–17; Езек. 12:24; 13:1–3).

21. Как ще разберем? Доказателството за пълномощията на един пророк се крие отчасти в изпълнението на неговите предсказания. Обърнете внимание как това се оказа вярно за Самуил (1 Царе 3:18–21).

Юдеите имали склонност да разчитат на знамения и чудеса (Йоан 2:18); 1 Коринтяни 1:22) и Господ ги предупредил срещу това (Второзаконие 13:1, 2).

22. Не го следвай. Това би било убедително доказателство, че „пророкът“ не е бил изпратен от Бог (виж Йер. 28:9).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

4 AA 337

5 AA 336

12 ПП 689

15 DA 190; PP 480

15, 18 AA 222; ПК 684

ГЛАВА 19

1 Градовете за убежище. 4 Привилегията, която се дава на убиеца. 14 Междинната граница не трябва да се премества. 15 Най-малко двама свидетели. 16 Наказанието за лъжесвидетел.

1. Когато. Вижте гл. 12:29.

Обитава. Въпросите, които ще бъдат обсъдени, ще се отнасят по-специално до ситуацията в самата Палестина, след като Израел се е установил в земята, избрана от Бога. Следващото се отнася за установения ред на социалния живот (виж гл. 6:10).

Отделете три града. Бог преди това беше заповядал така на Моисей (Числа 35:14, 15). Тримата от западната страна на Йордан са били назначени от Исус Навин след завладяването (Исус Навин 20). Тримата от източната страна на Йордан вече са били определени от Моисей, а именно Воцер, Рамот Галаадски и Голан (Второзаконие 4:41–43).

В средата. Не в точния географски център, а разпределени така, че да направят те да бъдат достъпни за всички, които се нуждаят от тях. Градовете-убежища насочват уплашените сърца към сигурност в Исус Христос.

3. Път. Буквално „пътят“, тоест „пътят“. Достъпът до градовете за убежище е бил до да бъде направен лесен. Пътят трябваше да бъде ясно маркиран и поддържан в добро състояние (PP 515), защото животът на хората беше заложен на карта. Така трябва да бъде и с „пътя“ към нашето убежище в Исус Христос – толкова ясен, че никой да не се налага да греши в него (виж Исая 35:8).

Бреговете. Тоест, „областта“ (RSV). Всеки град-убежище ще служи като удобен център за областта, в която се намира, и никое място няма да бъде прекалено отдалечено от град-убежище. Трябваше да се направят еднакви мерки за всички части на страната.

Бягайте там. Благочестивият християнин със сигурност ще помисли за привилегията на грешника да бяга при Христос. Както портите на градовете-убежища никога не трябва да бъдат затваряни за този, който търси вход, така и Христос никога не отхвърля този, който идва при Него разкаян и разкаян (Пс. 51:17; Ис. 57:15).

4. Несъзнателно. Тоест „неволно“, буквално, „без знание“ (Второзаконие 4:42; Исус Навин 20:3, 5).

Не мразеше. Отговорният човек беше действал неволно (виж Числа 35:23). животът на такъв неволно убиец би изисквал проливане на невинна кръв.

5. Гората. Вероятно гъсталаци по хълмовете. Според египетските записи Ханаан е бил гъсто залесен по време на патриархалните времена. Това е случай на непредумишлено убийство (виж Числа 35:22). Мъжът е бил зает с законно преследване, а смъртта на спътника му е била напълно случайна.

Донася удар. „Замахва с брадвата“ (RSV).

Дръжката. Някои смятат, че това означава, че брадвата е отлетяла от дървото, тъй като думата „дърво“ е същото като това, преведено тук като „дръжка“. Но може би е по-добре да се разбира така, както е дадено в KJV, че върхът на брадвата е отлетял от дръжката, докато мъжът е отсичал дърво.

Живей. Сравнете Исус Навин 20:1–4 за допълнителни подробности. Това е ярка символична словесна картина на сигурността, която грешникът може да намери в Христос Исус. Окървавеният човек е очистен в Исус (1 Йоан 1:7). „Няма осъждане за онези, които са в Христос Исус“ (Римляни 8:1); защото, „оправдани чрез вяра“, те имат „мир с Бога чрез нашия Господ Исус Христос“ (Римляни 5:1).

6. Отмъстителят. От същата дума, преведена като „роднина“ (виж върху Рут 2:20) и „изкупител“ (Йов 19:25; Пс. 19:14; 78:35; Ис. 41:14; 43:14; 54:5).

Пътят е дълъг. Същата загриженост относно дължината и неудобството на пътя имаше е било показано от Бог във връзка със задълженията пред централния олтар (гл. 12:21; 14:24).

7. Следователно. За да се предотврати злощастна ситуация, подобна на споменатата в предишните стихове, трите града бяха създадени в различни части на страната.

8. Уголемяване. Вижте Бит. 15:18; Изх. 23:31; Втор. 1:7.

9. Ако ще пазиш. Изпълнението на обещанията за разширяване зависи от върху послушанието (гл. 11:22–24). Сравнете обещанието, дадено на Авраам (Битие 15:18).

Три града повече. Това би било общо девет, тъй като вече са били уговорени по три от всяка страна на Йордан (ст. 2; гл. 4:41–43). Няма обаче данни за това, че допълнителните три някога са били определени в последващата история на нацията.

10. Невинен. Сравнете Втор. 21:8; Йер. 7:6. Така преведената дума е от глагол корен, означаващ „да бъдеш чист“, „да бъдеш свободен“. Присъща му е идеята за свобода от задължения, произтичащи от вина.

Кръв върху теб. Сравни 2 Царе 16:8; Осия 12:14. Невинната кръв върху тях ще бъде тази на убиеца, който е убил човек случайно и след това не е могъл да намери убежище, преди самият той да бъде убит.

11. Мрази ближния си. За подробности вижте Числа 35:16–24. Омраза в сърцето на човека кара го да „дебне в засада“, след което да „стане“ в подходящия момент и да „порази... смъртно“ ближния си, когото мрази (виж Изх. 21:14).

12. Старейшините. Тези, които са били правилно назначени и упълномощени, е трябвало да действат по този важен въпрос. Сравнете гл. 21:2, 4, 6, 19 за примери на законно назначени старейшини. За старейшините на тези градове вижте Исус Навиев 20:1–6.

Предайте го. Ако бъде признат за виновен в предумишлено убийство, той трябваше да бъде предаден на отмъстител за кръв; в противен случай той трябваше да получи защита (Числа 35:12, 24, 25).

13. Не съжаление. Вижте стих 21.

Прибирам. Буквално „консуми“ или „изгори“, което показва пълно премахване.

14. Не премахвам. Буквално „премествам назад“, тоест, за да разширя собствения си имот и да оставя ближния си съответно по-малък. От древни времена забележителностите са се смятали за неприкосновени. Проклятие се е произнасяло върху този, който тайно ги е премествал (Второзаконие 27:17; виж също Йов 24:2; Притчи 22:28; 23:10; Осия 5:10).

Те от древността. Или „предишните“. Не се отнася до поколения от миналото, стигащи до древността, а до онези, които първоначално са разделили земята и са очертали границите.

15. Един свидетел. Човек не може да бъде осъден въз основа на показанията на един свидетел, нито по гражданско, нито по наказателно обвинение (вж. Втор. 17:6; Числа 35:30).

16. Лъжлив свидетел. Лъжливият свидетел трябваше да бъде наказан (ст. 19).

17. Пред Господа. Сложно дело може да бъде отнесено до по-висш съд пред вратата на светилището Господне, където групите щяха да бъдат в присъствието на Йехова (гл. 17:8–12).

18. Лъжливо свидетелство. Лъжесвидетелството е най-отвратително престъпление, но мнозина не се колебаят да лъжат дори под клетва. Този, който по този начин публично нарушава истината, съгрешава срещу себе си, срещу врага си и срещу Бога.

19. Както си беше помислил. Лъжесвидетелят щеше да понесе наказанието, което той смяташе да наложи на обвиняемия (виж Втор. 19:21; срв. Изх. 23:1; Пс. 35:11). Това е законът за справедливото възмездие.

20. Не се ангажирай повече. Този закон е бил длъжен да ограничи егоизма и е имал за цел да доведе до по-високо чувство за обществен дълг и морал (виж гл. 13:11; 17:13).

21. Не съжаление. Този съвет е отправен към съдиите, за да не се изкушат да бъдат по-снизходителни, отколкото изисква строгата справедливост.

Животът ще си отиде. За повече подробности вижте Изх. 21:23–25; Лев. 24:19, 20. Заговор за даване на лъжливо свидетелство и по този начин да се изложи на опасност невинен човек е непростим, защото представлява потенциално убийство в сърцето на лъжесвидетеля (вижте Мат. 5:22). Ямата, която той изкопа за невинния си ближен, трябваше да бъде неговият собствен гроб.

ГЛАВА 20

1 Призивът на свещеника да насърчи народа за битка. 5 Прокламацията на офицерите кои да бъдат освободени от войната. 10 Как да се използват градовете, които приемат или отказват прокламацията за мир. 16 Кой градове трябва да бъдат посветени. 19 Дървета, които са храна за човечеството, не трябва да бъдат унищожавани по време на обсадата.

1. Конете и колесници. Ханаанците имали голям брой колесници (Исус Навин 11:4; Съдии 4:3). Армията на Израел се състояла от пехотинци; те никога не загубили страха си от въоръжените колесници (Исус Навин 17:16; Съдии 1:19; 1 Царе 13:5, 6). Едва по времето на Давид те имали свои собствени колесници (2 Царе 8:4).

Не бой се. Йехова ги беше извел от Египет; Той щеше да бъде с тях в превратностите на битката, която предстоеше (Пс. 20:6–8).

Бог е с теб. За същото обещание при други обстоятелства виж гл. 1:30, 42; 7:21. Сравнете посланието на Исаия към Ахаз в конфликта му с Рецин и Факей (Ис. 7:4–14; 8:8, 10).

2. Свещеникът ще се приближи. Вижте Числа 31:6; 2 Летописи 13:12. За ковчега, който е бил отнесен на бойното поле, вижте 1 Царе 4:4, 5 (вж. 2 Царе 11:11), и за жертва, принесена на Бога за победа в битка, вижте 1 Царе 7:9; вж. 1 Царе 13:9–13.

3. Прислаб. По-добре „бъди мек“, „бъди нежен“, „бъди слаб“. За други употреби на думата, преведена като „прислаб“, вижте 4 Царе 22:19; Пс. 55:21; Ис. 1:6.

4. Господ, твоят Бог. Сравни увереността на Давид (1 Царе 17:45; Пс. 20:7). Жертвоприношения често са били принасяни на Бог в началото на кампания, за да се призове Неговото присъствие. В последната голяма битка преди второто пришествие на Христос, Йехова е представен като присъстващ лично, за да води битка (виж Исаия 13:6–14; Йоил 3:9–21; Откровение 16:14–16; 19:11–16).

5. Служители. Същата дума, преведена тук като „служители“, се среща в Изх. 5:6, 10, 14, 15, 19; Числа 11:16; Втор. 1:15; 16:18; Исус Навин 1:10; и т.н., и като „надзирател“ в Притчи 6:7. Тези мъже бяха граждански магистрати, защото армията на Израел не беше от професионални войници.

Посветен. Глаголът, преведен по този начин, се използва за освещаване на олтар (Числа 7:10) и на светилището (1 Царе 8:63; 2 Лет. 7:5), но тук на частен дом.

Все още не е изядено. Собственикът не можеше законно да яде плодовете на лозето през първите три години след засаждането му (Левит 19:23; и т.н.). През четвъртата година той трябваше да занесе плодовете в Йерусалим и да ги яде там като благодарствена жертва (Левит 19:24). Но от петата година включително плодовете бяха негови (Левит 19:25).

Сгоди се за жена. Това освобождаване беше акт на уважение, за да може мъжът да не умре, без да има деца, които да увековечат името и интересите му. Това освобождаване е продължило една година (гл. 24:5). Трите освобождавания, отбелязани в стихове 5–7, не биха могли да не окажат благоприятен ефект върху икономиката на нацията. Те са важно облекчение на несигурността и крайно обезпокоителните последици от войната върху целия живот на един народ.

8. Страхливи и малодушни. Считало се е за необходимо да се защити армията от заразителния дух на страхливост. Също толкова необходимо е да се поддържа високо ниво на смелост в християнската война. Победите се постигат чрез дисциплина, смелост, отдаденост на дълга и дух на саможертва (Лука 14:26, 27; Галатяни 6:9).

9. Капитани. Отнася се за офицери, командващи роти от хиляди, стотици, или петдесет (виж Числа 31:14, 48; 1 Царе 8:12; 22:7; 2 Царе 18:1). Единственото число, капитан на „войска“, се използва за обозначаване на главнокомандващия на цялата армия (Бит. 21:22; 2 Царе 2:8; 3 Царе 16:16).

10. Провъзгласете мир. Значение на условията за капитулация. Вижте предложенията за преговори, направени от сирийския Венадад към Ахав, цар на Израел (3 Царе 20:1–6), и от представителя на асирийския цар към Езекия, цар на Юда (4 Царе 18:17–37).

11. Притоци. Така преведената дума е събирателно съществително, обозначаващо съвкупност от принудителни работници (виж RSV). Цар Соломон наложил такъв набор от народа, общо около 30 000 души (1 Царе 5:13), за да бъдат изпратени в Ливан (1 Царе 5:14; срв. 1 Царе 9:15, 20, 21; 12:18; 2 Лет. 10:18). В Исаия 31:8 същата дума е преведена като „смутен“.

12. Няма мир. Отхвърлянето на предложението за мир се е считало за обявяване на война и са започвали военни действия.

13. Поразете всеки мъжки пол. Отхвърлянето на предложението за мир беше израз на решимост да се продължи поклонението на идоли с всички съпътстващи го неморалности. Моралната гнилот и пълната поквара на жителите на идолопоклонническите градове правеха тяхното унищожение неизбежно, ако откажат да приемат Бога и обърнат гръб на идолопоклонството.

14. Разваляне. Благородни метали, платове, запаси от храна и всякакви домакински стоки (виж гл. 2:35).

16. Градове. Отнася се конкретно за градовете на Ханаан. Не е трябвало да им се прави предложение за мир; Бог предварително е дал строги заповеди да не се пощаждат нито един от тях (Исх. 23:31–33; 34:11–16). Взети са всички предпазни мерки, за да се защити Израел от унищителните форми на идолопоклонство, практикувани от ханаанците. За мерзостите на тези хора вижте Лев. 18:24–28; 20:23.

17. Напълно унищожавам. Буквално „посветявам“, тоест, на унищожение.

Хетейци. Сравнете Втор. 7:1 и Исус Навин 24:11, където са изброени седем народа, не шест. Тук гергесейците са пропуснати.

Заповядах ти. Вижте гл. 7:2; вж. инструкциите, записани в Исх. 23:31–33.

18. Мерзости. Това сочи към най-висшата причина за предприетите сурови мерки. Голямото нечестие, съчетано с отхвърлянето на милостта, изискваше осъждане (виж гл. 7:26;

12:31). Когато „беззаконието на амореите“ се изпълни, дойде съдът (виж Битие 15:16; 3 Царе 21:26).

19. Дърветата. Плодовите дървета щяха да дадат освежаване и прехрана. Те не можеха да се отгледат за един ден.

Дървото на полето. Думата „живот“ не е в еврейския текст. Сравнете 1 Царе.

16:20, което буквално се чете „магаре хляб“, което означава магаре, натоварено с хляб.

По подобен начин се говори за овощните дървета, предназначени за издръжка на хората. В RSV се казва: „Дърветата по полето хора ли са, та да бъдат обсаждани от вас?“

20. За месо. Буквално „за храна“.

Бастиони. Буквално „обсадни съоръжения“ (RSV). Препратката е към различни видове укрепления, окопи и др., построени, за да подпомогнат завладяването на град. Същата дума е преведена като „ограден“ (2 Лет. 8:5); „за защита“ (2 Лет. 11:5); „крепост“ (Ер. 10:17); „укрепен“ (Михей 7:12); „кулата“ (Авак. 2:1; вж. 2 Лет. 26:15; 2 Царе 20:15).

Бъдете смирени. Буквално „слезте“ (вижте Втор. 28:52; Ис. 32:19).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5-8ПП 548

16 ПП 492

17 КОЛ 253 18-21

18-214Т 204, 455

ГЛАВА 21

1 Изкупление за несигурно убийство. 10 Обичайката на пленник, взет за жена. 15 Първородният не бива да бъде лишен от наследство поради лична обич. 18 Упорит син да бъде убит с камъни до смърт. 22 Злосторникът не бива да виси цяла нощ на дърво.

1. Намерен убит. За подобен израз по отношение на други обстоятелства вижте гл.

17:2; 24:7. Бог винаги е подчертавал светостта на човешкия живот и на личните права (вижте върху Бит. 9:5, 6).

2. Старейшини. Вероятно старейшините и съдиите на селата в близост до мястото, където е намерено тялото (гл. 16:18; 19:12).

3. До. Старейшините на града, най-близък до тялото, ще бъдат отговорни за извършването на необходимите последни обреди. Възможно е да се е предположило, че убиецът е човек от непосредствената околност.

Юница. Възрастта не е посочена, въпреки че еврейските коментатори посочват две години. Изисква се. При други обстоятелства се посочва тригодишна юница (Битие 15:9).

Изработено с. Тоест, не е било обработвано като впрегатно животно (виж Числа 19:2).

4. Сурова долина. Буквално „долина с непресъхваща вода“. Акцентът в

Стихът тук е за постоянно течащата вода, а не за размера или състоянието на повърхността.

С класове. По-добре „оран“, отнасящ се до необработвано място (вижте на Битие 45:6).

Удрям. Буквално „счупвам“. Коментаторите виждат в юницата заместител на убиеца. Има известен ритуален елемент, тъй като животното е младо и не е било използвано за обикновен труд.

5. Свещеници. Вижте гл. 17:9; 18:1. Свещениците от най-близкия левитски град щяха да присъстват, за да се уверят, че изискванията се изпълняват в хармония с това, което е било заповядано, защото „чрез тяхното слово“, буквално „от устата им“, всички подобни случаи щяха да бъдат решени. Властта на левитите беше широкообхватна. Те имаха глас във всяко

важно решение. В този случай тяхното присъствие даде основание за прехвърляне на тежестта на убийството върху района, в който е намерено тялото.

6. Измиват ръцете си. Вземайки вода от потока в долината, те по този начин доказаха своята невинност и тази на града, който представляваха. Сравнете думите на псалмиста (Пс. 26:6; 73:13) и действията на Пилат по време на процеса срещу Христос (Мат. 27:24).

Над юницата. Ако юницата е представлявала неизвестния убиец, както изглежда е било случая, тогава това действие е било символично за възлагането на вината върху него.

Обезглавен. Буквално „чийто врат беше счупен“ (вижте на стих 4).

7. Ще отговорят. В церемониален смисъл (гл. 27:14). Те направиха тържествена декларация, в съответствие с авторитета на своя свят сан.

8. Бъди милостив. Така преведената дума вероятно означава „да покрива“. RSV има „прощавам“. Същият корен на арабски означава „да покрива“, „да скрия“. Обичайният превод е „да направя изкупление“ (Изра. 30:10; Лев. 4:20, 26, 31, 35; 5:6, 10, 13, 18; и др.). Съществителното име от същия корен се превежда като „престол на милостивата“ (Изра. 25:17–22). Идеята е, че е покритие, за защита.

Изкупен. Буквално „откупен“, „платен за“. Понякога се превежда като „избавям“ (Йов 33:28; Пс. 55:18; 69:18; 78:42; 119:134) и „спасявам“ (1 Царе 14:45).

Не лежете. Буквално „не позволявайте да останете“. Възможно е да се подразбира, че хората от околността са били признати за виновни, отчасти, може би защото не са направили пътищата, водещи до града им, толкова безопасни, колкото е трябвало да бъдат.

Така ще отмахнеш. Еврейската дума е категорична: „и ще изгориш“, което означава „напълно да изкорениш“ или „да погълнеш“.

10. Взели ги в плен. Тъй като ханаанците е трябвало да бъдат унищожени, е възможно препратката тук да е обща, отнасяща се до бъдещи конфликти с околните народи (вижте гл. 20:13, 14, 16).

11. Красива жена. Не се казва нищо за това дали е била омъжена, но ако всички мъжете били убивани (гл. 20:13), тя щела да бъде или неомъжена, или вдовица.

12. В дома ти. Буквално „всред дома ти“, със сигурност по-почтена процедура, отколкото да я държиш тайно другаде.

Обръснете главата ѝ. Вероятно в траур; или за пречистване, както смятат някои коментатори. Казват, че някои вдовици на Изток извършват подобен вид ритуал в края на година траур за починалите си съпрузи.

13. В твой дом. Тя трябваше да бъде скрита от обществеността и да остане в уединение за един месец (виж Бит. 38:11).

Цял месец. Сравнете с периода на траур за Аарон и Моисей (Чис. 20:29; Втор. 34:8). Това щяло да ѝ даде време да се приспособи към новата си среда.

Съпруга. Очевидно е, че Бог е възнамерявал да обезкуражи незаконните връзки и да насърчи законен брак. Дори пленница не трябвало да бъде играчка на страстите на мъжа, но ако желала да живее в хармония с Божия народ, трябвало да ѝ бъде даден почетен статус.

14. Където ще. Буквално „според душата си“, тоест, където пожелае. Тя трябваше да бъде свободна да определя собственото си бъдеще, като господарка на собствената си личност.

Не да я продаде. Сравнете статута на женената еврейска робиня, чийто съпруг пожела да се разведе (Изра. 21:8).

Да не произвежда стока. Буквално „да не се отнася тиранично“, тоест да я принуждава да стане робиня.

15. Мразеният. Думата „мразен“ в такива случаи предполага сексуално отвращение към (2 Царе 13:15). Такъв беше случаят с Яков и Лия (виж Бит. 29:16, 30, 31). Не е малко вероятно в такъв случай привързаността на съпруга към децата на облагодетелстваната съпруга да бъде много по-силна.

16. Синове за наследяване. Обърнете внимание, че се говори само за синове, а не за дъщери, тъй като последните не са имали право на двоен дял. Според еврейската традиция само синовете, родени преди смъртта на бащата, са имали такава привилегия. Син, роден посмъртно, не е имал право на двоен дял.

Той не може да състави. Това е еквивалентно на съвременното изпълнение на завещание (виж Бит. 24:36; 25:5).

17. Признава. Въпреки личните си чувства и предпочитания.

Двоен дял. Буквално „устата на двама“, т.е. два дяла. Ако един мъж имаше петима сина, наследството щеше да бъде разделено на шест дяла, като най-големият син щеше да получава два (виж Битие 48:22; 4 Царе 2:9).

Началото. Тоест, първите плодове на силата Му (виж Бит. 49:1–3; също (Пс. 78:51; 105:36).

18. Упорит и непокорен. „Упорит“ произлиза от глагол, означаващ „да бъдеш непокорен“, „обиден“, „намусен“. Еврейските коментатори обикновено наричат това синове, които проявяват намусено негодувание към Божиите изисквания и отказват да ги изпълняват. „Непокорен“ евреите прилагат към някой, който прави нещата, които му е забранено да прави, особено по отношение на родителите си (виж Пс. 78:8; Йер. 5:23).

Или... на майка му. И двамата родители трябваше да бъдат еднакво почитани; и двамата трябваше да бъдат послушно подчинявани.

Наказан. Тоест „дисциплиниран“, „поправен“, „смъмрен“, често отнасящ се до телесно наказание (виж Втор. 8:5; Притчи 19:18; 29:17).

19. Държа. Буквално „да държа здраво“, като меч (Езекиил 30:21).

Старейшини. Вижте гл. 16:18; 19:12.

Портата. Вижте Бит. 19:1.

20. Упорит. Вижте стих 18.

Лакомник. Вижте същия израз в Притчи 23:20–22. „Лакомник“ е по-добре да се преведе като „прахосник“, „ненаситен ядец“. Тази дума предполага идеята за неразумно разточителство, за прахосване на здравето и богатството.

21. Мъже от неговия град. Младият мъж беше непоправим, но изпълнението на толкова тежки Наказанието не е било оставено на преценката на бащата; то е било тържествена отговорност на мъжете от града (виж гл. 13:10; 17:5; 22:24). Да се дисциплинира със строгост е било в компетенциите на родителя (Притчи 19:18), но не и изпълнението на смъртното наказание. За други престъпления, които са заслужавали смъртно наказание, вижте Изх. 21:15, 17; Лев. 20:2, 27; вж. Исус Навин 7:25.

Отмахни злото. Вижте гл. 19:20.

22. Обесете го. Обесването не е рядко срещано явление в Библията (Бит. 40:22; 2 Царе). 21:12; Естир 7:10; 9:14). Еврейските коментатори твърдят, че обвиняемият е бил умъртвен, а след това тялото му е било обесено на дърво.

23. Не оставайте цяла нощ. Вижте Исус Навин 8:29; 10:27.

Проклет. Коренът, преведен като „проклет“, означава също да бъдеш „презрян“, „презрян“, „опозорен“. Сравнете аргумента на апостол Павел в Галатяни 3:10–14.

Земята да не се осквернява. Земята се е възприемала като осквернена чрез излагане на телата на престъпници, изтърпели най-тежкото наказание. Престъпникът, който бил обесен, се смятал за под Божието заклеание и тялото му не трябвало да остава на показ. Исус бил осъден от собствения си народ като един от най-лошите престъпници и като под проклятието на Йехова (Мат. 27:43; вж. Ис. 53:4).

ГЛАВА 22

1 За човечността към братята. 5 Полът трябва да се различава по облеклото. 6 Язовирът е да не се взема с малките си. 8 Къщата трябва да има ограда. 9 Объркването трябва да се избягва. 12 Ресни по облеклото. 13 Наказанието за онзи, който клевети жена си. 20, 22 За прелюбодеяние, 25 за изнасилване, 28 и за блудство. 30 Кръвосмешение.

1. Волът на брат ти. Отговорността за благополучието на приятел или съсед беше строго заповядано и разпространено дори върху враговете на човек (Исх. 23:4). Преводът в KJV, „отклонявам се“, е неадекватен на мисълта за еврейската дума, която означава „да бъде прогонен“. Същата дума се превежда и като „принуждаване“ (Втор. 20:19), „прогонване“ (Втор. 30:4), „отвеждане“ (Втор. 30:17), „докарано съвсем“ (Йов 6:13). Ако добитъкът в този случай просто се е отклонявал, връщането му щеше да е нищо повече от въпрос на време и усилия. Но текстът също така предполага, че в някои случаи е бил прогонен от крадци. В такива случаи е имало елемент на личен риск, вероятно включващ в някои случаи загуба на живот.

Скрий се. Сравни Исая 58:7.

Донесете ги отново. Не беше достатъчно само да се информира собственикът, а трябваше да се положат усилия за възстановяване на имуществото му. Сравнете притчата за добрия самарянин (Лука 10:30–35).

2. Донесете го. Това може да включва грижа за ранени животни и със сигурност тяхното подслоняване и хранене, докато този, който държи добитъка, не успее да намери законния му собственик.

3. Всичко изгубено. Същият закон, както в стихове 1, 2, е приложим за всичко, което човек би могъл намиране. Основният принцип на любовта към ближния включваше интерес към всичко, което го засяга. Сравнете учението на Исус по този въпрос (Мат. 5:42–48).

4. Скрый се. Тоест, измъкни се, преди да го забележат в близост до животни в беда (виж Лука 10:31, 32).

Със сигурност ще помогне. Сравни Исх. 23:4, 5.

5. Не носене. Това вероятно се отнася до езическия обичай – доста разпространен в някои страни днес – за симулирана смяна на пола с неморални цели, като мъжете носят женски дрехи, имитират техните маниери и предлагат телата си за неморални цели. Думата, преведена тук като „това, което принадлежи“, се използва за много предмети, различни от дрехи, като например „бижута“ (Бит. 24:53), „оръжия“ (Бит. 27:3), „вещи“ (Бит. 31:37), „доспехи“ (1 Царе 14:1, 6), „чанта“ (1 Царе 17:40), „мебели“ (Наум 2:9). Бог е създал човека мъж и жена и така установеното разграничение трябва да бъде почитано и подчинено. Желанието да се омаловажи това разграничение произтича от ниски идеали и допринася за неморалността.

6. Майката с малките. Или „майка с малките“. Вероятно тук се има предвид всяка чиста птица, която може да се яде. Бог е внимателен към чувствата и живота на Своите по-нисши създания (Мат. 10:29; Лука 12:6) и е доволен и почетен, когато и ние сме (вижте върху Лев. 22:27). Да отнемаш живота на някое от Божиите създания за шега, да ги дразниш или да ги безпокоиш ненужно е недостойно за християнин и е негодно на Бога.

7. Освободете язовира. Това би защитило вида, осигурявайки опазването на птиците. живот. Съвременните закони за дивеча като цяло отразяват изложения тук принцип.

8. Зъбчатка. Плоският покрив на къщата е трябвало да има нисък парапет, за да предпази непредпазлив човек от падане на улицата отдолу. Покривът често се е използвал като място за сушене на различни зърнени храни и плодове, за деца и за отдих в хладните вечерни часове (виж Исус Навин 2:6; 2 Царе 11:2; 18:24; Неемия 8:16; Матей 10:27; Деяния 10:9).

9. Различни семена. Подобна заповед е била дадена и по отношение на техните ниви (Лев. 19:19). Този закон вероятно е бил даден, за да се гарантира запазването на качеството на семената. Понискокачествени сортове лесно биха могли да се получат от кръстосване и Бог се е стремил да защити народа си от тях. Научното, селективно кръстосване е било непознато.

Бъдете осквернени. Буквално „бъдете святи“, „бъдете свещени“, „бъдете осветени“, „бъдете осветени“ (Исх. 29:21, 37; 1 Царе 21:5; 2 Лет. 26:18; 31:6; Ездра 3:5). Този термин е бил прилаган към свещениците и левитите, жертвите, олтара, към Божията личност, църквата и т.н. От 589-те пъти, когато тази дума и нейната производна съществителна форма се появяват в Стария завет, това е единственият случай, в който е преведена като „осквернявам се“. Преводачите очевидно са разбрали погрешно значението. Значението тук е, че плодът от лозето ще стане „свят“, тоест „отнет за светилището“ (RSV). Той не трябваше да се използва от собственика и не можеше нито да се продава, нито да се дава. Той не трябваше да се възползва от него по никакъв начин.

10. Вол и магаре. Волът бил „чисто“ животно, а магарето – „нечисто“. Това обвинение обаче вероятно е било хуманно, тъй като по размер и сила животните са неравностойни. Днес на Изток камили и магарета понякога се впрягат заедно.

11. Вълнени и ленени платове. Вижте върху Лев. 19:19; вижте също Езек. 44:17, 19; Откр. 19:8.

12. Ресни. По-точно „пискюли“. Така преведената еврейска дума се използва само веднъж в Стария завет (1 Царе 7:17, „венци“). Тя произлиза от глагола „да станеш велик“, „да се усучеш“ и не е същата дума като тази, преведена като „ресни“ в Числа 15:37–41.

Четири страни. Или „четирите ъгъла“ (RSV; вж. Числа 15:38, „граница“, същото (дума на иврит). „Одеждата“, от глагола „покривам“, вероятно е била правоъгълна горна дреха, наподобяваща наметало, която все още е носена от селяните в Палестина. Бедните са я използвали за покривало през нощта. В древността евреите са носели „пискюли“ открито върху горната си дреха. Тъй като това лесно ги разпознавало по време на преследване, те преместили пискюлите върху долната си дреха. По-късно възприели обичая да носят пискюлите, или усуканите шнурове, само върху малката мантия, носена по време на молитви. Облеклото на Божия народ трябвало да бъде отличително. Те не трябвало да следват модата на хората, сред които живеят.

13. Да я намразя. Тоест, да открия, че той не я харесва. Очевидно се е оженил за жената, не от истинска любов към нея, а предимно от физическото му привличане към нея. Физическото привличане е най-несигурната основа, върху която да се изгради дом. Единството на духа е единствената сигурна и трайна връзка между съпруг и съпруга.

14. Поводи за реч. Буквално „излагат безразсъдни обвинения“. Само лош и егоистичен мъж ще обвини лъжливо жена си и ще съсипе репутацията ѝ, само за да си осигури „законното“ право да я изостави. Такъв мъж трябва да бъде публично наказан (ст. 18). Сравнете Числа 14:36, 37; Втор. 19:18, 19 за Божието отношение към лъжлив слух.

Не е девица. Думата, преведена като „девица“, е истинският термин за девица в абсолютния смисъл. Стихът гласи буквално: „и не намерих нищо в девствеността ѝ“. За същото съществително вижте стихове 15, 17, 20 (вижте също Лев. 21:13; и др.).

15. Знаци. От древни времена доказателството за девствеността на младата жена се е ценило като доказателство за нейната неопетнена младост. Веднага след консумацията на

При брака това физическо доказателство (вижте на стих 17) е било показано на близките роднини, които след това са могли да бъдат призовани като веществени свидетели на нейната девственост.

В портата. Вижте Бит. 19:1.

16. Бащата на девойката. Майката очевидно не е участвала активно в публична защита, но присъствието ѝ там е доказателство за близкия ѝ интерес към случая.

17. Платът. Думата, преведена като „плат“, е общоприетата за „обвивка“ или „мантия“ – голям квадратен плат, обикновено от лен, носен като върхна дреха както от мъже, така и от жени (използван в 5; вж. Бит. 35:2; Изх. 22:26; 2 Царе 12:20; Рут 3:3) и използван като покривало по време на сън (Изх. 22:27).

18. Старейшините. Тоест, след като е било направено официално запитване с представянето на доказателства, обсъждането от старейшините доведе до решение.

Наказание. Осъденият получил 40 удара с камшик от мъже, назначени да изпълнят наказанието (гл. 25:3). Йосиф Флавий (Древности iv. 8. 23) казва, че мъжът получил 39 удара с камшик.

19. Наказвам го. „Налагам му глоба“ (RSV). Наложената глоба е била двойна по-висока от тази, която младоженецът обикновено е договарял да плаща на булката. Думата, преведена като „наказвам“, означава също „наказвам“, тоест наказание чрез плащане на глоба (Изх. 21:22).

Не да я отпрати. Подобно споразумение едва ли би могло да осигури щастлив семеен живот в съвременния смисъл. Съпругът искал да се отърве от жена си, но бил принуден да я задържи против волята си. Но процедурата оправдала жената и възстановила нейния образ в очите на обществото.

21. Вратата. Тя беше опозорила бащиния си дом и затова щеше да бъде наказана пред вратата му.

Убий я с камъни. Сравни гл. 21:21.

Глупост в Израел. Думата, преведена като „глупост“, е трудна за изразяване на английски. Тя се превежда също като „мерзост“ (Съдии 19:24) и „подлост“ (Исаия 32:6; Йеремиа 29:23). Тя включва идеите за позор, разврат, пълна безсмисленост.

22. И двамата умират. Начинът на смъртта не е посочен. Еврейската традиция е, че всички Такива са били удушени, но е възможно да са били убити с камъни, както в стих 24 (виж Езекиил 16:38, 40; 23:45, 47). Вижте също новозаветния инцидент (Йоан 8:5, 7), за жена, за която се предполага, че е сгодена.

23. Сгодена. Този случай се третира като буквално прелюбодеяние, доколкото момичето беше обречена на своя „съпруг“ и смятана за омъжена жена. Сравнете случая с Йосиф и Мария, чиято брачна церемония все още не се беше състояла, а само годежът им, но въпреки това за нея се говореше като за неговата „съпруга“ (Матей 1:20, 24). Западният „годеж“ не достига тържествеността и обвързващия характер на източния годеж (виж 2 Царе 3:14).

25. На полето. Предполагало се е, че момичето е било принудено да се подчини; ѝ е било дадено в полза на съмнението. Нямаше хора наблизо, към които тя можеше да се обърне за помощ (ст. 27), и нейната невинност се предполагаше, ако разследването не доказва нищо противно (виж 2 Царе 13:11).

27. Намерих я. Може би пасеше стадото, събираше билки или черпеше вода. Вероятно беше по законна работа и беше надвита.

28. Не е сгодена. В този случай момичето не е било считано за съпруга, тъй като не е имало церемония по годеж с размяна на тържествени обещания и плащане на определена парична сума.

Те могат да бъдат намерени. Може да са ги срещнали свидетели; или може да са си признали, за да наложат решението – поради противопоставянето на родителите им на брака им.

30. Съпругата на баща му. Сравни Лев. 18:8; 20:11; виж Езек. 22:10.

Полата на баща му. Пасажът гласи буквално „и той няма да отмахне гънката на дрехата на баща си“.

Това се отнася до ориенталския обичай, при който младоженец разстила гънка на дългата си, подобна на пола, горна дреха върху жена си, за да покаже, че тя е негова собственост и че само той има власт над нея (Рут 3:9–14; 4:10; Езекиил 16:8).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

4 WM 48

5 1Т 421, 457, 459

4

ГЛАВА 23

1 Кой може или не може да влиза в събранието. 9 Нечистота, която трябва да се избягва в домакинството.

15 За избягалия слуга. 17 За мръсотия. 18 За гнусни жертви. 19 За лихварство. 21 За обети. 24 За прегрешения.

1. Този, който е ранен. Умишленото осакатяване на мъжките органи в знак на преданост към Бог, изобразен от някои „свети мъже“, е оцелял до наши дни. Този обичай е преобладавало сред различни древни народи като част от тяхната религия (виж Лев. 21:20).

Не влизайте. За да подчертаете Божието отвращение от осакатяването на човешкото тяло. Същата забрана, прилагана към определени чужденци, очевидно е означавала изключване от светилището, където събранието се е покланяло (Неемия 13:1, 7; Плач Иер. 1:10), но не и изключване от спасението или от Божия духовен дом (виж Исая 56:3, 5). По-късно, в Божията духовна общност от християнски вярващи, евнухът е бил високо почитан от специален пратеник, изпратен от Бога (Деяния 8:27–40). Евнусите са били наемани на служба при царете на Израел и Юда (4 Царе 9:32; Йеремиа 29:2).

2. Незаконно дете. Коренът на думата, преведена по този начин, е несигурен. Равинската традиция прилага този термин не към някой, роден извън брака, а го ограничава до роден от кръвосмешение, или го приема като неизраилтянин или чужденец с неизвестен произход. Чистотата на семейния и духовен живот винаги е била въпрос от върховно значение за Бога. Относно изключването от събранието вижте стихове 1 и 3.

3. Амонец или моавец. Товия, амонец, бил изключен от Храма въз основа на този текст (виж Неемия 2:10; 13:1–8).

4. Не те срещнаха. Недружелюбното отношение на Амон и Моав допринесе много за трудностите на израилтяните. И двамата бяха сродни на Израел, но дори не им показаха обичайните учтивости, дължими на чужденци, камо ли на роднини (Бит. 14:18; 18:2; 19:1, 2). Бог вече беше заповядал на израилтяните да не притесняват амонците (Втор. 2:19). Привидното противоречие между твърдението тук, че моавците не са посрещнали Израел с провизии, и това от гл. 2:29, че са го направили, е по-скоро очевидно, отколкото реално. Думите от гл. 23:4 предполагат само, че моавците не са им предложили доброволно храна в приятелски дух – не че не са продавали храна на израилтяните в замяна на пари.

Нае против тебе Валааме. Това беше дело на моавците, подпомагани от мадиамците (Числа 22:4–7). Христос учеше, че безмилостният човек няма да наследи

⁴ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Второзаконие 12:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

царство (Мат. 25:41–46). Враждебността, проявена към църквата, се счита за враждебност към самия Христос (Деяния 9:4, 5).

5. Бог не искаше да чуе. Пророкът искаше да прокълне Израел, но Йехова сложи думи в устата му, които не можеше да се въздържа да изрече (виж Числа 22). Беше невъзможно за един зъл пророк да отхвърли Божиите благословии и да нанесе проклетия върху Неговия народ. Проклетията на Валаам бяха превърнати в благословии (Числа 23, 24). Други примери за Божията закриляща грижа са записани за Йосиф (Битие 39:1–3; 41:39–45), Мардохей и еврейския народ (Естир 6 до 10), младият мъж Даниил и тримата му другари (Дан. 3:16–30; 6:1, 2) и много други.

6. Търсете техния мир. Това се отнася до сближаване с техните езически съседи (вижте Ездра 9:12). Израел трябваше да остане напълно отделен от тези хора, що се отнася до общото общуване за социални цели. Преживяването във Ваал-фегор показва трагичните резултати от подобно общуване (виж Числа 25:1–9). Това предупреждение беше особено уместно, предвид факта, че моавците бяха техни близки съседи и несъмнено щеше да има много поводи за свободно и интимно общуване.

7. Едомец. Между съседните е имало постоянно състояние на враждебност царствата на Израел и Едом (Числа 20:18–21; вижте върху 2 Царе 8:13).

Египтянин. Не бива да се забравя, че Израел е намерил убежище в Египет за много години и просперираше в страната въпреки принудителните трудности.

8. Трето поколение. В продължение на 200 години израилтяните са намирали дом в Египет. Те са се радвали на защита и препитание по време на ужасен глад. По-късно дошло преследване. И все пак Бог не би искал Неговият народ да вижда само злата страна на характера на една нация и да се спира само на нея. В третото поколение потомците на едомец или египтянин получавали всички привилегии на Божия народ, след като били обрязани. Вероятно е имало значителни контакти между двете страни, в търговията и културата.

9. От всяко зло нещо. Стриктно отношение към физическата чистота и непорочност Тук е даден съвет за живота. Като армия в поход, голяма група мъже, откъснати от нормалните социални отношения, са изкушени да понижат стандартите си за поведение. Състоянието на Израел пред Бога е било много по-важно от военната му подготовка за среща с врага. Бог не можел последователно да води един безверен, нечист народ към победа.

10. Нечистота. Вижте Лев. 15:16. Всъщност Бог изисквал военните сили на Израел да бъдат свободни от морално замърсяване, церемониално замърсяване и естествено физическо замърсяване. Йехова бил в средата на лагера, за да ги води към победа. Той не би толерирал занижените стандарти, които твърде често са съпътстващ военен живот.

11. Вечер. Той нямаше да възвърне чистотата си до края на деня.

12. Където ще отидеш. Трябваше да се спазват благоприличие и уважение към житейските норми. Санитарните правила трябваше да се прилагат не само от почит към изтънчеността на чувствата, но и за да се защити здравето на армията.

13. Гребло. Остър инструмент с различни приложения. Използвал се е като карфица или колче за палатка. (Исх. 27:19; Съдии 4:21, 22), инструмент, използван при тъкане (Съдии 16:13, 14); кол, преносно използван за защита под Божията ръка (Исая 33:20). RSV гласи „тояга с оръжията ти“.

14. Бог ходи. Така прави лагера свята земя. Ковчегът беше в лагера като знак за присъствието на Йехова (виж Числа 10:33–36). Формата на глагола „ходя“ тук

използваната дума предполага ходене напред-назад из стана (виж Бит. 3:8; 13:17; 2 Царе 7:6, 7).

Сравнете изказването на апостол Павел във 2 Кор. 6:16 до 7:1, който може би е имал предвид този стих, когато го е писал.

Нищо нечисто. Буквално „всяка голота на каквото и да било“, обикновено означаващо неприлично разголване. Същата дума се среща в Бит. 9:22, 23; Изх. 28:42; Лев. 18:6, 7 и т.н.

Отвърнете се. Сравнете Йер. 32:40. Нищо срамно, нечисто, неприлично не бива да се допуска да остане безконтролно, иначе Бог не би останал в лагера – което означава, че би позволил те да бъдат победени от враговете си. Нечиста църква не може да победи в спора между Христос и Сатана, защото небесната благословия очаква само онези, които Му се доверяват и Му се подчиняват безрезервно.

16. Да живее с теб. В града, който му се е доверил (гл. 15:7; 16:5; 17:2; 18:6).

Не да го потискаме. Духът на Мойсеевия закон се противопоставяше на робството. По-скоро се повеляваше за дух на доброта (Левит 19:33, 34).

17. Няма блудница. Езикът на този стих е общ, но основната препратка изглежда да се отнася до религиозна проституция. Думите, преведени като „блудница“ и „содомит“, идват от един и същ еврейски корен, който означава „осветен“ или „свят“, както е приложено към светилището (Изх. 26:33, 34), към светите одежди (Изх. 28:2, 4), към олтара (Изх. 29:37) и т.н. В RSV се казва „култова проститутка“. Храмовата проституция винаги е била често срещана черта на идолопоклонството. Подобна практика е оцеляла до наши дни в някои части на Изтока. Жената била известна като слугиня на бога. Телесната проституция е мерзост за Бога във всеки случай, но да се освещава проституцията като част от религията е най-отвратително унижение. Вижте препратките към проституцията във връзка с религията в 1 Царе 14:23, 24; 15:12; 2 Царе 23:7; Йеремия 3:2.

18. Наемът. Думата за „наем“ обикновено се използва за плащане на жена или за обикновена проституция, или за това, свързано с храмовото поклонение (Осия 9:1; Михей 1:7).

Цената на куче. Думата „цена“ не е от същия корен като „наем“. Това е „цената“ или „плащането“, което „кучето“ получава. Думата „куче“ тук се използва, за да обозначи човека, споменат в стих 17, като „содомит“. Това е презрителен термин на еврейски (1 Царе 17:43; 2 Царе 16:9; Исаия 56:10). Сравнете описанието на апостол Йоан за онези, които не могат да влязат във вечното царство (Откр. 22:15). В източните страни кучетата се скитат наполовина диви, гладни и нечисти (1 Царе 14:11). Те са символ на нечистота и на отхвърлението.

19. Лихварство. Вижте върху Изх. 22:25. Тази заповед не се отнася до обикновен бизнес, търговия или комерсиализация; а е била част от закона за бедните в земята на Израел и е била предназначена само в полза на онези, които са в действително затруднение (виж върху Изх. 22:25; виж също Лев. 25:35, 36; вж. Неем. 5:2-5, 10-12).

20. Чужденец. Неюдеин, независимо дали е жител на Израел или не. Чужденец, който е станал прозелит, е трябвало да бъде третиран като брат (Левит 19:33, 34).

21. Дай обет. Тоест, тържествен обет към Йехова, задължение да не се отнасяме лекомислено с теб. За примери виж Бит. 28:20; Числа 21:2; Съдии 11:30; 1 Царе 1:11; 2 Царе 15:7; вж. Числа 30:2-16. Основното значение на еврейската дума е „посвetyвам“.

Мързел. От обичайната еврейска дума, означаваща „бавя се“, „бавя се“, „останавям“. Тук не се казва нищо по отношение на мястото, където е трябвало да се извърши плащането; тази информация е дадена в гл. 12:5, 6, 11, 18, 26. За благословията на изпълнението на обетите вижте Пс. 22:25; 50:14; 56:12, 13; 61:8; 65:1; 66:13.

22. Въздържайте се. Не е задължително да се дават обети на Йехова. Задължително е изпълнението на обет, след като е бил направен. Такова нарушение е грях в очите на Бога. Да дадеш обет на Бога означава да поемеш свещено задължение. Да се откажеш от това задължение означава да навредиш на духовния си живот (виж Лев. 27; Числа 30).

23. От твоите устни. Нямаше принуда. Клетвата беше дадена свободно и трябваше да бъде изпълнена съответно.

24. Яжте грозде. Тук основно се говори за работници в лозе и за пътници, които минават и се нуждаят от освежаване. Днес на Изток е обичайна практика човек да вземе пръчка захарна тръстика от нива, преминавайки от едно село в друго (вижте Матей 12:1–9).

По твоя воля. Буквално „според душата ти“. Думата, обикновено превеждана като „душа“, тук означава „желание“ (виж Пс. 107:9; Прит. 13:25; Ис. 58:11).

В твоя съд. Минаващите биха могли да ядат, за да задоволят настоящия си глад. Но да носят каквото и да е далеч би било злоупотреба с привилегия, замислена като благословия за пътешественика.

25. Движете сърп. Сравнете Марк 2:23. Законният глад трябва да бъде задоволен; да вземете повече би било кражба. Тази разпоредба беше в хармония с втората „голяма заповед“ за любов към ближния и беше признание, че жетвата е от Бога.

Собственикът не би пропуснал малкото количество зърно или плодове, взети по този начин от нивата или овощната му градина, но то би било достатъчно за задоволяване на непосредствения глад на преминаващия. Собственикът не би могъл основателно да почувства, че е бил неоправдан, нито пък чужденецът, ако е беден, би могъл да почувства, че обществото не се интересува от неговите нужди.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3-6РК 670

7, 8 ПП 375

10, 11, 14 СН 62, 81, 101

14 Изд. 38; МН 280; МЛ 129; РР 375; 6Т 170

15, 16 ПП 532

19 РК 647

19, 20 1Т 535

21-234Т 471

24, 25 ДА 284

ГЛАВА 24

1 За развода. 5 Новобраненият мъж не отива на война. 6, 10 За обещанията. 7 За крадците на мъже. 8 За проказата. 14 Заплатата трябва да се даде. 16 За справедливостта. 19 За милосърдието.

1. Нечистота. Буквално „голота“ и преносно, както тук, „срам“ или „безчестие“. Нейното прегрешение не е могло да бъде прелюбодеяние, защото това се наказвало със смърт (Втор. 22:22; вж. Мат. 19:9). Това било просто някакво поведение, което съпругът смятал за неподходящо или позорно. Юдеите разбирали тази Моисеева заповед като означаваща, че мъж може да се разведе с жена си по почти всяка причина (Мат. 19:3, 7). Христос обаче обяснил, че не е Божията воля разводът да бъде толкова лесно постигнат (Мат. 19:4–6) и че тази разпоредба е била направена само поради „коравосърдечието“ на сърцата им (Мат. 19:8).

Разводно писмо. Буквално „бележка за раздяла“.

Дай го. Това трябваше да се направи официално, може би пред свидетели, за да бъде правно валидно и неоспоримо.

Изпрати я. Още един официален акт. Вероятно съпругът е бил задължен да я изпрати, снабдена поне с необходимите средства, за да стигне безопасно до бащиния си дом (виж Бит. 21:14; срв. Втор. 15:13).

2. Тя може да си тръгне. Официалното ѝ напускане беше публично съобщение за факта, че тя вече не беше съпруга на мъжа и следователно беше свободна да се омъжи повторно. „Бележката за раздяла“ или „бележката за прекратяване“ напълно разтрогна брака.

4. Тя е осквернена. Консумацията на брак с втори съпруг я прави нечиста за първия ѝ съпруг. За него, ако я вземе отново, би било прелюбодеяние.

Тя му беше незаконна (виж Йеремиа 3:1).

Накарайте земята да съгрее. Тоест, като позволите морална поквара. Въпреки че Бог толерираше някои неща, които Той със сигурност не можеше да одобри (вижте Втор. 14:26), имаше граници, отвъд които човек не можеше да престъпва. „Земята“ често е персонифицирана, сякаш тя чувства и действа (вижте Лев. 18:25; Ис. 24:5).

Днес някои хора се позовават на Втор. 24:1–4 като основа за това, което с удоволствие смятат за „християнски развод“. В действителност тези стихове ни разкриват домашния живот на евреите, в който вземането на съпруга се е считало за придобиване на имот.

Властта на съпруга над жена му била почти абсолютна. Целта на обявения тук закон била да подобри съдбата на еврейските жени. Този закон, далеч от установяване на нисък морален стандарт или одобряване на такъв, представлявал далеч по-висок стандарт от жестоките обичаи на времето. Законът гарантирал на разведената жена определени права и всъщност я защитавал от това да бъде смятана за прелюбодейка и изгнаник. Тя напускала дома на първия си съпруг като свободна жена и уважаван член на обществото, имаща право да сключи почтен брак. В разводното писмо се посочвало, че първият ѝ съпруг вече няма никакви законни претенции към нея и че тя по никакъв начин не е задължена към него – тя е свободна да стане съпруга на друг мъж. При повторен брак тя не се осъжда за прелюбодеяние и правата на първия ѝ съпруг не били накарънени.

Мойсеевият закон за развод е установен не за да отмени идеалите за брака, установени от Бог при сътворението, а поради „коравосърдечieto“ на човешките сърца (Матей 19:8). Съдбата на отхвърлената, необвързана жена беше плачевна. Законът за развод облекчи нещастната ѝ участ. Този закон просто признаваше преобладаващата ситуация и се стремеше да я подобри. Това беше закон за разрешение, а не за заповед. Тези точни ограничения бяха предназначени да премахнат лесната процедура за развод, която евреите очевидно бяха научили от общуването си с езически народи.

Именно срещу концепцията за съпругата като собственост Христос говори толкова категорично (Мат. 5:27–32; 19:3–9). Това донесе големи страдания и несправедливост на еврейската женственост. Училището на Хилел, което е създавало популярната еврейска религиозна философия по времето на Христос, тълкувало израза, преведен като „някаква нечистота“ (Второзаконие 24:1), като нещо, което може да е станало неприятно за съпруга. По-строгото и по-малко популярно училище Шамай определяло „нечистотата“ като някакъв доказан акт на нескромност или прелюбодеяние. По времето на Христос училището на Хилел позволявало развод за такива дреболии като излагането на женската ръка на публично място, изгарянето на храната на съпруга или когато съпругът намирал друга жена за по-привлекателна. За това небрежно отношение Йосиф Флавий пише: „Който желае да се разведе с жена си по каквато и да е причина (а много такива причини се случват сред мъжете), нека писмено даде уверение, че никога повече няма да я използва като своя съпруга, защото по този начин тя може да бъде свободна да се омъжи за друг съпруг.“

въпреки че преди да бъде издаден този разведен акт, не ѝ е позволено да го направи“ (Древности iv. 8. 23).

Законът от Втор. 24:1–4 не е постановявал развод, а го е толерирал предвид несъвършенствата на човешката природа и ниските морални представи на Божия народ по онова време. За да разберем Божия ум относно брака, не бива да се спираме на Втор. 24:1–4, а да се върнем към Бит. 1:27 и 2:24, както е правил Исус (Мат. 5:27–32; 19:3–9). Писаният съвет на Моисей към хората от неговото време трябва да се тълкува на фона на неговото време, а не на нашето, и винаги с оглед на божествения идеал. Христос отново насочи погледа на хората към този божествен идеал, постановен в Едем. Този първи брак предоставя модела, който Бог би искал Неговият народ да следва днес.

5. Нова съпруга. Тоест, ако той е „младоженец“ (RSV; виж гл. 20:5–8).

Излезте на война. Вижте гл. 20:7. В полза на държавата е да въведе мерки, които ще почетат и възвисят брака. Този закон е осигурил време за здраво утвърждаване на дома. Още по-важно, от еврейска гледна точка, той е направил по-сигурен наследникът да увековечи семейното име и да наследи семейната земя.

Бизнес. Буквално „услуга“, както често се превежда еврейската дума (Числа 4:23, 30, 35, 39, 43; 8:24). Това се отнася до всяка обществена служба, която би го отвлечла от дома.

6. Долен или горният воденичен камък. Буквално „и двата воденични камъка или частта от един“. Думата, преведена като „горен воденичен камък“, може да се отнася до един камък или до част от воденицата (Съдии 9:53; 2 Царе 11:21).

Животът на един човек. Тоест, като му отнемат нещо съществено за подготовката на неговото храна и по този начин застрашава здравето на семейството си. Векове наред бедните на Изтока са живели на ръба на глада и едно на пръв поглед малко нещо като това може да се окаже трагично.

7. Кражба. Вижте Изх. 21:16. Отвличането на човек, за да го направи роб, е престъпление, наказуемо със смърт. Личната свобода на човека е ценна в Божиите очи. Робството е непростим грях срещу Бога и срещу обществото, както и срещу роба. И все пак робството е съществувало под някаква форма в източните земи от незапомнени времена. Законите, дадени от Бога на Израел, са били предназначени да премахнат робството с течение на времето. Робството нарушава всяко човешко право и благоприличие.

8. Проказа. Това беше най-тежката форма на церемониална нечистота и затова по отношение на нея бяха взети най-внимателните предпазни мерки. Две дълги глави в Левит (гл. 13 и 14) изброяват симптомите много подробно. „Чумата“, буквално, „ударът“. Същата еврейска дума е използвана в гл. 17:8; 21:5.

9. Мириам. Вижте Числа 12. Мириам беше една от тримата видни водачи на Израел (Михей 6:4). И все пак тя внезапно беше поразена от ужасната болест проказа и прогонена от лагера на Израел за седем дни (Числа 12:14). Нито изключителното ѝ положение, нито личната ѝ връзка с Моисей я предпазиха от нея. Най-бедният и най-несъществен прокажен не беше третиран по-сурово, отколкото прокажен от някое богато или официално видно семейство. Сред евреите имаше склонност да гледат на всички случаи на проказа като на божествени наказания, но не е разумно да се възприема такъв поглед върху всички подобни случаи (Лука 13:1–

6). Проказата е вид грях. Духовният прокажен, чиято душа е болна, не може да намери лек за болестта си извън Исус Христос.

10. В дома му. Законова разпоредба за защита на бедните. Домът му и неговите съдържанието би било с малка материална стойност и би се състоеше само от най-необходимото. Такова семейство вероятно не би притежавало нищо повече от дрехите си, няколко

гърнета и примитивна мелница, в допълнение може би към къщата и земята. И все пак такъв дом е трябвало да бъде уважаван и да остане неприкосновен. Той не е имал какво да предложи като обезпечение за заем (виж Изх. 22:26, 27), но не е трябвало да се злоупотребява с него като с нещо маловажно. Собственикът идвал на вратата и показвал какво може да предложи като обезпечение. Заемодателят не трябвало да влиза в дома, за да избира какво иска да вземе.

11. Ще стоиш отвън. Буквално „отвън ще стоиш“. Бог е издигнал ограда около бедните и смирените. Имуществените права на нуждаещите се са толкова скъпи за Бога, колкото и тези на богатите и социално видните. Сравнете притчата от Матей 18:23–35.

Бог очаква християнинът да проявява внимание в отношенията си със своите братя и сестри.

12. Неговият залог. Външната му дреха може би е била единственото ценно нещо, което бедният човек е имал да предложи като свой „залог“. Да се предлагат дрехи като гаранция не е било необичайно (Втор. 2:1). 24:17; Йов 22:6; Притчи 20:16; 27:13; Амос 2:8). Този обет не трябваше да се изпълнява за една нощ (Изх. 22:25, 26). Връхната дреха се използваше за много цели (Изх. 12:34; Съдии 8:25).

Относно изискването за възстановяване на залога на беден човек вижте Езекиил 18:7, 12; 33:15.

13. Праведност. Вярата на Авраам му беше вменена пред Бога като праведност. Проявлението на милост към бедните и нуждаещите се е еднакво угодно на Бога (Мат. 25:34–36). Хората са обекти на Божията нежна любов и милост и Той би искал ние да гледаме на своите ближни по същия начин. Еврейската дума за „правда“ се появява както в мъжки, така и в женски род. По-късните пророци на Израел са използвали женската форма, както прави Моисей тук, по отношение на състрадателното внимание към бедните и нуждаещите се. Те са били зависими от Бога (Пс. 10:14; 72:12), който винаги е напомнял на народа Си, че задължението им към Него включва грижовна грижа за тези нуждаещи се (вж. 1 Царе 2:8). Но в същото време те не трябвало да правят своите „милостини“, буквално „правда“, пред хората (Мат. 6:1). Те трябвало да бъдат праведни пред Господа.

14. Потискам. Буквално „измамвам“. Същата еврейска дума е използвана в Лев. 19:13; 1 Царе 12:3, 4; Лев. 6:2, 4.

Наемник. Вижте Лев. 19:13; Йер. 22:13; Мал. 3:5; Яков 5:4.

Чужденци. Не трябвало да се прави разлика между естествения евреин и прозелита (Левит 19:34).

Неговата награда. Точността в плащането на заплатите е също толкова неопровержимо божествено изискване, колкото спазването на съботата или десетъка. Това не е акт на благоволение, а на справедливост. Сравнете притчата за работниците в лозето (Матей 20:1, 2, 8).

Успокоява сърцето му. Буквално „въздига душата си“. Той живееше, така да се каже, от ръка на ръка уста и нямаше резерва.

16. Всеки човек. Не е било необичайно сред езичниците да осъдят цяло семейство за престъплението на един член (виж Дан. 6:24). Но Бог би искал самият престъпник да понесе пълното наказание за престъплението си (4 Царе 14:6; Езек. 18:10–24). Писанията правят ясна разлика между наказание, наложено за погрешно действие, както тук (виж също Рим. 6:23), и естествените резултати от такова действие (Изх. 20:5).

Изопачават съда. Вижте Изх. 22:22–24.

Дрехата на вдовицата. Сравнете Йов 24:3. Правосъдието не бива да бъде отказвано дори на най-бездомните. Чужденецът, вдовицата, сиракът и безпомощният трябва да се радват на пълната защита на закона (вижте Матей 18:28–35).

18. Ти беше роб. Сравни Лев. 19:33, 34. Угнетителят, който има себе си преживял горчивината на потисничеството е двойно виновен.

19. Твоята жетва. Бог е постановил множество закони за облекчаване на съдбата на нуждаещите се (Лев. 19:9, 10; 23:22). На безземните била дадена привилегията да събират реколтата от нивите, лозята и маслиновите горички. Земевладелецът можел да отдели реколтата и по този начин да донесе щастие на бедните, да облекчи нуждата им и същевременно да стопли собственото си сърце (виж Притчи 11:24).

20. Маслиново дърво. От сезон на сезон, времето за жътва, по-специално, напомняло на мъжете за ценността и красотата на състрадателния дух. Съществуването на бедните сред нас предоставя възможност за култивиране на духа на щедрост. Този, който остава безчувствен по време на жътва, когато събира щедрите дарове на природата, едва ли може да се очаква да проявява щедрост по друго време.

22. Запомнете. Вижте стих 18; гл. 15:15. Нашите собствени трудни и разочароващи преживявания в живота трябва да ни направят съчувствени към другите, които може би по-късно ще страдат, както ние някога.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5 АН 216

10-12МН 187

10-13МВ 111

14, 15 ПП 532

17 МХ 187

19-21МН 186

19-22ПП 531

ГЛАВА 25

1 Дължината на ивиците не трябва да надвишава четиридесет. 4 Волът не трябва да бъде с намордник. 5 За отглеждането на потомство до брат. 11 За нескромната жена. 13 За несправедливите теглилки. 17 Споменът за Амалик ще бъде изличен.

1. Спор. Спор, водещ до съдебен спор, както е видно от следващото. Така преведената дума произлиза от корена „развълнувам“, „карам се шумно“, „викам“ (виж Бит. 26:22; Йов 9:3; Притчи 25:9). Съществителната форма, както е използвана тук, се появява и в Бит. 13:7; Йов 31:13.

На съд. „В съдилище“ (RSV), мястото на съда (1 Царе 7:7; Исаия 28:6).

Думата „съд“ се отнася също до процеса или процедурата на правосъдие в съдилищата (Йов 14:3; Екл. 11:9; 12:14). Накрая, тя се използва за решение или „присъда“, постановена от съдия след изслушване на дело (Мал. 2:17).

Оправдайте праведния. Буквално „направете праведния да бъде праведен“. Лъжливо обвиненият е трябвало да бъде невинен и оправдан. Думата, преведена тук като „праведен“, се използва и за праведността на оправдания грешник пред Бога. Тук се използва в юридическия смисъл на обявяване на човек за невинен (виж Изх. 22:9; 2 Царе 15:4; Пс. 94:21; Притчи 1:1). 17:15; Исаия 5:23). Съдилищата са били установени по Божие ръководство.

Осъди нечестивите. Думите, преведени тук като „осъди“ и „нечестиви“, са от същият корен. Буквално изразът би звучал „да се регулират ненормалните [нерегулирани]“. Свързаният арабски корен означава „да бъдеш разхлабен“ (на крайниците) и следователно „зле регулиран“ или „изкълчен“. Трябваше да се положат усилия за рехабилитация и регулиране, а не за наказание в смисъл на отмъщение.

2. Пред лицето му. Тоест, в открито съдебно заседание, пред свидетелите и съдиите. Той беше накарани да легнат и им бил даден броят удари, предписан от съдията. Телесното наказание обикновено се е прилагало с тояга (2 Царе 7:14), макар че понякога с

трънени клони (Съдии 8:7, 16), а понякога и с бичове или камшици (1 Царе 12:11, 14). „Скорпиони“ били кожени ленти, завързани на твърди възли, съдържащи остри парчета дърво или метал.

3. Четиридесет удара. Сравнете преживяването на Павел (2 Кор. 11:24). По-късно юдеите определили числото на 39, за да не бъдат дадени неволно повече от 40.

Мерзко. Прекалено тежкото наказание би довело до негодувание и чувството, че човекът е бил несправедливо третиран. Един удар след 40 би се считал за несправедлив. Когато наказанието се е налагало в синагогата, е било обичайно да се четат пасажи като Втор. 28:58, 59 по време на бичуването и в присъствието на свидетели.

4. Волът. От древни времена е било обичайно да се използват волове за вършеене на зърно. В днешна Индия е обичайно да се слага намордник на животните. Въртешенето на зърното често е болезнено за краката на воловете и не е необичайно те да окуцват в резултат на това, особено ако са преуморени от работата. Тази Моисеева заповед не само е предпазвала „вола“ от жестоко отношение, но е била предназначена да внуши нежност – черта, която не е била често срещана сред езичниците. Обърнете внимание на чувствата, изразени в Притчи 12:10 по този въпрос. Апостол Павел се позовава на Втор. 25:4 като доказателство, че служението трябва да получава подходящо и адекватно заплащане, в хармония със святото достойнство на тяхната служба (виж 1 Кор. 9:9; 1 Тим. 5:18; вж. Мат. 10:10). Вярната служба, независимо дали става дума за хора или животни, заслужава щедро признание.

5. Задължението на брата на съпруга. Целта на такъв брак е била да осигури наследник на починалия (вижте Бит. 38:8; Мат. 22:25). Първият син, роден от такъв съюз, обикновено наричан левиратен брак, е трябвало да стане наследник на починалия брат, за да увековечи името и имуществото му. Брат, който е отказвал да изпълни това задължение, е бил публично опозорен. Този обичай е бил разпространен сред много древни народи, с вариации, и е оцелял до наши дни сред потомците на някои от по-ранните народи на Индия. Най-известният библейски пример за действието на принципа на левиратния брак е този на Рут моавката (Рут 1:22; 2:1 до 4:17).

6. Неговото име. Сравнете Числа 27:4; Рут 4:5. Мъжете от всички епохи са ценели увековечаването на семейното име. Това остава вярно и в ориенталските страни днес, където няма по-голямо бедствие, което може да сполети мъж от това да умре без мъжки наследник.

7. Старейшините. Относно властта на старейшините на портата вижте Втор. 21:19; 22:15; Рут 4:1. Законът не изисквал братът да се ожени за вдовицата, ако чувствал, че не може да я обича. Но в случай че той отказвал да се ожени за нея, тя можела да подаде официална жалба срещу него.

8. Старейшините. „Старейшините“ били отговорните градски водачи, които да се занимават с него. Те несъмнено били напълно запознати с обстоятелствата му и били в състояние да получат допълнителна информация по случая. „Старейшините“, буквално „възрастни мъже“, били с голямо уважение и упражнявали значителна власт.

9. Да му събуе обувката. Буквално, неговият „сандал“. Еврейската традиция показва обувката на десен крак. Описаното тук деяние се е считало за акт на унижение, доколкото неспазването на закона за левирата (виж на стих 5) се е разглеждало като белег на егоизъм (виж Рут 4:6). Поставянето на обувка върху имот е провъзгласявало или презрението на някого към него, или законната му собственост върху него (Пс. 60:8; 108:9). Съответно, свалянето на обувката на мъжа от вдовицата на брат му е провъзгласявало недостойнството на мъжа. Той е отказал да направи това, което с право се е очаквало от него. Сравнете с Сол. 7:1 за образа на обувка в сандал крак като картина на красота и желателност. Да отидем

Босите обувки се смятаха за унижителни (2 Царе 15:30; Исаия 20:2, 4) или за знак на смирение (Изход 3:5; Исус Навин 5:15).

В лицето му. Еврейските коментатори обикновено тълкуват това като плюене на земята „пред лицето му“. Това изглежда разумно, защото предлогът не е „върху“, а „от“ или „преди“ (Второзаконие 11:25; Исус Навин 10:8). Плюенето пред лицето се е смятало за унижително (Числа 12:14). Този глагол се появява три пъти в еврейската Библия.

Така ще бъде направено. Единствените изключения бяха първосвещеникът, който не беше подчинен на законът за левирата (Левит 21:13, 14), братя, живеещи на разстояние, и възрастните хора.

11. Борете се заедно. В Изх. 21:22 е записан случай на караница между мъже и обезщетението, което трябва да се даде на бременна жена, пострадала в резултат на бой между мъжете. В този случай на мъжа се предоставя правна защита. Някои коментатори предполагат, че това се отнася до вдовицата от стихове 5-10, която хваща своя зет, за да го принуди да се ожени за нея. Ако това е приложението, този закон би забранил на жената да прекрива границите на благоприличието. Контекстът обаче ясно показва, че това е лична кавга, в която съпругата на един от мъжете се е опитала да помогне на съпруга си. Думата, преведена тук като „боря се“, може би е по-добре да се преведе като „боря се“. Тя е предадена по различен начин в Изх. 2:13; 21:22; Лев. 24:10; 2 Царе 14:6.

12. Отсечете ръката ѝ. Това не трябвало да бъде направено от мъжа, когото тя е хванала, защото той ще бъде недееспособен, може би трайно ранен. Той щеше да представи жалбата си пред съдиите. Този закон произлиза от принципа, посочен в Изх. 21:24. Някои еврейски коментатори отхвърлят идеята, че това трябва да се приема буквално. По-късно равините променили присъдата на голяма глоба.

13. Различни теглилки. „Два вида теглилки“ (RSV), по-лека теглилка, използвана за продажба, и по-голяма за покупка. Буквално „камък и камък, голям и малък“. Древноеврейските теглилки обикновено са били направени от камък. Амос 8:5 показва, че този конкретен вид нечестност не е бил необичаен сред евреите. Обърнете внимание на твърдението за различните теглилки в Притчи 20:23, като „мерзост“ за Йехова, докато праведните теглилки са одобрени от Господа (Притчи 16:11). Пророк Михей прави подобно твърдение за Божието неодобрение към несправедливите теглилки (Михей 6:11). Бог е замислил сред Неговия народ принципите на справедливост и равнопоставеност да преобладават. Тези, които служат на Бога, няма да мамат своите ближни (вижте 1 Йоан 4:20).

15. Перфектно и справедливо тегло. Вижте Лев. 19:35, 36. Склонността да се отдаваме на изкушението за лесни печалби не винаги е лесно елиминирана в бизнес отношенията. Говорим за честността като за най-добрата политика. И все пак политиката, следвана от някои бизнесмени, е толкова жестока, колкото тази на зъби и нокти в джунглата. Трябва да се признае, че подобни отношения често са носили на хората огромно богатство и дори висока репутация в обществото. И все пак без честност никога не може да има душевен мир и чиста съвест пред Бога.

17. Амалик. Тук става дума за враждебността на амаличаните към Израел по пътуването им от Египет (Изх. 17:8-16). Вярно е, че по времето на написването на книгата Второзаконие амаличаните вече не са били заплаха за Израел. И все пак Йехова не забравил вредата, която те бяха нанесли на Неговия народ.

18. Удари най-задния. Отразявайки малодушие и жестокост (вж. Изх. 17:8-13).

Той не се боеше от Бога. Това беше причината за неговото зло поведение. Безразличието към правилните принципи едва ли може да осигури солидна основа, върху която да се изгради доброта и любов към ближните.

19. Заличи. Господ е Бог на любовта и правдата. Заповедта за унищожаване на амаличаните като народ е отправена за първи път към Исус Навин (Изх. 17:14), но самото дело на съд над този народ, който е напълнил чашата си с беззаконието, е било извършено на етапи. Варак и Гедеон (Съдии 5:14; 6:3; 7:12), Саул и Самуил (1 Царе 15:1–9) и Давид (1 Царе 27:8, 9; 30:1, 17), всички участваха в изпълнението на указа срещу тях. Накрая дойдоха децата на Симеон, които изпълниха задачата (1 Лет. 4:42, 43).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

4 GW 450; TM 253, 347, 493

13, 14 MX 188

13-16CS 77

13-18TM 371

14-167T 179

17-19ПП 299; 2Т 108; 5Т 245

19 ПП 628; TM 372

ГЛАВА 26

1 Изповедта на онзи, който принася кошницата с първите плодове. 12 Молитвата на онзи, който дава десятъка от третата си година. 16 Заветът между Бога и народа.

1. Влез. Тоест, заселил се в Светата земя. Тази форма на изразяване вече е използвано няколко пъти (гл. 17:14).

2. Първият. Относно закона за първите плодове виж Числа 18:12; Втор. 18:4.

До мястото. Част от първите узрели плодове трябвало да се вземе в кошница, да се донесе в светилището и да се даде на дежурния свещеник.

3. Ще отидеш. Тоест, по времето на трите големи празника (Изх. 23:14–16). По-късно В някои случаи поклонниците е трябвало да донесат своите дарове в храма в Йерусалим за тези празници, хвалейки Бога в Неговото светилище. С изповед на греха и благодарна молитва те е трябвало да признаят Божията доброта, която ги е извела от египетско робство в Обетованата земя.

4. Пред олтара. Свещеникът размахваше кошницата и я поставяше пред Господа, в знак на признание за собствеността на Йехова върху земята. Тази церемония трябваше да бъде церемония на радост в Бога, като Дарител на реколта, мир и просперитет. Принципът за връщане на Бога на част от благословиите, получени от Него, е заявен от апостол Павел, за да могат християните да подражават (1 Кор. 16:2; 2 Кор. 8:7–9).

5. Сириец, готов да загине. Буквално „скитащ арамеец“ (RSV). Това е препратка към скромния произход на народа, към Ревека и Лия, които са от Падан-Арам (Бит. 25:20), и към Яков, който прекарва няколко години там (Бит. 29 до 31). Лаван, чичото на Яков, е определен като „сириецът“, буквално „арамеецът“ (Бит. 29:31).

25:20; 28:5, 6; 31:20, 24). Изразът, преведен като „готови да погинат“, е използван за животни, които са се отклонили и са се изгубили (Второзаконие 22:3; 1 Царе 9:3, 20), а също и за хора, изгубени (Пс. 119:176) и в опасност от погиване (Йов 6:18). Номадският произход на Израел е моментът, към който Моисей се позовава тук.

Долу в Египет. Вижте Бит. 46:26; 47:4 за пътуването до Египет и за тяхната малобройност на брой по това време.

Народ. Вижте Изх. 1:7, 9, 12, 20. Яков е изобразен като сириец или арамеец, отчасти заради дългото му пребиваване в Северна Месопотамия, откъдето Авраам е дошъл в Ханаан (Бит. 11:31). От това скромно начало се е появил велик народ. Представянето на първите плодове е отбелязвало избавлението на първородните от Египет.

6. Измъчваше ни. Божията благословия, която ги караше да се умножават толкова бързо, стана и причина за жестоко преследване от страна на египтяните (Изх. 1:9–14; вж. Числа 20:15).

7. Господ чу. Вижте Изх. 2:23–25; 3:7–9; 4:31; Числа 20:16.

8. Родил ни. Вижте гл. 4:34; 7:19; 16:3.

9. Това място. Вижте гл. 1:1, 5.

Мляко и мед. Вижте върху Изх. 3:8; вижте също Втор. 6:3.

10. Поставете го. Тоест, дайте го на свещеника, който ще го представи на Господа (ст. 4).

Поклонение. Принавянето на Божиите благодатни милости е жизненоважна част от поклонението.

Йехова е Бог, който пази заветите си и вярно изпълнява обещанията си. Неговият народ едва ли може да направи по-малко от това да изрази своята признателност за Неговата вяност. Буквално „поклони се“, тоест, падни на земята (Бит. 37:10; Изх. 11:8; Лев. 26:1; Ис. 60:14).

11. Радвайте се. Трябваше да има пиршество и веселие по време на принасянето на първите плодове. Не само най-близкото семейство, но и левити, съседни и непознати можеха да бъдат поканени да споделят небесните щедрости (споменато в гл. 12:6, 7; 16:10–12).

12. Третата година. През третата година е трябвало да се даде „десетък“ на местните бедни (вижте на гл. 14:28, 29), в допълнение към това, което винаги се плащаше на левитите. Бог не забравяше по-малко щастливите, нито пък Неговият народ трябва да прави това.

Те могат да ядат. Легалистът или моралистът може да говори за бедните като за страдащи поради собствените си недостатъци. Вярно е, разбира се, че не всички са толкова внимателни, енергични или усърдни, колкото биха могли да бъдат. Но ако са в нужда, не бива да бъдат пренебрегвани поради тази причина. Бог умишлено постави левитите в позиция на зависимост от техните братя, като предизвикателство към щедростта на Израел.

13. Донесох. Такова изпълнено признание за дълг трябваше да бъде ежегодна привилегия. Бедните, заедно с левита, трябваше да бъдат осигурени. Дарителят потвърждаваше, че Божиите искания към него са били напълно изпълнени, че „десетъкът“ е бил надлежно платен, както е определено от Бог, за да бъде използван в хармония с Неговите инструкции. Докато „десетъкът“ оставал в частен дом, този дом бил в дълг към Бог. Той не можел да благослови това семейство, докато дългът не бил изплатен изцяло.

14. Моята скръб. Вероятно във връзка с церемониалната нечистота за мъртвите (виж Лев. 7:20; 21:1; вж. Осия 9:4). Различни обстоятелства биха могли да доведат до нечистота и по този начин до „скръб“, правейки невъзможно този човек да се яви пред Бога с радост. Не само че въпросният човек би бил церемониално нечист, но самите осветени неща биха станали нечисти, ако той се е хранил с тях, докато е в „нечисто“ състояние (виж върху Втор. 14:23–26).

За всяка нечиста употреба. Или „докато бях нечист“ (RSV). Той не би използвал умишлено „десетъка“ за „нечиста“ употреба.

За мъртвите. Или „на мъртвите“ (RSV). От древни времена езичниците вярвали, че мъртвите могат да бъдат зарадавани с дарове от храна и други неща, от които може да се нуждаят. Заслужава да се отбележи, че еврейската религия не само не е предвиждала подобни обреди, но, както тук, изрично ги е изключвала. В езическите земи обичаят да се поставя храна на гроба на починалия като дар за неговия „дух“ (виж Товит 4:17; Екл. 30:18) все още се практикува, както в Индия и Китай.

Може би разходите, свързани с погребението, са били големи и изкушението да се използва част от „десетъка“ за покриване на тези разходи по всяка вероятност не би било необичайно.

15. Погледни надолу. Молба за Божията милост. Това е също така благочестиво признание за възвишеното положение на Бог, далеч над всяко човешко обиталище, и на

фактът, че всички благословии са от Него. Сравнете думите на Давид пред събранието (1 Лет. 29:11-13).

Вижте също 2 Лет. 30:27; Ис. 63:15; Йер. 25:30; Зах. 2:13.

Благославям. Така преведената дума означава „да коленича“. Едно производно съществително означава „коляно“, а друго – „благословия“. Изразът „благославям Бога“ представя картината на поклонение пред Бога на колене.

Както си се заклел. Благодарно признание за непоколебимата лоялност на Бог към Неговата завет и вяроност към всичките Си обещания. Йехова не само е способен да изпълни обещанията Си, но е невъзможно Той някога да не постигне съвършенство в изпълнението им (виж стих 3, също гл. 1:8; 6:3).

16. Устави. Различните думи, използвани в този текст, обхващат всички изисквания, които Бог е поставил към Своя народ, не само по отношение на религиозните задължения, но и на гражданските и социалните. Моисей говори за престоя им „в долината срещу Бет-Фегор“ (гл. 3:29), където той представи на народа всички закони, които му бяха разкрити в Хорив. Тук започва тържествена заповед към целия народ. Това е напомняне, че те са влезли в заветна връзка с Бога, че по този начин са поели най-тържествените задължения. И от Своя страна Йехова обеща да ги благослови.

Пазете ги и ги изпълнявайте. Тяхната роля в тържествения завет. Това е призив за искреност на живота по отношение на заветните отношения (вижте гл. 4:6; 7:12).

17. Ти потвърди. На иврит така въведеното твърдение е изключително категорично: „Днес ти накара Господа да прогласи, че Той е твой Бог.“ Това беше постигнато, като Израел слушаше повтарянето на всички изисквания на завета и признаваше собственото си задължение да ги спазва.

18. Господ е заявил. Това е паралелно с категоричния израз от стих 17. Буквално се чете: „Днес Господ те накара да кажеш, че си Негов народ на притежание“, тоест Негова собствена лична собственост.

Странни хора. Вижте Изх. 19:5; 1 Петрово 2:9. Същата еврейска дума е преведена тук „Свойствен“ се появява и в Изх. 19:5; Втор. 7:6. В 1 Лет. 29:3 думата е преведена като „собствено благо“; а в Мал. 3:17 – като „скъпоценности“.

Обещано. И двете страни поеха задължения. Заветът беше взаимен, а обещанието, както при Синай, беше условно. Изх. 19:5-8; 24:3, 7.

19. Висок. Вижте Втор. 28:1 и върху Бит. 17:1. Прилагателното, преведено тук като „висок“, е едно от имената на Бог (вижте Бит. 14:18-20, 22; Чис. 24:16; Втор. 32:8; 2 Царе 22:14; Пс. 9:2; Ис. 14:14). В божествената цел името на Всевишния е поставено върху Божия народ (Чис. 6:27).

Почит. Така преведената дума произлиза от глагола „да разкроявам“, „да прославям“. Производното съществително означава „тюбан“, „украшение за глава“, първоначално „украшение“. За други примери на превода на същата дума вижте Исая 46:13; 62:3. Обърнете внимание на вътрешното значение на това, както е изразено от Христос (Йоан 17:10), и приложението му по отношение на църквата днес, както е коментирано от апостол Петър (1 Петрово 2:9, 10).

Така се завършва така наречената Книга на Завета, а заедно с нея и втората реч на Моисей.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5 ПП 526

8 6Т 9

8-11ПП 526

11 МХ 281

12 ПП 530

17-19РК 18; 6Т 222

18, 19 МХ 283

19 ДА 28; Ед 40

ГЛАВА 27

1 На народа е заповядано да напише закона върху камъни, 5 и да построи олтар от цели камъни. 11
Племената се разделиха на Гаризим и Гевал. 14 Проклятията, произнесени на планината Гевал.

1. Със старейшините. За първи път във Второзаконие старейшините се присъединяват към Моисей в увещаването на народа. Причината за това не е посочена (виж гл. 31:9), но е възможно смъртта на Моисей да е поставила по-голяма отговорност върху тях като водачи.

Всички заповеди. Вероятно включващи всички инструкции, които Бог беше разкрил на Моисей.

2. Камъни. Еврейските коментатори казват, че са били издигнати три комплекта камъни – един в средата на самия Йордан (Исус Навин 4:9), друг в Галгал (Исус Навин 4:20) и трети на планината Гевал (Второзаконие 27:4). Други смятат, че са били издигнати общо 12 стълба, както когато Моисей е потвърдил завета между Йехова и Израел (Изход 24:4). Не се казва нищо за размера или броя на тези камъни, освен че са били достатъчно големи, за да осигурят място за написване върху тях на Десетте заповеди и законите, дадени чрез Моисей.

Измазайте ги. В много народи е било обичайно надписът да се гравира върху самия камък; тук е следван египетски процес. Слои добре смляна вар, която се втвърдява почти толкова, колкото съвременния цимент, се измазвал върху камъните. Това покритие осигурявало гладка, твърда повърхност за пигментираните букви. Такива надписи обаче не били трайни, защото рано или късно мазилката се напуквала и падала. С този вид работа израилтяните сигурно са се запознали в Египет и някои несъмнено са били експерти в нея. Глаголът, преведен като „да измазвам“, се среща само в стихове 2 и 4 на тази глава.

Съществителната форма „пластер“ също се появява само тук, и като „вар“ в Исаия 33:12 и Амос 2:1.

3. Този закон. Вероятно самото законодателство, а не благословиите и проклятията, изброени по-късно в стихове 14–26 (виж стр. 500). Думата, преведена тук като „закон“, е тора, общ термин за всички свещени наставления, а не само за Декалога. Тук тя се отнася конкретно до Божията воля, както е била разкрита на Моисей.

Това трябваше да бъде написано четливо и видно поставено на централно място, като постоянно напомняне за завета между Бога и Израел (виж Исус Навин 8:30–35). Днес имаме Божията разкрита воля в домовете си, но Израел нямаше такава привилегия. Съответно, самите камъни в провинцията трябваше да го обявят за всички хора, за да не го забравят.

4. Гевал. Вижте гл. 11:29. Самарянският Петокнижие тук замества „планината Гаризим“, свещената планина на самаряните. Както и другаде, преводачите са променили думите на Моисей, за да съответстват на техните вярвания. Планината Гевал е на около 29 километра от най-близкия брод през река Йордан и на около 48 километра от Галгал, където ще бъде разположен лагерът на Израел.

5. Олтар. Освещаването на нов олтар би било повод за жертвоприношения и подновяване на завета с Бога.

Всеки железен инструмент. Вижте Изх. 20:25. Тази дума се използва за желязо, което се преработва в инструменти, както и за различни метални сечива и прибори (Бит. 4:22; 1 Лет. 22:3, 16; 29:2, 7). Вижте също Притчи 27:17; Екл. 10:10; Ис. 10:34; Амос 1:3.

6. Цели камъни. Не е трябвало да се извършва рязане, оформяне или полиране на камъните, за да не се стигне до форми, които биха могли да се превърнат в обекти на поклонение. Според еврейските коментатори тези камъни са били взети от коритото на река Йордан. Такива олтари от необработен камък са били строени при различни специални поводи, като например от Геден и Маное (Съдии 6:24, 26; 13:19), Самуил (1 Царе 7:17), Саул (1 Царе 14:35) и Давид (2 Царе 24:25). Сравнете 12-те стълба на Моисей, издигнати, когато Израел първоначално влязъл в заветните отношения при Хорив (Изход 24:4). По-късно Илия взел 12 камъка и построил олтар като част от усилията си да върне Израел в заветни отношения с Бога (1 Царе 18:31, 32).

Всеизгаряния. Така преведената дума произлиза от глаголният корен „да се изкачвам“, „да се възкачвам“. Съществителното име, използвано тук, се отнася до жертва, изцяло консумирана на олтара (вижте върху Лев. 1:3), за разлика от други жертви, само части от които са били други жертви, само части от които са били поставяни на олтара. Само кожата и онези части, които не са могли да бъдат измити, не са идвали на олтара. Тази жертва символизираща възвисяването на душата в поклонението.

Ако жертвата е била животно, тя е трябвало да бъде мъжко без недостатък (Лев. 1:3, 10; 22:18, 19); ако е била птица, гургулица или млад гълъб (Лев. 1:14). Младият гълъб обикновено се е принасял в жертва от бедните (виж Лев. 5:7; 12:8), а агне - от хора, които са могли да си го позволят (Лев. 5:14). 12:6; Числа 6:14) и от народа (Лев. 23:12). Тази жертва означаваше пълното предаване на приносителя, изцяло посветен на Господа (виж Изх. 24:5-7).

Мирни приноси. Приносите на благодарност изразяваха признателност за спасението, за здравето, и за избавление. Безопасното преминаване на Йордан и влизането в обещаното наследство щяха да дадат добра причина за радост.

Законът, написан върху камъните, ще бъде едновременно напомняне за дълг и свидетелство за прегрешение. Приносите щяха да свидетелстват за милост, благодат и прошка на греха - за факта, че е било взето пълно предвид за покаянието на грешника. Те свидетелстваха и за обновено посвещение. Мирните приноси напомняха за любовта, милостта и благодатта, с които Бог посреща разкайващия се. На олтара от недялани камъни Бог и човек се срещаша. Тук се осъществяваше помирението. Тук започваше нов живот.

Радвай се. Покаялата се душа би осъзнала, че мирната жертва е пиршество на радостта. и щастие. Общението с Бога беше възстановено и на свещения празник Бог и човекът общуваха. Единство и мир царуваха между Йехова и Неговия народ.

8. Много ясно. Буквално, „да го направиш различно, да го направиш добре“.

9. Този ден. Тоест, денят на последното обръщение на Моисей към народа. Когато влязоха върху наследството им Бог потвърди завета, сключен с бащите им (виж гл. 26:18). Влизането в Обещаната земя се превърна в подходящ повод за повторение на разпоредбите на завета. Бог беше на път да изпълни Своето заветно обещание - дара на Ханаан - и Израел не можеше да си позволи да забрави обещанието си да Му се подчиняват, за да не загубят земята на наследството. Вероятно е „старейшините“ (ст. 1) да са били разположени на стратегически точки из целия лагер, за да предадат думите на Моисей на огромното множество. Това подновяване на завета изглежда е почти равностойно по впечатляваща сила на потвърждаването на завета на Синай. На Синай повечето от възрастните, които сега участваха в тази церемония по повторно посвещение, или бяха деца, или все още не бяха родени.

10. Подчинявайте се. Израилтяните поемаха сериозни и тежки отговорности. Общението с Бога винаги е свързано с тежки задължения. Такова е „святото призвание“ на християнина (1 Петрово 2:1-9).

11. Обвинен. Така преведеният глагол е в емфатична форма и означава, че Моисей заповяда на хората най-усърдно, дори яростно. Благословиите и проклятията трябваше да бъдат повтаряни в ритуална форма.

12. Планината Гаризим. Планината южно от Сихем.

13. Планината Гевал. Тази планина се намира северно от Сихем, срещу Гаризим, с тясна долина между тях. Двете планини образували голям естествен амфитеатър, достатъчен за да побере огромното множество. Говорителите трябвало да застанат в центъра, в долината; племената трябвало да се съберат по склоновете на двете планини. Шест от племената, произлизащи от Лия и Рахил, трябвало да откликнат на благословиите. Племената, които трябвало да откликнат на проклятията за непокорство, били потомците на Зелфа и Вала, заедно с тези на най-малкия син на Лия, Завулон, и на Рувим, който се отказал от първородството си заради греха си срещу баща си (Битие 35:22; 49:4).

14. Левитите. Гласовете им можеха да бъдат чути от цялото събрано множество. Чрез четенето на закона и отклика на народа Бог и Неговият народ отново влязоха в тържествен завет, който съдържаше благословии за послушание и наказания за непослушание. Впечатляващото събитие нямаше скоро да бъде забравено.

Ето едно предвкушане на християнството: вината (Яков 2:10), която идва със съкрушения закон (Рим. 1:32); съгласието, че Божиите изисквания са справедливи и добри (Рим. 7:12–14); изкуплението от проклятието на закона (Гал. 3:13), с неспособността на закона да положи ръце върху човека в Христос Исус (Рим. 8:1); окончателната победа и Обетованата земя (Откр. 15:2; 21:1–7).

15. Образ. Вижте Изх. 20:4, 23; 34:17; вж. Йер. 10:3–5; Осия 8:6; 13:2; също Ис. 40:19; 41:7; 44:10–20.

Тайно място. Странно е как хората се заблуждават, мислейки си, че могат да скрият всичко от Бога (виж Втор. 13:6; Йов 31:27).

16. Осветява. Буквално „безчестие“. Смъртното наказание се налагаше на идолопоклонниците. и върху онези, които проклинаха родителите си (Изх. 21:17; Лев. 20:9).

18. Слепите. Относно заблуждаването на слепите вижте Лев. 19:14.

24. Поразява. Проклятие върху убийството (Изх. 20:13; 21:12; Лев. 24:17), дори незабелязано и следователно ненаказано убийство.

25. Награда за убийство. Вземане на подкуп за убийство (виж Изх. 23:7, 8; Втор. 16:19; Езекиил 22:12). Вероятно това обвинение е отправено и към съдии, които биха могли да бъдат подкупени във връзка с дело за убийство.

26. Не потвърждава. Буквално „да направя да се утвърди“, следователно „да се установи“, „да се направи да се издържи“, „да се обвърже“, „да се изпълни“. Същата форма на глагола се превежда и като „утвърждавам“ (Второзаконие 28:9; Бит. 17:21; Пс. 78:5); „изпълнявам“ (1 Царе 8:20; 2 Лет. 6:10); „поддържам“ (Йов 4:4).

В Галатяни 3:10 апостол Павел цитира този стих.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

15 5Т 318

17-193Т 517

26 ПП 372

ГЛАВА 28

1 Благословиите за послушание. 15 Проклятията за непослушание.

1. Слушай внимателно. Буквално „внимавайки, ще внимаваш“ (виж също гл. 7:12).

Това е покана за много сериозно обмисляне (виж Изх. 23:22). След като дава инструкциите за церемонията на проклятието и благословията, за използване в бъдещ случай, Моисей се връща в тази глава, за да повтори с известно уточнение наградите и обещанията за послушание и непослушание.

Моисей наближаваше края на живота си. Той отново беше принуден да представи по-пълно пред народа си алтернативите между послушание и непослушание. Моисей знаеше, че пътят, който предлагаше на Израел, беше образователен и дисциплинарен. Законът беше основата на тяхното образование като народ (Гал. 3:17, 24). С първите си думи „Ако слушаш внимателно“ той им съобщи, че вечната им съдба е в собствените им ръце. Божиите ръце все още са вързани от човешкия избор; Той няма друг избор, освен да възнагради човека в хармония с поведението му (Мат. 6:33).

Високо. Вижте гл. 26:19.

2. Благословии. Подобно на дъждовете върху земята, богати благословии ще се изсипят върху послушните.

3. В града. Този стих представлява обобщение на всичко, което следва. Дейностите, изброени в следващите стихове, обхващат целия живот на Израел, както личен, така и национален.

4. Твоето тяло. За предпочитане „твоята утроба“ (както в Бит. 30:2; Втор. 7:13; и т.н.). Обещание за никакви преждевременни раждания или спонтанни аборти и успех в отглеждането на здрави деца (виж Втор. 28:11).

Твоята земя. Тоест, на всички култивирани култури и следователно обещание за достатъчно и сезонни дъждове и вида време, необходимо за осигуряване на изобилна реколта (виж Втор. 7:13; 30:9; също Изх. 23:26).

Твоят добитък. Преведено от обичайната дума за по-големи животни, като камили и говеда (Изх. 9:25; 12:12; Пс. 135:8; Йер. 50:3). Произлиза от глагола „да бъдеш ням на език“, „да бъдеш с вързан език“.

Твоите крави. Думата, преведена като „крави“, е от глагола „да се учиш“. Същият корен в Арабският език означава „прилепвам се към“, „запознавам се с нещо“. Съществителното име, както тук, означава „обучен“, „послушен“ и „опитомен“ и се използва за домашни животни, обучени на селскостопански труд и човешка служба като цяло.

Стадата. Може би по-добре се разбира като женските овце и кози, овцете. Думата, преведена като „овце“, включва различни малки животни, като овце и кози. Тук е благословия за женските, за да могат да раждат навреме и да произвеждат здравословно потомство.

5. Кошница. Еврейските коментатори отнасят това до съдовете, в които са били хляб и плодове пазени. Това се отнася за ежедневните хранителни запаси на израилтяните, като обещанието е, че те няма да имат недостиг на ежедневните си нужди.

Магазин. Еврейските коментатори прилагат това към лопатката за месене, в която се е съхранявало това част от храната, която все още не е готова за употреба. Това обещание уверява Израел, че няма да има недостиг, а винаги ще има нещо на склад за употреба. Сравнете съда с масло на вдовицата (4 Царе 4:6).

6. Влез. Изразите от стих 6 се отнасят за всички дейности в живота (виж Втор. 31:2; 2 Царе 3:25; Пс. 121:8; Ис. 37:28).

7. Твоите врагове. Сравни Изх. 34:24.

Седем начина. Докато враговете им напредваха към тях в плътна формация, ред след ред от бойни мъже, както беше обичайно, те щяха да бъдат разпръснати като неорганизирана тълпа (вижте Съдии 7:21, 22 за мадиамците и 4 Царе 7:7 за сирийците).

8. Складове. Този стих обхваща всички дейности, свързани с изкарването на прехраната. Сравнете Притчи 3:10 за „складове“ или хамбари и Втор. 12:7 за ежедневния кръговрат от дейности.

9. Свят. Това не се отнася до святостта като абстрактна идея, а до Израел като отделен, за да бъде Божи народ и затова признат пред всички народи (вижте гл. 26:18, 19).

Ако. Сравнете Втор. 7:12; Изх. 19:5. Божиите благословии са условни, зависят от послушанието на Израел на Неговите справедливи изисквания. Мойсей им представи вечната им съдба, както по-късно направи Христос (Мат. 6:33).

10. Наричан с името Господне. Буквално „че името на Йехова да се прилага върху теб“, което означава, че Израел ще бъде признат за Божия собственост (виж гл. 14:2; 26:18). По този начин Божието име се прилага към град Йерусалим (Йер. 25:29). Всички хора ще познават връзката на Йехова с Неговия народ (Ис. 61:9).

11. Изобилен. Включени са всички материални благословии. Буквално „да те накара да имаш излишък“ (виж Втор. 30:9; 4 Царе 4:43, 44).

12. Неговото добро съкровище. Твърдението гласи буквално: „Йехова ще ти отвори Своите съкровищница“ (виж Исус Навин 6:19, 24; Пс. 33:7, „съхранилища“; Йер. 50:25, „оръжейница“).

Давайте заем на мнозина. Сравнете гл. 15:6. Способността да се дава назаем предполага изобилие.

13. Главата. Обещание за бъдещо лидерство (виж Исая 9:14; 19:15). Контрастът е посочен във Втор. 28:43, 44.

15. Не слушам. Думата, преведена като „слушам“, включва повече от просто слушане; тя предполага и послушание. Това е добре илюстрирано от думите на Даниил: „слушайте и вършете“ (Дан. 9:19).

16. Проклет. Сравнете това със стих 3. Благословиите за послушание биха надхвърлили човешкото въображение. Но наказанията за непослушание биха били също толкова впечатляващи.

20. Бързо погинете. Сравнете изразите от Пс. 39:11: „изтребвам като молец“ и Соф. 1:18, „бързо избавление от всички тях“.

21. Морът. Вижте Лев. 26:25 за заплахата от мор. Веднъж 70 000 мъже умрели (2 Царе 24:15; вижте също Йер. 14:12; 21:6, 7, 9; Ез. 5:12; 6:11, 12; Амос 4:10).

22. Удари те. Различните посещения, дадени в този стих, са трудни за дефиниране. Да се опитваме да ги идентифицираме със съвременни болести е равносилно на спекулации. Общоприето е, че първите четири споменати се отнасят до човешки същества, а последните три - до посеви. Смята се, че думата, преведена като „меч“, ch-g-b, както първоначално е написана от Моисей, е трябвало да бъде изговорена от масоретите като choreb, „суша“, а не като chereb, „меч“. Думата „суша“ хармонизира по-добре с контекста.

23. Месинг. „Небесата“, обикновено смятани за източник на влага, биха, под проклятието Божие, не осигурявайки повече вода, отколкото може да се очаква от месинг (вижте Лев. 26:19; Йеремиа 14:1-10).

Желязо. Без влага земята би се изпечела толкова силно, че примитивните инструменти на времето не можеше да го обработва. Хората щяха да загинат поради липса на храна.

24. Барут и прах. Голямата пустиня на източната граница на Палестина беше готов арсенал за тези Божии оръжия. От пустинята духаше страшната прашна буря, известна като сироко.

25. Бягайте по седем пътя. Те щяха да тръгнат срещу враговете си като компактна, добре организирана армия, напълно екипирана, но щяха да бъдат победени и да бягат като неорганизирана тълпа без водач.

Бъди премахнат. Буквално „бъди за ужас“. Така преведената дума не включва идеята за „разпръскване“, както в LXX. Коренът ѝ означава „треперя“, „треперя“, „страхувам се“. (Екл. 12:3; Дан. 5:19; 6:26). Ако евреите останат непокорни, те щяха да се превърнат в страшен пример за бедност, болести и страдания за всички неевреи (виж 2 Лет. 29:8; Ис. 28:19).

26. Трупът ти. Заплаха, повторена в Йер. 7:33 (виж Йер. 15:3; 16:4; 19:7; 34:20). Юдеите били особено чувствителни по отношение на непогребаните си мъртви. Такова излагане се смятало за най-тежкото наказание (виж Йер. 22:19; 36:30; вж. Пс. 79:2, 3).

Изплашете ги. Буквално „прогонете ги“, тоест хищните зверове и птици, които биха погълнали труповите им.

27. Ботч. Или „кипя“. Така преведената дума произлиза от корен, означаващ „да бъдеш горещ“, „да“ „... да се разпали“ (виж Втор. 28:35; Изх. 9:9–11; Лев. 13:18–23; 4 Царе 20:7; Йов 2:7; Ис. 38:21). Кожните заболявания от различен вид винаги са били често срещани в Ориента.

Емероиди. Буквално „отоци“, обикновено се разбира като хемороидални отоци в ануса. Някои предполагат „тумори“ (виж 1 Царе 5:6, 9, 12).

28. Слепота. Въпреки че физическата слепота е достатъчно често срещана на Изток, обикновено се приема, че тук истинското приложение е липса на здрав разум в правителствените политики, което води до разруха за нацията (виж Зах. 12:4; срв. Ис. 13:8; 29:9–12, 18; Йер. 4:9; 25:16, 18; Соф. 1:17).

29. Спаси те. Тоест, от чуждестранни врагове. Сравни неуспеха на Египет да ги освободи (Йеремия 37:7; 46:17).

30. Съпруга. „Съпругът“ щеше да загуби жена си още преди бракът да може да бъде консумиран. Това се смяташе за най-тежко проклятие, както и обратното, бракът се смяташе за голяма благословия.

Лежи с. Така преведената дума означава „да изнасилваш“, „да оскверняваш“ (виж Исая 13:16; Захария 14:2). Това се отнася за насилие, каквото може да се очаква от войници, опиянени от победа.

31. Твоят вол. Домашните животни биха били безпомощни да направят каквото и да било в своя защита (виж Исая 1:7).

Няма спасител. Буквално „няма спасител за вас“ (вижте Втор. 28:29).

33. Плодът. Сравнете обещанието от Исая 65:21–25.

34. Ще полудееш. Тоест, ще бъдеш доведен до отчаяние, осъзнавайки безсмислието на опитите да направи нещо, за да облекчи ситуацията.

35. Голяма провал. Вижте стих 27.

36. Служете на други богове. Състояние на пълно отстъпничество. Нацията ще бъде изоставена. от Йехова, неговият цар отведен в плен с народа си, а самият народ позорно се покланя на идолите, изповядвани от народа, от който е бил отведен в плен (виж Йер. 9:15, 16; 16:13).

37. Удивление. Би било почти неразбираемо как един народ, някога толкова облагодетелстван от Бога, би могъл да падне толкова ниско, колкото падна Израел (вижте 1 Царе 9:7–9; Йеремия 18:15–17; 19:8).

Поговорка. Когато езичниците искали да изразят презрение към някого, те го правили, като го наричали евреин.

38. Но малко. Словесна картина на глад. За изпълнение на това, предшествашо пленничество във Вавилон вижте Йеремиа 14:1–6.

Скакалецът. Или „скакалците“, както в Съдии 6:5; 7:12; Йов 39:20 и т.н.

39. Червеи. Вероятно вредители, които биха погълнали лозите им.

40. Не помазва. Сравнете Михей 6:15 за подобен език. Относно ориенталския обичай на помазване на тялото със зехтин, виж 2 Царе 12:20; 14:2; 2 Летописи 28:15.

42. Скакалец. Преведено от дума, различна от използваната в стих 38, но разновидност на скакалците.

Консумирам. Буквално „да завладея“, „да наследя“, „да лиша от собственост“ и т.н. повече от 200 пъти в Стария завет. Скакалците щяха да завладеят напълно земята и да я оставят в пустиня.

43. Над теб. Сравни гл. 10:19. Няма нищо по-осъдително за един народ от това да чужденците в страната просперират за сметка на бедното местно население.

44. Опашката. Самата антитеза на Божията цел при установяването на завета Му с Неговия народ (ст. 12, 13).

45. Ти не послуша. Божиите проклетия щяха да следват едно след друго, докато Израел не бъде доведен до пълна гибел. Причината за всичко това беше тяхното пренебрежение на условията на завета, който доброволно бяха сключили с Бога. Те бяха положили тържествена клетва пред Него да бъдат верни на Неговата изразена воля. Пълното им отричане от Бога и Неговия завет доведе до пълна промяна в Божията цел за тях. Пропорционално на евентуалното възвисяване на Израел пред всички народи, такова щеше да бъде и тяхното унижение.

46. За чудо. Сравнете гл. 4:34. На евреите е трябвало да се гледа като на особено неблагоприятни за Бога, като на носещи белезите на Неговата наказваща ръка. Това е трябвало да продължи вечно – както би продължил и техният просперитет, ако бяха верни.

48. Железен хомот. Сравнете Йеремиа 28:12–14 за изпълнение на това пророчество.

Унищожен. Буквално „изстребен“, „унищожен“ (виж Езекиил 14:9; Амос 2:9; 9:8; Михей 5:14; Агей 2:22).

49. Нация. Коментаторите са прилагали това пророчество към различни народи – обикновено към Асирия (Ис. 10:5) и Вавилон (Йер. 5:15). Други настояват за римляните, посочвайки орела на римските знамена. Еврейските коментатори говорят за атаката на римските сили, водени от Веспасиан и Тит, които превзели Йерусалим през 70 г. сл. Хр .

Както орелът лети. Буквално „както лешоядът се спуска надолу“. Сравнете подобна фигура в Йов 9:26; 39:27–29; Матей 24:28. Бързото спускане на лешояда от небето към пляката му е отбелязано в Осия 8:1 и е оприличено на атаките на древните асирийски армии и на силите на халдейците (Ер. 48:40; 49:22; Авак. 1:8).

Не разбирам. Вижте Йер. 5:15. Същият израз е използван от пророк Исаия, когато говори за асирийците (Ис. 28:11; 33:19). Много християнски и мнозинството еврейски коментатори виждат тези думи изпълнени в римските армии. Асирийските и халдейските народи са говорили езици, тясно свързани с езика на евреите. Латинският език е бил напълно чужд за евреите, тъй като е бил различен от техния и тъй като те не са имали контакт с римляните.

50. С ожесточен вид. Буквално „с негъвкав вид“, от глаголният корен „да бъдеш силен“, „да бъдеш могъщ“, „да бъдеш страховит“. Същата дума е използвана в Дан. 8:23 за римската мощ. Тази дума е преведена като „свиреп“ (Бит. 49:7), „силен“ (Чис. 13:28), „могъщ“ (Пс. 59:3), „груб“ (Пр. 18:23), „алчен“ (Ис. 56:11).

Не обръщайте внимание. Сравнете халдейците (2 Лет. 36:17; Плач 5:6–12) и мидяните (Исая 13:18).

51. Бъдете унищожени. Изпълнението на различните проклетия върху непокорния народ ни учи, че Бог не се въздържа завинаги от налагане на наказанието, което грехът изисква. Не е утеха да си спомняме, че окаяното състояние на човек е резултат от неговите собствени умишлени действия.

52. Обсадете те. Словесна картина на бягството на хората към техните укрепени градове и градове, а селските райони, където се произвежда храната на нацията, са пустеещи.

Стените падат. Дори последните им крепости щяха да бъдат разрушени, оставяйки ги без убежище. Гладът, причинен от пустите полета, щеше да допринесе за падането на укрепените градове (вижте Йеремиа 5:17).

53. Твоето собствено тяло. По-добре „от твоята утроба“. За подобно ужасно проклятие виж Лев. 26:29; Йеремиа 19:9; Езекиил 5:10. Това се изпълни при обсадата на Самария от сирийците (4 Царе 6:26–29), при обсадата на Йерусалим от Навуходоносор (Плач Йерусалимски 2:20; 4:10) и отново при обсадата на Йерусалим от Тит.

54. Окоето ще бъде зло. Това може да се отнася до човек, който наблюдава и неохотно гледа на всяка хапка, която може да види у други членове на дома си, както и до зли планове срещу собствените си роднини.

55. Нищо не остана. Описание на най-страшните условия на глад, които можем да си представим. Гризещата болка от желанието може да помете всички следи от деликатност и култура.

56. Деликатна жена. Описание на жени, които са били обучавани и възпитавани да спазват и практикуват всички грации на поведение, свързани с благородното възпитание и култура.

57. Малкото й. Буквално „след раждането й“. Майката била толкова обсебена от глад, че изяждала след раждането, а след това и детето, което е родила (вижте на стих 53).

58. Тази книга. Това вероятно се отнася не само до книгата Второзаконие, но и до тората (виж гл. 17:19; 27:3, 8; 29:29; 31:12; 32:46).

Страшно име. Името често се използва за човека и неговия характер. репутация (виж Йеремиа 14:7, 21; Езекиил 20:9, 14; Пс. 25:11; 31:3; Исая 48:9; 66:5).

59. Чудесно. По-добро, „изключително“ или „трудно за разбиране“. Беше в техните тежестта и продължителността, че бедствията са били изключителни (виж Исая 29:14).

60. Болести. Сравнете Втор. 7:15; и за разлика от това, Изх. 15:26.

61. Този закон. За примери на този израз вижте Второзаконие 29:21; Исус Навин 1:8.

63. Ще те унищожи. Сравнете противоположната емоция, изразена от Бог в Осия 11:8; също Йеремиа 32:41.

64. Разпръсни се. Сравни Лев. 26:33; Втор. 4:27; Йер. 9:16.

65. Няма спокойствие. Буквално „няма почивка“ (вижте Йер. 31:2; 50:34).

Отслабване на очите. Поради умора, произтичаща от неуспешното търсене на избавление. ела (виж Йов 11:20; 17:5; Пс. 119:123).

Скръб на ума. Буквално, „изтощение на душата“.

66. Да се съмнявам. Буквално „окачен за теб отпред“, тоест, като нещо, висящо на конец, който е в постоянна опасност да се скъса.

67. Страх. Думата, преведена като „страх“, включва ужас, страхопочитание, ужас и трепет. Йов имал подобно преживяване, както е описано тук (виж Йов 7:2–4; вж. Притчи 28:1).

68. В Египет. Нямаше по-страшно наказание от принудителното завръщане в земята на робството, от която Бог ги беше избавил.

Кораби. Вероятно са участвали в търговията с роби (виж Езекиил 27:13; Йоил 3:6; Амос 1:9). Тук завършва третата реч на Мойсей.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-68ПП 466-467

1 ПП 466

1-14SR 171

2-6МН 284

2-131Т 609; 2Т 574

3-8ПП 466

8-13МН 284

9-136Т 351

10 DA 28; Ed 40; МН 404

12 РК 134

15 РК 136; РР 466

20 Изд. 143

23, 24 РК 136

32 Изд. 143

37 ПП 466; ЗТ 200

49-53ПП 467

56, 57 GC 32; РР 467

64 EW 75, 213

64-67РК 569; РР 466

65-67DA 223

ГЛАВА 29

1 Моисей ги увещава към послушание, като си спомня за делата, които са видели. 10 Всички се представят пред Господа, за да влязат в Неговия завет. 18 Големият гняв е върху онзи, който се ласкае в нечестието си. 29 Тайните неща принадлежат на Бога.

1. Това са думите. На еврейски това е гл. 28:69. Текстът обаче може да се приложи и към следващото.

В земята Моав. Израел все още беше разположил лагер на същото място, споменато в гл. 1:5.

Заветът. Не друг завет в допълнение към този, сключен на Синай, а по-скоро негово потвърждение. На Синай заветът беше установен и потвърден чрез кръв (виж Изх. 24).

3. Изкушения. По-точно „изпитания“ (виж гл. 4:34; 7:19), т.е. трудни преживявания чрез които Бог е предопределил те да развият характер.

Очите ти са видели. Сравни гл. 10:21. Естественото, физическо зрение може да бъде отлично, а духовната проникателност почти незначителна. Духовното зрение е дар от Бога; без този дар човек е тъп за разбиране (Ез. 20:49; Пс. 106:7).

4. Сърце, за да възприема. В противен случай сетивата щяха да бъдат настроени да възприемат Божията воля, а волята – посветена на нейното изпълнение. Човекът, който усеща нуждата от

духовно разпознаване и го търси, ще го получи (виж Пс. 25:9, 12, 14; 119:18). Сравнете контраста, който Исус Христос направи между юдеите и Своите ученици (виж Мат. 13:10–17; вижте също Йоан 7:17). Умът на неновородения няма способността да оценява и разбира духовните ценности. Но когато човек се обърне искрено към Бога, духовното му зрение ще бъде възстановено (виж Йоан 6:45; 1 Кор. 2:12–16; 2 Кор. 4:6; Еф. 1:17).

6. Хляб. Сравнете гл. 8:3. Освен покупките, които можели да правят от хората от околността, израилтяните били напълно зависими от Бога, който постоянно упражнявал чудотворна сила в тяхна полза. Те нито сеели, нито жънали и следователно не получавали реколта.

9. Проспер. Буквално „проявявам внимание“, „действам благоразумно“, „проявявам благоразумие“. Отнася се по-скоро до мъдро управление, до това да показвам умения във всичките си лични дела (виж Втор. 32:29; Исус Навин 1:8; Пс. 101:2; Дан. 12:3).

10. Капитани. Буквално „глави“.

Старейшини. Вероятно 70-те старейшини, за които се говори в Числа 11:16, и съдиите (виж Втор. Зак. 1:2). 19:12, 18; 21:2, 4, 6; 25:8).

Служители. Гражданските служители, които изпълняваха присъдите, произнесени от съдиите (виж гл. 16:18).

11. Непознат. Отнася се главно за египтяните, които са излезли от Египет с тях (виж гл. 5:14; 24:14; 31:12).

Дървесекачът на дървата ти. Може би по-добре е „събирачът на дървата ти“, в хармония с употребата на същия корен в арабски език.

12. Неговата клетва. Първото срещане на думата, преведена по този начин, във Второзаконие. Използва се в смисъла на завет, скрепен с клетва, с намек за проклетия при неспазване на условията на завета. Вижте същата еврейска дума в Числа 5:21.

15. Не тук. Заветът е трябвало да включва всички бъдещи поколения.

16. Египетска земя. Те бяха напълно запознати чрез личен опит с живота в Египет, с цялото му идолопоклонство и съпътстваща го неморалност.

Народите. Имайки предвид амаличаните, едомците, мадиамците, амонците и моавците.

17. Техните мерзости. По-точно „техните отвратителни неща“, тоест всички неща, отнасящи се до езическото поклонение и обичаи.

18. Жлъчка. Думата, преведена като „жлъчка“, се появява като „отрова“ в гл. 32:33, „отрова“ в Йов 20:16 и „бучиниш“ в Осия 10:14. Думата, преведена като „пелин“, е преведена по подобен начин във всички други текстове, с изключение на Амос 6:12, където е дадена като „бучиниш“. Тези термини подсказват за горчивите последици от идолопоклонството.

19. Да се благославя. Тоест, да се стреми да се убеди чрез процес на рационализация, че нито едно от проклетията няма да го сполети, а че ще се наслаждава на хубавите неща в живота.

Въображението. По-точно „инатът“.

Да се добави пианство към жаждата. Буквално „с намерението да се помете мокротото със сухо“. Това вероятно е бил пословичен израз, предполагащ унищожението на мнозина, които са били неправилно повлияни от други.

20. Неговото име. Тоест, самият човек. Той и неговите потомци трябваше да бъдат напълно унищожени (виж гл. 7:24; 9:14; 25:19).

22. Ще кажа. Това е твърдението от стих 24. Бъдещите поколения на хората от земята, а също и посетителите, биха отбелязали с удивление бедствията, които Бог сполетя върху бунтовния народ.

23. Содом и Гомор. Символи на разрушение, произтичащо от голямо зло.
(виж Бит. 18:20; 19:24, 25; вж. Йов 18:15; за сравнение вижте Ис. 61:11).

25. Изоставиха завета. Вижте 3 Царе 19:10, 14; Йеремиа 22:9. В продължение на стотици години земята на Палестина е била разпростряна пред всички хора като свидетел на Божието проклятие. Голяма част от страната отдавна е била безплодна пустош. Това се случило заради отстъпничеството на еврейския народ, който изоставил завета. Хората често са озадачени как една толкова неприветлива земя, каквато е Палестина днес, е могла някога да бъде описана като „течаща с мляко и мед“ (Исх. 3:8; и др.; виж върху Бит. 12:6).

27. Гневът. Сравнете Йер. 21:5; 32:37. Думата, преведена като „гняв“, понякога се предава като „ноздри“ (виж Бит. 2:7; Исх. 15:8; Чис. 11:20; 2 Царе 22:9, 16; Йов 4:9; 27:3; Пс. 18:8; и др.). Често предполага учестено дишане през носа като индикация за емоция.

28. Изкорени ги. Буквално „изтръгна ги“. Крайната загуба на Ханаан беше не са резултат от набор от обстоятелства, които просто са се случили. Те са били „изтръгнати“ от Самия Бог.

29. Тайните неща. Много коментатори, включително еврейски, са прилагали тези думи за тайни грехове, известни само на Бога, както в Пс. 19:12. Паралелният израз обаче „онези неща, които са разкрити“, тоест „нас“, предполага, че „тайните неща“ са неща, които Бог не е сметнал за уместно да разкрие. Човекът не може да проумее вътрешните съвети на Всемогъщия. Те са Негови. Нещата, които Той е разкрил, за закона и живота, са наши, за да ги размишляваме. В Писанията имаме разкритата Божия воля; тя е изцяло наша.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

19-22 Те 52

29 СТ 248; DA 234; Ed 171; Ev 627; FE 335; GC 324; MH 429; PP 113; SC 113; ST 701;
8T 279

ГЛАВА 30

1 Големи милости обещани на покаялите се. 11 Заповедта е явна. 15 Смърт и живот са пред тях.

1. Спомни си ги. Буквално „върни ги в сърцето си“. Обърни внимание на същия израз в 1 Царе 8:47. Ще бъде необходимо те да размишляват върху причините за своето изгнание и връзката си с Йехова като предварително условие за възстановяването им в Божията благосклонност (виж Лев. 26:40; Втор. 4:29, 30).

2. Завръщане. Трябва да има и отвърщане от греха и завръщане към поклонението на Йехова (виж Неем. 1:8, 9). Искреността ще се отразява в послушание.

3. Върни пленничеството си. Сравни Пс. 14:7; 85:1–3; 126:1, 4; Езек. 16:53. Не освобождението от физически плен е най-важното, а по-скоро освобождението от пленничеството на греха (виж Пс. 41:4; Йер. 3:22; 17:14; Осия 14:4; Мат. 13:15).

4. Най-отдалечените части на небето. Пророк Неемия се позовава на обещанието от този стих (Неемия 1:8, 9). За подобен израз вижте Второзаконие 4:32; Пс. 19:4; Ис. 13:5. Йехова не би отхвърлил Своя народ; като отделни личности Той никога не ги е отхвърлял. Разпръснатостта е трябвало да бъде тяхното наказание. Божественото наказание винаги има определена цел. Когато този ефект се постигне, Бог се обръща към Своето дете с предложения и помощ за постигане на възстановяване (вижте Йов 23:10; Осия 6:1–3; Евреи 12:11).

5. Прави си добро. Вижте Йеремия 32:42, 43 за начина, по който Господ е възнамерявал да изпълни това обещание.

6. Ще обрежа сърцето ти. Сравни Лев. 26:41; Йер. 31:33. Да обрежа сърце означава да се ускори духовното възприятие и да се направи съвестта нежна.

7. Върху враговете ти. Истинското покаяние обръща проклятието, което следва своенравието. Няма толкова дълбока и широка раздяла между Бога и грешника, че да не може да бъде премахната веднага щом грешникът се обърне отново към Бога. Радостта от Бога е пълна, когато човек се обърне към Него, защото тогава небесните благословии могат да бъдат изляти върху него. Упоритият грешник е този, който трябва да изтърпи пълното проклятие на греха.

8. Връщане. Да се върнеш по стъпките си, сякаш от пътуване. Често се използва преносно, за да се обърнеш към Бога със смирено покаяние (виж Исаия 10:21; 19:22; Йеремия 4:1; 15:19; 18:11; Езекиил 18:23; и др.).

9. Направи се изобилно. Когато човек обича Бога и се подчинява на Неговата воля (виж Йоан 14:15), защото се наслаждава на Божиите изисквания (виж 1 Йоан 5:3), тогава божествените принципи се запечатват в сърцето му (виж Пс. 40:8). Това позволява на Бог да ободри душата и живота на този човек и да добави материални благословии (виж Втор. 28:63; Ер. 32:41; Мат. 6:33).

10. Законът. От Тората, която се отнася до Божията разкрита воля като цяло. Юдеите са я прилагали и към Петокнижието, и дори към целия Стар завет.

11. Не е скрито. Буквално „не е твърде трудно“, тоест, не е твърде трудно за разбиране (виж Бит. 18:14; Втор. 17:8; Йер. 32:17, 27; и т.н.).

12. Кой ще отиде? Възможно е стихове 12 и 13 да цитират пословична поговорка. Смисълът е, че човек не е длъжен да предприема някаква свръхчовешка задача, да предприема дълго, трудоемко пътуване или да се стреми да се изкачи на небето, за да разбере Божията воля за човека. Бог ясно е разкрил Своя ум на Израел чрез Своя пророк Моисей. Неговите праведни изисквания са записани; човекът е напълно информиран. Сравнете аргумента на апостол Павел (Римляни 10:5–13).

14. Близко до теб. Моисей не само беше обявил Божията воля от уста на уста, но и също го беше написал писмено. Сравнете защитата на Павел (Деяния 20:26, 27; Фил. 1:8).

20. Той е твоят живот. По-добре „това е твоят живот“, тоест да обичаш Бога. Да имаш живот, вдъхновен и ръководен от Божията любов, означава да наследиш вечен живот. Възможностите за живот за всеки човек в крайна сметка се свеждат до две. Едната е да обичаш Бога с всичките си сили. Крайният резултат е живот в цялата му пълнота, който в крайна сметка се слива с безсмъртието. Алтернативата е пренебрегване на Божието благоволение, като животът е посветен на нещата на тази земя. Живот, упорито прекаран по такъв начин, води до вечна смърт. Тези алтернативи са предизвикателство за всеки мъж и жена, родени на света. Тук завършва четвъртата реч на Мойсей.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

15 ГК 544

16-18SR 171

19 РК 393

19, 20 ПП 467

ГЛАВА 31

1 Моисей насърчава народа. 7 Той насърчава Исус Навин. 9 Той предава закона на свещениците да го прочетат на народа в седмата година. 14 Бог дава заповед на Исус Навин, 19 и песен, за да свидетелства против народа. 24 Моисей предава книгата на закона на левитите, за да я пазят. 28 Той отправя заявление към старейшините.

1. Моисей отиде. Еврейските коментатори тълкуват тези думи като значение, че Моисей тук завърши увещанията си към събралия се пред него народ. След това той обикаляше от племе на племе, за да съобщи новината за предстоящата си смърт и да увещава хората да подкрепят Исус Навин, неговия наследник.

2. Този ден. Той очевидно знаеше, че работата му е почти завършена. Скоро след това почина. това (гл. 34:7). Когато Моисей застана пред фараона, той беше на 80 години (Изм. 7:7). Оттогава бяха минали 40-те години скитания в пустинята.

Край на опита. Той изглеждаше силен и енергичен (виж Втор. 34:7; Исус Навин 14:11).

3. Пред тебе. Сравни Втор. 9:3; Изх. 23:23. Ковчегът и Божието присъствие щяха да вървят пред тях (виж Исус Навин 3:5, 11).

4. Сихон. Вижте гл. 2:32 до 3:8; 29:7.

5. Предай ги. Вижте гл. 7:23; 9:3.

Всички заповеди. Тоест, различните предписания, които Бог е дал за унищожаването на „горите“, идолите и олтарите на езичниците (виж гл. 7:2-5, 25; 12:1-3).

6. Бъдете силни. Призив към хората да упражняват вяра.

Не бойте се. Същото предписание е било дадено и на бащите им (виж гл. 1:21, 29; 3:2, 22; 7:17, 18, 21), но по-старото поколение е било безвярно (виж гл. 1:28-32).

Върви с теб. Това обещание е било дадено и преди (виж гл. 20:4).

Не те подвежда... Вижте обещанието, дадено на Исус Навин след смъртта на Моисей (Исус Навин 1:5). Апостол Павел прилага това преживяване към християнската църква (виж Евреи 13:5).

Моисей беше живял дълъг и изпълнен със събития живот. Той беше служил на Бога и Неговия народ безкористно и неуморно. На земята той никога не би могъл да бъде по-велик, отколкото беше в този момент; но Бог беше приготвил повече за него в небесния Ханаан. Сравнете преживяването на Павел (2 Тим. 4:6-8).

7. Исус Навин. Новият водач, назначен от Бога (виж Числа 27:18-21). Исус Навин означава „спасението от Господа“. Той е споменат за първи път в Изход 17:9. Подобно на Моисей, той е получил подходяща подготовка за работата си. Той е бил сътрудник на Моисей в даването на закона, в битките и в лидерството. Подобно на 12-те апостоли, избрани от Христос, той е получил специално обучение в опит и общуване.

8. Няма да се провали. От общия глагол „оставям в нищета“ (виж Бит. 24:27; Пс. 16:10).

9. Този закон. От тора, термин, обхващащ цялата разкрита Божия воля. Неemia се позовава на Изх. 13:2, 12; 23:19 и говори за това, което е „написано в закона“ (Неем. 10:35, 36).

Йосия изпълнил предписанията от Лев. 19:30; 20:6, 27 и казал, че изпълнява „думите на закона“ (4 Царе 23:24). Езекия заповядал да се изпълнят указанията от Числа 28 и 29, „записани в закона“ (2 Лет. 31:3).

Носете ковчега. Вижте Второзаконие 10:8; Исус Навин 3:3, 6; 6:6; 3 Царе 8:3, 4.

10. Година на освобождаване. Думата, преведена като „освобождаване“, е от форма на глагола шамат, „да съборя“. В Изх. 23:11 е преведена като „почивка“. Тук се има предвид съботната година, когато земята е трябвало да „почива“ и когато е имало освобождаване от дълг (виж Втор. 15:1-10). „Освобождаването“ на човек, продал се в робство, е идвало след шест пълни години служба (виж Втор. 15:12); за него „седмата година“ не е съвпадала непременно със съботната година, „годината на освобождаване“. Годината на четене на закона е идвала по време на Празника на шатрите, който е започвал на 15-ти Тишри. Съботната година очевидно е започвала, подобно на 50-тата година, годината на юбилея, в Тишри. Годината на юбилея

официално открит с тръбите на тръбите в края на Деня на изкуплението, на 10-ти Тишри (виж Лев. 25:9).

11. Прочетете този закон. Законът е бил четен и при други случаи (вижте Исус Навин 8:34; 4 Царе 23:2; Неемия 8:1–3). Благоговейното четене на Божието Слово е стабилизиращ фактор в живота на всеки човек. Добре е да чуем какво казва Господ на Своите светии (вижте Пс. 85:8). На левитите беше заповядано да учат хората на Писанията (виж Втор. 33:10; Лев. 10:11; Мал. 2:7).

12. Слушайте. Последователността е слушайте, учете се, бойте се от Господа, спазвайте закона (вижте гл. 4:10; 14:23; 17:19).

13. Техните деца. Една от изключителните привилегии, дадени на евреите, е поверяването на Божието Слово (виж Рим. 3:1, 2). Планът за изкупление, чудесата на бъдещото царство – всичко това е записано в Неговото Слово. Глупост е децата да растат в незнание за Словото. Писанията са написани, за да бъдат четени и размишлявани върху тях. Тяхната мъдрост трябва да бъде наследство на нашите деца. Да не се даде подходящо религиозно образование на младите означава да се провалим в основно задължение.

14. Представете се. Буквално „заемете позицията си“ (вижте Изх. 33:7).

Обвинение. Сравнете гл. 3:28, където на Моисей е било заповядано да нареди на Исус Навин. Лидерството на Исус Навин щеше да доведе до големи отговорности.

Представиха се. Буквално „заеха позицията си“. Вероятно са стояли в двор с лице към вратата на скинията, над която щеше да се яви Божията слава.

15. Господ се явявал. При специални случаи облачният стълб, който почивал върху скинията (виж Числа 9:15, 18), се придвижвал към вратата на скинията. Тук славата на Йехова сияела през него (виж Изх. 33:9, 10; 40:35).

16. Вижте. Значение „обърнете внимание“. Това, което следва, е най-важно.

Сън. Вижте същия израз за смърт във 2 Царе 7:12; 3 Царе 2:10; 11:43.

Този народ. Тъжна картина на бъдещата история на Божия народ.

Блудство. Вижте върху Изх. 34:15. Вече са се проявили определени тенденции, които са показвали бъдещото поведение на народа (виж Съдии 2:7–17). Псалмистът е записал тъжна глава от историята на Израел (виж Пс. 106:34–39). На тях им е било казано да не се страхуват от езическите богове (Съдии 6:10) и са знаели добре дълга си към истинския Бог (Изх. 20:3).

Наруши завета ми. Чрез поклонение на други богове (виж Изх. 20:22, 23; 23:32, 33; Втор. 5:3, 4; 6:3, 4). Встъпвайки в заветните отношения, те се бяха съгласили да признаят Господа като Бог и да обичат и служат само на Него.

17. Гневът ми. Така е в Съдии 2:14 при първото им отстъпничество след преминаването на Йордан.

Скрий лицето ми. Това означава отдръпване на Божията защитна ръка (виж Втор. 32:20; Ис. 8:17; 64:7; Ез. 7:22; 39:23).

Бог не е сред нас. Вижте Йер. 14:9; Михай 3:11; вж. Ис. 12:6; Соф. 3:15, 17.

19. Тази песен. Вижте 32:1. Израилтяните щяха да се научат да пеят песента и по този начин да я предават от поколение на поколение. Така тя завинаги щеше да остане жива в паметта им и да ги обвърже с възвишените принципи, зад които Моисей отстояваше.

21. Въображение. Думата, преведена тук като „въображение“, е от глаголен корен, който означава „да замисля в ума си“, „да замисля“, „да установявам“, „да формирам“. Производната съществителна форма се използва за импулс на ума, замисъл, цел. Плановите, наклонностите и проектите, които вече са били в сърцата на мнозина, са били открити за Бога (виж 1 Лет. 28:9; и Пс. 103:14, „рамка“).

23. Смело. Господ повтори това на Исус Навин след смъртта на Моисей (виж Исус Навин 1:6, 7, 9; вж. 10:25).

25. Левитите. Вижте 1 Царе 8:3. Тяна е била определена привилегия и задължение да се приближават до ковчега, когато им бъде заповядано.

26. Отстрани. Вижте 1 Царе 8:9; 2 Лет. 5:10; вж. Втор. 29:21; 30:10. Еврейските коментатори са разделени в мненията си относно тези думи. Някои твърдят, че писменият свитък е бил поставен вътре в ковчега с двете каменни плочи, други, че е бил поставен в отделение, образувано от дясната страна на ковчега от издадена дъска. Категоричното твърдение, че „нямаше нищо в ковчега освен двете плочи, които Моисей постави в него на Хорив“ (2 Лет. 5:10), потвърждава последното предположение. RSV гласи „отстрани на ковчега“ (Втор. 31:26). Принципите, изписани върху двете каменни плочи, бяха от такова естество, че ги поставяха в самостоятелен клас. Декалогът беше върховен; „книгата“, съдържаща „думите на този закон“ (Втор. 31:24), беше разширение и приложение на неговите принципи към икономиката на Израел.

27. Твърд врат. Думата, преведена като „твърдоглав“, има също значението на „твърд“, „служба“, „труден“, „упорит“ (вижте Йер. 7:26; 17:23; 19:15). Хората бяха утвърдени по своите пътища и за тях беше трудно, ако не и невъзможно, да се променят.

28. За записване. Вижте гл. 4:26; 30:19; 32:1.

29. Последните дни. Същият този израз се среща за първи път в Бит. 49:1, където той се превежда като „последни дни“ (виж Числа 24:14; Втор. 4:30). Този израз се използва със значителна свобода на действие в Стария завет. Обикновено се отнася просто за бъдещето.

30. Моисей говори. Исус Навин беше сътрудник с него в това (виж гл. 32:44). Моисей, великият законодател, беше на път да остави бремето си. Един по-млад мъж, войник, трябваше да поеме задачата да води Израел в завладяването на Палестина. Йехова беше укрепил Моисей; Той също щеше да върви пред Исус Навин.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

6 РК 393

8 РК 576

9 ПП 311; СР 171

10-13ПП 503

12, 13 РК 465

23 ПП 470

24 стр. 312, 365; СР 149

26 СР 172

5

ГЛАВА 32

1 Песента на Моисей, която възвестява Божията милост и отмъщение. 46 Той ги увещава да се съсредоточат върху нея. 48 Бог го изпраща на планината Нево, за да види земята и да умре.

1. О, небеса. Моисей започва песента си, като призовава хората и ангелите да чуят думите, които Светият Дух е вложил в устата му. Те трябва да бъдат свидетели (вижте гл. 31:28) за величието и силата на Бога. Сравнете псалмиста (Пс. 50:4), Исаия (Ис.

⁵ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Второзаконие 23:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

1:2; 34:1) и Михей (Михей 1:2). Това напомня за песента на Моисей при Червено море (Изх. 15).

2. Моето учение. Буквално „моето вземане“, от глагола „вземам“. Идеята е да приемам, за да предам на другите. Апостол Павел пише до църквата в Коринт как им е предал наставленията, които е получил от Бога (виж 1 Кор.

11:2). Павел дори използва език, подобен на този на Моисей (виж 1 Кор. 11:23).

Като дъжда. Символ на освежаване (виж Йов 29:23; Пс. 72:6).

Реч. Превежда се също като „слово“ (виж Втор. 33:9; 2 Царе 22:31; Пс. 12:6) и като „заповед“ (виж Пс. 147:15).

Като росата. Думата, преведена като „роса“, идва от глаголния корен „да бъде влажен“, „да вали фин дъжд“, тоест мъгла. Росата е символ на нежна, освежаваща реч, както тук, на единство между братя (виж Пс. 133:3), на царска благосклонност (виж Притчи 19:12) и на нежните милости на Бог към Неговия народ (виж Осия 14:5).

Нежна билка. Буквално „трева“, както в Бит. 1:11, 12; 2 Царе 23:4.

Трева. От обичайната дума за растителност, особено зеленчуци, подходящи за човека. употреба (виж Бит. 1:11, 12, 29, 30; 3:18; 9:3).

3. Ще публикувам. Неговата песен трябваше да бъде за Божията доброта, за Неговите благодатни прояви към хората (виж Изх. 34:6).

4. Скала. Това се среща около 30 пъти в Стария завет като описателно име за Христос, Цар и Водач на еврейската теокрация. Ето първият случай на употребата му по отношение на Йехова (вижте също стихове 15, 18, 30, 31). Сравнете употребата му от Анна в 1 Царе 2:2; тази на Давид в Пс. 18:2, 31, 46; 19:14 (където „моята сила“ е буквално „моята скала“); 28:1; 62:2, 7; и много други. Последният случай на употребата му в Стария завет е в Авакум 1:12, където „О, могъщи Боже“ буквално гласи „О, скала“.

Солидната скала, извисяващата се планина, хълмистата верига подсказват много от Божиите качества. Неговата вечност се мисли в контекста на вечните хълмове (виж Пс. 90:2). Непревземаемостта на замъка с неговите кули на върха на планината е символ на непоклатимата защита на Бога и на Неговата грижа за Неговите деца (виж Пс. 18:2; Дан. 2:35).

Господ е изобразен под същия образ като безопасно жилище, подслон и сянка (виж Пс. 90:1; Ис. 32:2) и отново като основата, върху която почива църквата (Мат. 16:18; 1 Кор. 3:11) и върху която отделният християнин трябва да построи своя дом на вяра (Мат. 7:24).

Йехова е единствената истинска Скала. Планините са символ на Неговата непоколебима вяръност, Неговия непроменлив характер и Неговата лоялност към църквата и към отделните ѝ членове. Думата „скала“ никога не се прилага към хората.

Съвършен. Бог никога не оставя делото Си недовършено или несъвършено. Той ще го осъществи. плана на спасението до неговия съвършен край.

Съд. По-скоро „справедливост“ (RSV; вж. Исаия 61:8). Всички Божии действия са в съответствие с Неговата праведна природа. Неговите решения са безупречни и Неговите пътища с всички създадени същества са безупречни. Той наистина е „Бог на съда“ (Исаия 30:18).

Истина. Думата „истина“ тук не се отнася до истинското учение, т.е. до съвкупност от вярвания. По-скоро се отнася до „вяръност“ като принцип. Той е Бог, който е верен на Себе Си, който действа в хармония със собствените Си божествени качества. Думата произлиза от глагола „да бъдеш сигурен“, „да бъдеш твърд“.

Без беззаконие. Невъзможно е Йехова да върши зло, да заблуждава някого, да има каквито и да било етични или морални дефекти. Той самият е Своят собствен стандарт за поведение и стандарт за всички създадени същества.

5. Поквариха се. Еврейският текст е неясен. Буквален превод на първия Два от изразите вероятно биха били: „покварата не е Негова; децата Му, техен е недостатъкът.“ Изглежда, че се има предвид контраст между Бог и Неговия народ, между Неговото съвършенство и тяхното несъвършенство.

Перверзен. Така преведената дума произлиза от корен, означаващ „да изкривя“. Приложена към сърцето, устните, устата или пътищата, тя обозначава изопаченост и преследване на нечестни методи, за да се постигнат съмнителни цели. Използвайки този глаголен корен, Исаия казва: „Те са си направили криви пътища“ (Исаия 59:8; вижте също (Пр. 2:15). Английската дума „перверзен“ не е адекватна на еврейския смисъл; „перверзен“ е по-близка, защото еврейският термин включва идеята да се направи всичко криво, което би трябвало да е право, „изкривяване“ на нещата.

Крив. Второто прилагателно, тук преведено като „крив“, подчертава значението на първият. Среца се само веднъж в Библията и може да се преведе като „криволичещ“. Коренът се появява във 2 Царе 22:27 като „неприятен“ и в Пс. 18:26 като „непокорен“.

Сигурно е, че тук Моисей описва това поколение като непокорно, непокорно, неподвластно на обучителни действия. Описанието на Христос за Неговото поколение е сравнимо (виж Мат. 16:4; 17:17), както и коментарите на Павел (виж 1 Сол. 2:15; 2 Сол. 3:2).

6. Въздайте на Господа. Еврейският словоред е категоричен: „Така ли възнаграждавате Йехова?“ Порицание за безразсъдния начин, по който са се отнесли с Йехова.

Глупави. От Навал, обозначаващо безсмисленото им упоритост в игнорирането на Божията доброта.

Неразумни. Липса на проникателност, дискриминация, мъдрост.

Твоят баща. Израел беше осиновено дете на Йехова (виж Езекиил 16:6).

Теб те е установил. Във връзка с техния растеж, подредено развитие и напредък под Божията ръка.

7. Древните дни. Напътствие да се върнат колкото е възможно по-назад в историята си и да разкаже всички случаи на избавление от опасност (виж Исаия 63:11).

Старейшини. Мъже с опит и възраст, които са запазили знанието за Божиите провидения. Такива мъже са били техните източници на историческа информация. Това е била епоха, когато книгите са били оскъдни под каквато и да е форма и информацията се е предавала от уста на уста от поколение на поколение.

8. Разделен. Вижте Бит. 10:5, 25, 32. Смисълът е да се разпредели на всеки от народите своето наследство (виж Деяния 17:26).

Раздели синовете на Адам. По-добре, „като раздели децата човешки“ (виж на Бит. 1:26; 3:17; виж също Бит. 11:8, 9), доколкото разделението на народи е станало след Вавилон.

Поставете границите. Много еврейски коментатори тълкуват това като означаващо, че Йехова е пазил растежа и разпространението на народите, за да има достатъчно място за многоброен Израел. Твърдението на Моисей може да се отнася до факта, че Бог е ръководил съдбите на народите по отношение на Своя собствен народ, за да могат чрез тях всички хора да дойдат до познание за Него (виж Деяния 17:26, 27).

9. Дял. Буквално „дял“, „притежание“, „част“. Сравнете с „моето наследство“ (Пс. 16:5); също и еквивалентната идея, че Бог е наш „дял“ или притежание (вижте Пс. 119:57; 142:5; Плач Иер. 3:24).

10. В пустинята. Сякаш Израел беше нежелано бебе, изхвърлено да умре, и Йехова така го бяха намерили (виж Йеремиа 2:2; Езекиил 16:5, 6; Осия 9:11).

Водеше го наоколо. Буквално „обкръжи го“. Тоест, Бог обгради Израел със защита и безкрайни милости (виж Пс. 32:10). По този начин Той винаги защитава Своя народ (виж Пс. 34:7).

Наставляваше го. Учеше го, както баща би учил детето си (виж Изх. 20:1, 2; 34:1, 10).

Зеницата на окото му. Буквално „зеницата на окото му“. Така преведеният израз е от същия корен като думата за „човек“ и може да се отнася, както някои смятат, до образа, отразен в окото. Окото е може би най-чувствителният орган на тялото и такъв, който човек несъзнателно пази по-внимателно от всеки друг. Бог се отнася към Своите хора с еднаква грижа (виж Исая 49:15).

11. Като орел. Това е по-нататъшно развитие на сравнението, дадено в Изх. 19:4. То внушава Божието нежно ръководство и защита (виж Втор. 1:31; Осия 11:3).

Понася ги. Тази словесна картина внушава любящата грижа на Йехова за Неговия народ, особено по време на непокорното им поведение в пустинята (виж Деяния 13:18). Божията грижа и Неговите дисциплинарни действия винаги са с цел развиване на характера (виж Евр. 1:1).

12:11; Откр. 3:19). Той е замислил хората да осъзнаят възможностите, присъщи на синовството с Бога.

12. Само Господ. Помощта на други богове беше чисто въображение. За разлика от това, силата на Йехова беше самодостатъчна (виж Пс. 81:10; Осия 13:4).

13. На високите места. Фигура на речта, внушаваща триумфалното водене на Бог (виж Амос 4:13). Сравнете обещанието, приложимо днес за църквата на остатъка (виж Исая 58:13, 14).

Увеличението. Благодарение на благотворителната грижа на Бог и благословията, която Той щеше да добави към техните трудове и живот на послушание (вижте Матей 6:33).

Мед от скала. Алюзия към многото диви пчели, които се срещат в скалните пукнатини на Палестина. Медът се използва за илюстриране на божествени учения (виж Притчи 24:13, 14), също като символ на праведните Божии съдби (виж Пс. 19:9–11) и Неговото Слово (виж Пс. 119:103). Тук основната му препратка е към природните щедрости на Ханаан.

Масло от кремъчната скала. Нищо добро няма да липсва. Маслото, или „тлъстината“, е символ на просперитет и лукс (виж Езекиил 16:13, 19).

14. Масло. По-добре „заквасено мляко“, а не съвременното масло. Това е било символ на изобилие (виж Йов 20:17; срв. Бит. 18:8; Съдии 5:25; 2 Царе 17:29).

Овче мляко. По-точно „мляко от стадото“, отнасящо се по-специално до козето мляко. Думата, преведена като „овце“, е обичайната дума за стадо овце или кози.

Мазнини от агнета. Може би по-добре е „мазнини от овни“, тъй като съществителното тук е от мъжки род.

Васан. Известен със своите пасища (виж Числа 32:1–5).

Пшенични бъбреци. Или „зърна пшеница“, обозначаващи необичайно добра реколта.

Кръв от грозде. Сравни Бит. 49:11.

15. Йешурун. Поетично име за Израел (виж Втор. 33:5, 26; Ис. 44:2). Произлиза от глагола „да бъде прав“, „да бъде праведен“ и се прилага към Израел като „праведният“. Вероятно се използва тук като укор към отстъпническия Израел, който би се отклонил далеч от Божия идеал за Неговия народ.

Напълняли. Когато Израел станал проспериращ, те се разбунтували срещу Този, Който им дал просперитет (вижте Йеремиа 5:28; Осия 2:8; 4:16).

Неуважаван. Или „подиграван“. Буквално „отнасящ се с глупак“. За същия този глагол вижте „постъпил си глупаво“ (Пр. 30:32), „направил съм те презрян“ (Наум 3:6), „опозорява“ (Михей 7:6). И прилагателното от същия корен: „глупав“ (Втор. 32:6, 21), „глупак“ (Пс. 14:1; 53:1; пров. 17:7, 21; 30:22; Джер. 17:11), „безумни пророци“ (Езе. 13:3).

16. Провокира го. Чрез идолопоклоннически мерзости Израил, като невярна жена, раздразни Господа, своя Бог, до ревност (Изм. 34:14; Ис. 54:5).

17. Принесени в жертва на бесове. Сравнете 1 Кор. 10:19, 20. Върховната мерзост на езическото поклонение е била жертвоприношението на деца на демони (вижте Пс. 106:37). Греховният път сякаш протича през почти незабележими етапи. Първата стъпка може да не е положителен акт на беззаконие, а по-скоро негативен грях, пропускане на някакво положително изискване. Една стъпка води до друга, докато може да се стигне до пълна промяна в предишното поведение на човек.

И все пак изглежда почти невероятно, че избраният от Бога народ би могъл да се покланя на дяволи и да принася собствените си синове и дъщери като жертвени приноси. Отклоняването от Божия път може да доведе до най-страшните алтернативи, както се случи с Израел.

Току-що изникнал. Или „наскоро пристигнал“. Сравнете графичното описание на Исаия (Ис. 44:15; виж също Съдии 5:8).

Не се страхувах. Еврейският глагол изразява страх, ужас, като например „бъда ужасно уплашен“ (Ерем. 2:12; Ез. 32:10).

18. Скала. Вижте стих 4.

Забравеният Бог. Те биха били напълно погълнати от идолопоклонство.

Което те е оформило. Вижте Изм. 19:5, 6; вж. Йер. 2:27; учението на апостол Павел (1 Кор. 4:15; Филимон 10; Галатяни 4:19).

19. Отвратен. Буквално „отхвърлен“ или „презрян“. За други случаи на този глагол вижте Притчи 1:30; 5:12; 15:5; Плач 2:6.

20. Скрый лицето ми. Той би ги оставил сами на себе си (виж гл. 31:17, 18).

Непокорен. Тоест, пристрастен към извращението и избягването на истината и правилното поведение. Никаква вяра. Те щяха да се окажат напълно ненадеждни. На тях не можеше да се разчита.

21. Ревност. Вижте стих 16.

Не Бог. Или „не-Бог“. Идолите, на които са се покланяли, са представлявали богове, които не са съществували. Нямамо богове, действащи в и чрез идолите.

Не е народ. Буквално „не-народ“.

Глушава нация. Допълнително описание на „не-хората“ в предходното изречение.

Много еврейски коментатори свързват това с първото разрушение на Храма от халдейците, цитирайки: „Ето земята на халдейците; този народ не е бил“ (Ис. 23:13; вж. Ав. 1:5, 6). Коментаторите твърдят, че халдейците не са имали национален статут по нито един момент, докато Бог не ги е въздигнал, за да накаже Израел. Но този аргумент е исторически невалиден. Апостол Павел прилага Втор. 32:21 към проповядването на евангелието сред езичниците, след отказа на еврейския народ да приеме Месията (вж. Рим. 10:19; вж. 1 Сол. 2:15, 16). Вижте също думите на Христос в Матей 21:43, 44.

22. Огън. Символ на големи бедствия (виж Езек. 30:8) или на пламък на гняв (виж Йеремиа 15:14; 17:4). „Ад“ е символ на унищожение (виж Притчи 15:11; Пс. 86:13).

Най-долният ад. Буквално „дълбините на Шеол“ (RSV), тоест на „гроба“. Фиктивен израз, обозначаващ пълно унищожение.

Планините. Еврейските коментатори говорят за Йерусалим като за град, установен върху планини и обграден от тях (виж Пс. 125:2) и посочват нашествието на Навуходоносор като частично изпълнение на това предсказание (виж 2 Царе 25:1–7).

23. Изхарчи стрелите си. Фигура на речта, отнасяща се до Божиите съдби (виж Пс. 7:12, 13; 38:2; 91:5; Lam. 3:12, 13; Ез. 5:16).

24. Изгорен от глад. Буквално „изтощението от глад“. Коренът на глагола означава „да“ изсмуквам“, а прилагателното, както тук, означава „изсмукан“ или „празен“ от глад.

Пареща жегата. Буквално „огнената мълния“. Сравнете следните стихове, които съдържат една и съща еврейска дума: Пс. 78:48, „горещи гръмотевици“; С. на Сол. 8:6, „въглени“; Ав. 3:5, „горящи въглени“; Пс. 76:3, „стрели“.

Змии. Или „пълзящи същества“. Думата, преведена тук като „змии“, е от корена „да пълзиш“, „да се мърдаш“. В Микей 7:17 същата дума е преведена като „червеи“.

25. Мечът. Този стих изобразява войната като кулминацията на злините. Тя не би пощадила нито възрастта, нито пола, и никое място не би могло да си осигури безопасност от нейните последици (вижте Йеремиа 9:19–22; Плач 1:20; Езекиил 7:15).

26. Разпръснете ги по ъглите. Буквално „разкъсайте ги на парчета“. Еврейският текст не е ясен. Някои коментатори предполагат „ще ги духна“, тоест, ще ги разпръсна напълно.

27. Страхувах се. Не че Йехова изпитва страх като хората. Той често говори на език, пригоден за човешкото разбиране (виж Числа 14:13–16; Изход 32:12).

Дръжте се прилично. Тоест, не успявайте да разпознаете истинските факти по случая.

Ръката ни е високо вдигната. Хвалят се, че са победили Израел единствено благодарение на собственото си превъзходство, без да осъзнават, че Йехова им е дал победата (виж Исая. 10:5–11; Авак. 1:15, 16).

28. Безсъвестен. Думата, преведена тук като „безсъвестен“, е от глагола „да погине“, „да унищожавам“, „да бъде изгубен“ и е преведено така на практика във всеки от около 200-те пъти, в които глаголет се среща в Стария завет. Може да се преведе като „погиване на съвет“. Тоест, те са следвали напълно лош съвет, даден от лъжливи пастири, и в резултат на това са погивали (вижте Йер. 18:18). За други текстове, използващи този корен, вижте Лев. 26:38; Исус Навин 23:16; 4 Царе 9:8; Естир 4:16; Йов 18:17; и т.н. Точната форма, използвана тук, е преведена също като „погивам“ (Втор. 26:5; Йов 4:11; 29:13; 31:19), „съкрушен“ (Пс. 31:12) и „изгубен“ (1 Царе 9:20; Пс. 119:176).

29. Последният им край. KJV е пропуснал предлога „до“, както е в оригинала: „те щяха да разпознаят ясно чак до последния си край.“

30. Продадох ги. Този стих изобразява пълен обрат на съдбата им, поради това, че са изоставили Йехова (виж Лев. 26:8, 17, 36, 37; Втор. 28:25).

Затворете им устата. Вижте същия глагол, тук преведен като „затвори устата“, предаден като „предаде“ (1 Царе 24:18), „предадох“ (Плач Иер. 2:7), „предадох“ (Амос 6:8).

31. Тяхната скала. Езическите народи се уповавали на своите богове за победа и успех. Но когато станали свидетели на силата на Йехова, те били принудени да признаят Неговото безкрайно превъзходство над своите богове (виж Изх. 14:25; Чис. 23, 24; Исус Навин 2:9; 1 Царе 5:7). За Скалата на Израел вижте Втор. 32:4.

32. Лоза. Езическите народи тук са разглеждани като издънки на отровното растение Содом и Гомор. Родът им е бил лош; следователно плодовете им са били отровни (виж Йер. 2:21). Израел също е сравнен с лоза (виж Исая 5:2, 7; Осия 10:1).

33. Драconi. Така преведената дума произлиза от корена „разпростирам“, „разпростирам“. Буквалното значение на производното съществително име е „продължаващите“, по отношение на дължината на тялото. На други места се появява като „китове“ (Бит. 1:21), „змия“ (Изм. 7:9, 10, 12), „морски чудовища“ (Плач 4:3).

Аспиди. Обикновено се предполага, че са свързани с кобрата. Същата дума е дадена и като „усойница“ (Пс. 58:4; 91:13).

35. Отмъщение и възмездие. Тъй като Съзателят и Господар на вселената е Йехова неговия съдия. Сравнете употребата на този израз от апостол Павел (Рим. 12:19; Евр. 10:30).

Тяхното бедствие. Сравнете предупрежденията относно халдейския Вавилон (Исая 47:7–10; 51:6, 8) и приложението им към духовния Вавилон (Откр. 18:8, 10, 17).

36. Съди Неговия народ. Тоест, отмъсти Неговия народ и го защити пред враговете му (виж Йер. 50:34). Вижте също преживяването на Рахил (Бит. 30:6), молитвата на псалмиста (Пс. 54:1) и пророчеството на цар Лемуил (Притчи 31:9).

Покай се. Отвърни ръката Си от народа Си, за да порази враговете им, чрез които Той ги е наказал – например Вавилон (виж Йер. 50:23; 51:24). За Божието „покаяние“ виж Числа 23:19.

Силата им е изчезнала. Буквално „ръката им е изтощена“. Ръката е символ на сила и способност за осъществяване на проект (виж Исая 28:2; вж. Пс. 76:5; 78:42).

37. Скала. Иронично използвано за лъжливи богове (виж стих 31).

38. Нека се изправят. Виж Исая 46:1, 2, 7; вж. 1 Царе 18:27.

39. Аз, дори аз. Обърнете внимание на повтарящото се местоимение и сравнете Осия 5:14; Исая 43:11, 25; 51:12.

40. Вдигни ръката ми. Знакът на тържествен обет. Сравни преживяването на Авраам (Бит. 14:22) и това на израилтяните при влизането им в Ханаан (Изм. 6:8; Неем. 9:15). Сравнете тържествената клетва на ангела от Откр. 10:5.

41. Моите врагове. Йехова често е изобразяван в поетични образи като воин, борец се с враговете на Своя народ (виж Изм. 15:3; Ис. 14:13). Да се противопоставиш на Божия народ означава да се поставиш като враг на Бога и да се бориш срещу Него.

42. Стрели. Фигура на голямо клане (виж Исая 34:5, 6; 66:16). Сравнете думите на Христос относно сцени, свързани с Неговото второ пришествие (Мат. 24:36–44; Марк 13:35–37), и пророчеството на Петър (2 Петрово 3:10).

43. Милостив. Божията милост към Неговата земя и Неговия народ. Тези думи ще срещнат пълно изпълнение по отношение на спасените в новата земя (виж Откр. 21:1–7). Апостол Павел цитира този стих, за да покаже, че езичниците трябва да участват в спасението, предоставено от Христос (виж Рим. 15:10).

44. Той и Осия. Повторение на Втор. 31:30, с изключение на това, че Осия, тоест Исус Навин (виж Числа 13:8, 16), е споменат като сътрудник на Моисей (виж Втор. 31:3, 7, 14, 23).

46. Успокойте се. Сравнете Божия призив с Езекиил (Езекиил 40:4).

Вашите деца. Това напътствие относно обучението на децата вече беше дадено е било давано няколко пъти (виж гл. 4:10; 6:7; 11:19).

47. Не е суетно нещо. Службата на Бога никога не остава без награда (виж гл. 30:20).

49. Аварим. Аварим се разбира като планинска верига, единият от върховете на която е Нево. Наставления относно смъртта му са били дадени на Моисей по-рано (вижте Числа 27:12).

Вижте земята. На Моисей е дадена привилегията да види Обетованата земя с естественото си зрение. Освен това, той е видял във видение сцени от историята на Божия народ през вековете до крайния завършек на всички неща (виж РР 472-477).

50. Събран при народа си. Вижте върху Числа 20:24. Моисей беше послушен до смърт и смъртта му беше скъпоценна за Бога. В някои отношения той беше прототип на Христос. Бог го въздигна от самотното му място за почивка, за да живее в небесния Ханаан, и го изпрати да насърчи Христос при Неговото преображение (вижте Марк 9:2-4). Такава награда дойде при него като верен слуга в дома на своя Господ (вижте Евреи 3:5).

Като Аарон. Вижте Числа 20:24-28; 33:38.

51. Вие съгрешихте. Вижте Числа 27:14.

Не ме освети. „Не ме почиташе като свят“ (RSV). Вижте Числа 20:12; 27:14.

52. Да не отиде там. Моисей искрено желаше привилегията да влезе в Светата земя, но му беше отказана (виж Втор. 1:37; 3:25, 27; вж. Евр. 11:13).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-4РК 394

2 МН 157; МУР 227; ЗТ 448; 5Т 422

4 ДА 413, 414, 769; РР 43

7 5Т 585

7-10РК 394

9, 10 КОЛ. 166

9-118Т 275

9-12COL 287; РК 17

10 ПП 407

10, 12 Ед. 33, 39

11 ТМ 255

11, 12 ПП 469; 8Т 150

15 ПП 413

15-21РК 395

16-221Т 280, 364

23, 24 РК 395

26-301Т 365

28-31РК 395

30 ТМ 277

34, 35 РК 396

35-371Т 368

39 ТМ 23

46 МХ 114

47 Изд. 174; РК 500

49, 50 ПП 470

50-52SR 166

ГЛАВА 33

1 Величието на Бога. 6 Благословенията на дванадесетте племена. 26 Превъзходството на Израел.

1. Благословието. Сравнете Бит. 49:1.

Преди смъртта му. Вижте Втор. 32:49; сравни Исаак (Бит. 27:7), Яков (Бит. 50:16), Давид (1 Лет. 22:5).

2. От Синай. Божествената слава, проявена по случай обявяването на Законът (Исх. 19, 20) е изобразен тук като ярко отразен от върховете и склоновете на съседните хълмове.

С десетки хиляди светии. Буквално „от десетки хиляди светии“, тоест от Неговото обиталище на небето с безбройните му свети същества, където Той седи на трон в слава (виж 1 Царе 22:19; Йов 1:6; Пс. 89:7; Дан. 7:10). Предлогът „с“ не е точен превод на еврейската дума. Картината е една от небесните области, където небесните създания очакват Божието благоволение (виж Бит. 28:12; 32:2, 3; Пс. 103:21).

Огнен закон. Сравнете Исх. 19:16, 18. Може би по-ясен превод би бил „отдавна Му имаше горящ огън за тях“, което предполага присъствието на небесните създания (вижте Гал. 3:19).

3. Обичаше хората. Хората бяха Негови деца (виж Исх. 4:22; 19:4). Всичките му светии. Тоест, народът на Израел, светият народ (виж Исх. 19:6; Втор. 7:6; 14:2, 21; 26:19).

Седна. В състояние на очакване, чакайки провъзгласяването на Божията воля. Приемете думите ти. Тук става въпрос за всичко, което Бог им е разкрил чрез Моисей.

4. Заповяда ни закон. Използвайки местоимението „нас“, Моисей се идентифицира със своя народ.

5. Цар в Йешурун. Чрез властта и под ръката на Бога. През живота си Моисей е бил пророк, свещеник, цар, съдия и законодател на Израел. Разбира се, в тесен смисъл никой друг освен Йехова не е бил техен Цар (виж Исх. 15:18; Пс. 47:6, 7). Йешурун е поетично име за Израел.

6. Рувим. Второто „не“ в този стих е добавено от преводачите и не е на еврейски. Подразбираща се препратка към греха му с Вала (Битие 35:22). Рувим е първородният (Битие 49:3), но никога не достига голямо национално значение. По-скоро това племе постоянно намалява по брой. Яков е заявил пророчески, че няма да превъзхожда; тук Моисей уверява рувимците, че те няма да изчезнат напълно измежду израилтяните.

7. Юда. Значението на името е може би „хвален“ или „обект на хвала“. Той беше син на Яков и Лия; значението на името му се основава на думите на майка му по време на раждането му (виж Битие 29:35). Баща му предсказа, че братята му ще го хвалят (виж Битие 49:8). За племето на Юда вижте Исус Навин 14:6; 3 Царе 12:20; 4 Царе 17:18; Пс. 78:68.

8. Левий. След Йосиф, това племе се споменава най-често в книгите на Мойсей. В Благословията на Яков, Симеон и Левий са съединени. Тук Моисей не споменава Симеон, тъй като Яков е предсказал, че ще бъде разпръснат между братята си (виж Бит. 49:7).

Тумим. Племето Леви трябвало да запази високата чест на духовното ръководство.

10. Камен. Да принасят тамян е било специална привилегия на свещениците (виж Числа 16:6-10, 40; 1 Царе 2:28).

11. Вещество. Същата еврейска дума е преведена като „богатство“ в гл. 8:17, 18.

Приемете. Признайте и оценете неговото служение.

Порази. Левитите бяха натоварени както с граждански, така и с религиозни задължения (виж гл. 17:8-12). Да се въстане срещу тях означаваше да станеш враг на държавата.

12. Бенджамин. Детето на старостта на баща си, когото той обичаше.

Да живееш между раменете Му. Тоест, да бъдеш носен на гърба Му или защитен. Бог щеше да защити Вениамин. Някои коментатори отнасят тези думи до хълмовете на територията на Вениамин (виж Исус Навин 15:8; 18:13) и говорят за Йерусалим като за негова територия.

13. Йосиф. Тук се споменава благословията, произнесена над Йосиф (виж Бит. 49:22–26). Предсказва се богата почва, която от своя страна ще осигури висок стандарт на живот. Земята, отредена на потомците му, била добре напоявана. Различни култури от избрани зърнени култури и плодове виреели там. Добитъкът му трябвало да бъде енергичен и здрав. Военната му сила трябвало да бъде голяма.

16. Добрата воля. „Добрата воля“ на Бог е изпълнила тази земя с привидно неизчерпаеми богатства, признаци на Неговата любов към човека. В известен смисъл тази божествена „добра воля“ е над всичко (виж Мат. 5:45). Но в специален смисъл обаче Божиата „добра воля“ е над Неговите избрани представители на земята (виж Гал. 3:26).

В храста. Тези думи се отнасят до Божието присъствие при горящия храст (виж Изх. 3:2, 4).

17. Ефрем. Яков издигна Ефрем до позицията и ранга на първородния (виж Бит. 48:18, 19); следователно за него са предсказани „десетки хиляди“, но за Манасия само „хиляди“.

18. Завулон. Завулон е изобразен тук като морски народ. Това е отразено и в пророчеството на Яков (виж Бит. 49:13). Много изтъкнати воители произлязоха от това племе (виж Съдии 5:18; 1 Лет. 12:33).

Завулон и Исахар са били свързани с Юда във водещата дивизия в пустинята (виж Числа 2:5–7). Като последни двама синове на Лия, Моисей тук ги разглежда заедно. Завулон е бил помладият от двамата, но е поставен на първо място, в хармония с Битие 49:13.

19. Жертвоприношения. Тяхното поведение и поклонение биха били в хармония с Божиите директиви и следователно угодни Нему (виж Пс. 4).

20. Гад. Войнствено племе, което нараствало числено и силно (виж 1 Лет. 5:18–20; 12:8; вж. Бит. 49:19).

Лъв. Вижте 1 Лет. 12:8 за 11 гадци, „чиито лица бяха като лица на лъвовете“.

21. Първата част. Първата завладяна територия е била разделена от Моисей между Рувим, Гад и половината племе на Манасия (виж Числа 32:1, 2, 33).

Неговите съдби. Гадитите изпълниха обещанието си да преминат Йордан и да изпълнят своята роля в завладяването на Ханаан, докато цялата страна не бъде покорена (Числа 32:21, 22, 29).

22. Дан. Яков го сравни със змия или ехидна (виж Бит. 49:17). Той е тук наричан „лъвче“, както и Юда (виж Бит. 49:9; срв. Съдии 18:25–31).

23. Нефталим. За територията на Нефталим вижте Исус Навиев 19:32–39.

Задоволен с благоволение. Сравнете Пс. 145:16 за благословиите на Бог за Неговите деца.

Запад. Буквално „море“. Това едва ли би могло да бъде Средиземно море, а по-скоро Кинеретско море (гл. 3:17), тоест Галилейското море.

25. Обувки. Думата, преведена тук като „обувки“, не се среща другаде в Стария завет. Тя е по-добре преведена като „лостове“, както е видно от Неемия 3:3, където е използвана подобна форма. Произлиза от глагола „затварям“, „затварям здраво“. Значението тук е може би на непревземаемост, отнасящо се до крепостите и домовете на Асир. Вижте Пс. 107:16; Ис. 45:2,

където „желязо“ и „месинг“ се споменават заедно с порти и решетки. Тези материали обикновено не се споменават във връзка с обувки.

26. Язди на небето. Фигура на речта, описваща всеобщото върховенство (виж Пс. 18:8, 9; 68:33-35).

27. Твоето убежище. Вижте Пс. 90:1. По-добър превод би бил „място за обитаване“. Вижте Втор. 26:15 за същата еврейска дума.

28. Живейте в безопасност. Еврейските коментатори прилагат тези думи към царуването на Соломон (вижте 1 Царе 4:25; вж. Йеремиа 23:6).

Изворът на Яков. Обикновено се приема, че е препратка към непресъхващия поток от потомци на патриарха Яков (виж Исая 48:1; срв. Пс. 68:26).

Лъжци. Околните хора биха се обърнали към Израел под прикритието на приятелство. и смирение, за да спечели тяхното благоволение. Еврейският корен на глагола предполага подлизурство, подчинение (виж Пс. 18:44; 66:3; 81:14).

Стъпчете върху тях. Бъдете триумфални над враговете си (Амос 4:13; Михей 1:3). Никой не би да може да застане пред тях.

Последните стихове на тази глава са насърчение да имаме вяра в Бог. Той е върховен. Той щедро благославя Своите верни деца, давайки им сигурност, мир и изобилие от богатата на живота. Накрая, Той ще им даде вечно наследство. Божиите деца винаги трябва да бъдат смели.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 СР 172

2, 3 МБ 75; ПП 304

13-16ПП 475

25 СТ 258; FE 264; MB 50; ML 51; MYP 98; SC 131; 4T 278; 5T 200

25-29МН 285

26-29ПП 471

27 АН 204; СН 362; EW 88; GW 265; MB 148; ML 316; 1Т 617; 4Т 328, 538; 8Т 131

27-298Т 270

ГЛАВА 34

1 Моисей от планината Нево съзерцава земята. 5 Там умира. 6 Погребва се. 7 Възрастта му е. 8 Тридесет дни жалее за него. 9 Исус Навин го наследява. 10 Хвала на Моисей.

1. Изкачи се. Бог така му беше заповядал (виж гл. 32:49).

Моав. Последната гара преди влизане в Ханаан (виж Числа 33:48-50), мястото от от която Бог беше издал указания (виж Числа 35:1; 36:13) и от която Моисей предаде на Израел думите от книгата Второзаконие (виж Втор. 1:5).

Нево. Вижте гл. 32:49. В непосредствена близост е имало град със същото име (виж Числа 32:38; Исая 15:2).

Фасга. Северната част на Аваримската планинска верига (виж върху Числа 27:12).

Показа му. Бог вече беше обещал на Моисей, че ще му бъде позволено да види земята Ханаанска, макар че не бива да стъпва в нея (Числа 27:12; Втор. 3:27).

2. Цялата земя Нефталим. Господ даде на Моисей поглед към северните части на страната, където в далечината се виждат планината Хермон и хълмовете Нефталим, централните части, където са се намирали Ефрем и Манасия, и южната част, където се е заселил Юда.

Най-крайното море. Някои коментатори отнасят това до Солено море (виж Числа 34:3) или Мъртво море, на източната граница на Юдея. По-добре е да го разбираме като Средиземно море, скрито зад хълмовете на Юдея.

3. Юг . Неgev (вижте върху Бит. 12:9; 13:1).

Равнината. Цялата долина на река Йордан; по-специално изключително красивата равнина на Йерихон, през която тече река Йордан (виж Бит. 13:10). Думата, преведена тук като „равна“, буквално „кръгла“ или „овална“, се отнася до кръглия басейн на река Йордан, по-специално до онази част от него, където река Йордан се влива в Мъртво море. Същата дума се използва и за кръгъл хляб (виж Изх. 29:23; Съдии 8:5; 1 Царе 10:3; 1 Лет. 16:3).

Град на палмите. Провинцията в непосредствена близост до град Йерихон винаги е била известна със своите палми и тропически климат (виж Съдии 1:16; 3:13; 2 Лет. 28:15). Тя е била идеален зимен курорт.

Сигор. Вероятно в южния край на Мъртво море (вижте Бит. 14:3, 10; 19:22, 24).

4. Това е земята. Вижте Бит. 12:7; 13:15; 15:18; Изх. 33:1. Моисей я видя във всичките й красота; за това се беше молил и Бог го чу (виж Втор. 3:23–29).

5. Слугата. Вижте Исус Навин 1:2, 7, където Йехова нарича Моисей Свой слуга. Апостол Павел казва, че Моисей „беше верен в целия си дом, като слуга“ (Евр. 3:5). Думата, преведена като „слуга“ в книгата Евреи, е терапон. Нашите английски думи терапевтика, терапия, са производни от него. Терминът означава състрадателно, вярно служение, като на лекар до леглото на болен човек. Неуморната, любяща и нежна грижа на Моисей за неговия народ е записана в негова чест и за слава на Бога. Интересно е да се отбележи, че съвременната гръцка дума за „лекар“ е терапон.

Според словото Господне. Буквално „от устата на Господа“ (вижте Числа 27:12–14).

6. Бет-фегор. Буквално „домът на Фегор“. Тази долина е била в земята на Сион, цар на аморейците (Второзаконие 4:46), но по това време е била във владение на Израел и е била включена в наследството на Рувим (Исус Навин 13:20). Тя е кръстена на езически бог, наречен Фегор, и неговия храм (Исус Навин 22:17).

Гробницата. Само Йехова знаеше точното място, където смъртта сполетя Моисей. Дяволът би бил много доволен да продължи да държи Моисей в оковите на смъртта (виж Юда 9) и за тази цел се е съпротивлявал на Христос. Но Моисей е бил възкресен и взет на небето (виж Марк 9:2–4).

7. Естествена сила. Буквално „свежест“, „енергия“. Съответно, твърдението би гласяло „свежестта му не беше напуснала“. Това не може да означава нищо по-малко от това, че физическите му сили са били толкова свежи и енергични в този момент, колкото винаги са били.

Това е заключителната сцена на един наистина велик живот. Що се отнася до физическото общуване, Моисей е бил сам в сцената на смъртта. Но той е умрял в прегръдките на Бог; това е било достатъчно (вж. Пс. 23:4). Смъртта не е приятна перспектива, но ако дойде, когато духът на човек е в интимно общение с Божия Дух, няма страх. Дори и човек да трябва да умре в самота, далеч от човешка помощ и съчувствие, ако може да умре в присъствието на Бог, това е благодатен край, пълен с надежда.

8. Плач и скръб. След смъртта на своя несравним водач хората можеха не друго, освен да усещат голяма празнота в живота на нацията. С какъв интерес Моисей е следил променливите съдби на Израел, докато ги е гледал от небето.

9. Исус Навин. Този сравнително млад водач бил изпълнен с дух на мъдрост при полагането на ръцете на Моисей. Този „дух на мъдрост“ включвал умения както в гражданската администрация, така и във военното ръководство. Преди това той се бил доказал като силен във вяра, смелост и непоколебима преданост към дълга.

10. Лице в лице. Фигура на речта, описваща близко общуване, споделено приятелство. Сравнете преживяванията на Яков (Битие 32:30) и Гедеон (Съдии 6:22). Никое друго човешко същество не е имало по-близко общуване с Йехова. Той е с право известен като най-великия освободител и законодател в света. Той е повлиял на историята през всички следващи времена. Силна личност по начало, Моисей е имал общение с Бога, което е развило и укрепило характера му.

ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ОТНОСНО ГЛАВА 34

Вдъхновението не е разкрило авторството на заключителните стихове на Второзаконие. Някои коментатори твърдят, че Моисей е написал тази част от книгата преди смъртта си, но други смятат, че Исус Навин или някой друг неназован писател я е добавил по-късно, като послепис към Петокнижието. И двете гледни точки са в пълна хармония с начина, по който Светият Дух е действал в други случаи. Някои изрази в стихове 6–12 обаче изглеждат най-добре да се разбират като предполагащи, че Исус Навин е авторът: 1. Думите

„никой не знае за гроба му до днес“ (ст. 6) отразяват интерес от страна на онези, които са оцелели след Моисей, относно мястото на погребението. Има повече основания да се смята, че това изявление е написано от друг човек след смъртта му, разбира се, чрез вдъхновение, отколкото че е написано от самия Моисей преди това събитие.

2. Думите от стих 9, удостоверяващи авторитета на Исус Навин и неговите способности като лидер, изглеждат по-скоро като прост исторически разказ за прехода на лидерството, отколкото като предсказание относно него. В описанието на Моисей за бъдещите преживявания на дванадесетте племена (гл. 33), той говори с ясно пророчески език (ст. 10, 12, 19 и др.); тук езикът е този на прост исторически разказ.

3. Думите „Не се е издигнал оттогава в Израил пророк като Моисей“ (ст. 10), изглеждат по-подходящи като хвалебствена реч от Исус Навин или някой друг човек, отколкото от самия Моисей.

Павловото авторство на книгата „Римляни“ е безспорно, но книжникът, който е писал за Павел, се е чувствал свободен да добави свой собствен поздрав, адресиран до приятели в Рим (Рим. 16:22–24). Наличието на този послепис по никакъв начин не променя факта, че книгата е дело на Павел, а не на „Терций, който написа това послание“ (ст. 22), нито пък по някакъв начин влияе върху качеството на нейното вдъхновение. Светият Дух можеше да ръководи Терций, както и Павел. По същия начин Светият Дух би могъл също толкова лесно да ръководи Исус Навин при писането на заключителните стихове на Второзаконие, както е ръководил Моисей при писането на предходната част на книгата или както по-късно е ръководил Исус Навин при писането на книгата, която носи неговото име.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ПП 471

1-4ПП 472

1-7SR 172; 1Т 659

5 EW 164; 4Т 156

5, 6 ПП 477

6 АН 477

7 ПП 463

8 ПП 481

9 4Т 156

10 Изд. 64; МЗ 475

10-12ПП 478 6

⁶Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Второзаконие 32:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.